

T.C
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İŞLETME ANABİLİM DALI

MUHASEBE VE FİNANSMAN PROGRAMI

**İşletme Stoklarının Türkiye Muhasebe Standartlarına Göre
Raporlanması: Bist 50 Şirketleri Üzerinde Bir Uygulama**

Berk ARTUN

Dr.Öğr.Üyesi Hakan ARACI

Manisa-2021

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “İşletme Stoklarının Türkiye Muhasebe Standartlarına Göre Raporlanması: Bist 50 Şirketleri Üzerinde Bir Uygulama” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../2021

Berk ARTUN

ÖZET

Uluslararası ticaret ve finansal raporlamada ortak bir dil oluşturmak amacıyla Uluslararası Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları, işletmelerin finansal raporlamalarını ortak dil çerçevesinde oluşturulmasını sağlayarak kullanıcılar tarafından daha kolay analiz edilmesini sağlamaktadır.

Bu amaç doğrultusunda oluşturulan Türkiye Muhasebe Standardı 2 Stoklar Standardı işletmelerin bulundurduğu stokların gider olarak nasıl değerlendirilebileceğini ve bu stoklara ait maliyetlerin nasıl hesaplanabileceğini açıklamakta olup stok maliyetlerini net gerçekleşebilir değere göre ne şekilde belirlenip gider olarak kaydedilebileceğini açıklamaktadır.

Bu tezde, Türkiye Muhasebe Standardı 2 Stoklar Standardı kapsamında işletmelerin bulundukları stokların, gider olarak nasıl hesaplandığı ,stoklara ait maliyetlerin hangi yöntemler ile hesaplanabileceği ve bu hesaplamalar sonucunda nasıl muhasebeleştirildiği açıklanmıştır. Bununla birlikte standart kapsamında başlıca önemi olan net gerçekleştirilebilir değer konusu incelenmiştir.

Tezin araştırma kısmında Borsa İstanbul 50 Endeksi'nde Finans Sektörü dışında bulunan işletmelerin 2016 – 2020 yıllarındaki finansal tabloları incelenmiştir. Çalışma kapsamındaki işletmelerin, TMS 2 kapsamında her yıl yapmak zorunda oldukları değerlendirme çalışmaları sonucunda, yapmış oldukları açıklamalar analiz edilmiştir. İşletmelerin standart gereği yapmaları gereken açıklamalar saptanarak, işletmelerin hangi açıklamaları yaptıkları incelenmiştir. Yapılan çalışma sonucunda, işletmelerin stoklar standardı kapsamında yapmak zorunda oldukları açıklamalara yıllar itibariyle daha fazla yer verdikleri saptanmıştır.

ABSTRACT

In order to create a common language in international trade and financial reporting, IAS/IFRS enables businesses to create their financial reports within the framework of a common language, enabling them to be analyzed more easily by users.

The TMS 2 Stock Standard, created for this purpose, explains how the inventories of enterprises can be evaluated as expenses and how the costs of these inventories can be calculated, and it explains how the inventory costs can be determined according to the net realizable value and recorded as an expense.

In this thesis, it is explained how the inventories of the enterprises are calculated as expenses within the scope of TMS 2 Inventories Standard, with which methods the costs of the inventories can be calculated and how they are accounted as a result of these calculations. In addition, net realizable value, which is of primary importance within the scope of the standard, is discussed and examined.

In the research part of the thesis, the financial statements of the companies outside the Finance Sector in the BIST 50 Index for the years 2016 - 2020 were examined. As a result of the valuation studies that the businesses within the scope of the study have to make every year within the scope of TAS 2, the statements they have made have been analyzed. By determining the explanations that the enterprises should make in accordance with the standard, it was examined which explanations the enterprises made. As a result of the study, it has been determined that businesses have given more space to the explanations they have to make within the scope of the stocks standard over the years.

TEŞEKKÜR

Çalıőmamın her aşamasında bana destek olan, bilgi ve deneyimleri ile yol gösteren danıőman hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Hakan ARACI' ya, öğrenim hayatımın her aşamasında destekleyen ve hep yanımda olan aileme teşekkür ederim.

Berk ARTUN

Manisa,2022

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	1
-------------	---

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARINA GÖRE STOKLARIN İNCELEMESİ (TMS 2)

1.1. Muhasebe Standartlarının Düzenlenmesi.....	3
1.1.1. Dünyadaki Düzenlemeler.....	4
1.1.2. Türkiye’ deki Düzenlemeler.....	5
1.2. Stoklar Standardının Amacı.....	8
1.3. Stoklar Standardının Kapsamı.....	8
1.4. Standarda Dair Tanımlar.....	10
1.4.1. Stoklar.....	10
1.4.2. Net Gerçekleşebilir Değer.....	10
1.4.3. Gerçeğe Uygun Değer.....	11
1.5. Standarda Göre Stokların Değerlemesi.....	12
1.5.1. Stokların Maliyeti.....	12
1.5.1.1 Satın Alma Maliyetleri.....	12

1.5.1.2 Dönüştürme Maliyetleri.....	13
1.5.1.3 Diğer Maliyetler.....	14
1.6. Canlı Varlıkların Hasatından Elde Edilen Ürünlerin Maliyeti.....	15
1.7. Stok Maliyetini Hesaplama Yöntemleri.....	15
1.7.1. Gerçek Parti Maliyet Yöntemi.....	16
1.7.2. İlk Giren İlk Çıkar Yöntemi (FIFO).....	16
1.7.3. Ağırlıklı Ortalama Maliyet Yöntemi.....	17
1.8. Stok Maliyetinin Ölçümüyle İlgili Teknikler.....	17
1.8.1. Standart Maliyet Yöntemi.....	17
1.8.2. Perakende Yöntemi.....	18
1.9. Net Gerçekleşebilir Değer.....	18
1.10. Gider Olarak Kaydetme.....	20
1.11. Raporlanacak Bilgiler.....	20
1.12. VUK Uyarınca Stoklar.....	21
1.13. TMS 2 ve VUK Arasındaki Temel Farklılıklar.....	23

İKİNCİ BÖLÜM

STOK MALİYETİNİ HESAPLAMA YÖNTEMLERİ

2.1. Stok Maliyetini Hesaplama Yöntemleri.....	26
2.1.1. Gerçek Parti Maliyet Yöntemi.....	28
2.1.2. İlk Giren İlk Çıkar (FIFO) Yöntemi.....	29
2.1.3. Ağırlıklı Ortalama Maliyet Yöntemi.....	31
2.2. Stok Maliyetinin Ölçümüyle İlgili Teknikler.....	32
2.2.1. Standart Maliyet Yöntemi.....	32

2.2.2. Perakende Yöntemi.....	33
2.3. Stoklarda Envanter Değerlemesi.....	35
2.3.1. Maliyet Değeri İle Değerleme Yöntemi.....	37
2.3.2. Piyasa Değeri İle Değerleme Yöntemi.....	38
2.3.3. Maliyet ve Net Gerçekleşebilir Değerin Düşük Olanıyla Değerleme Yöntemi.....	38
2.3.4. Tahmini Değerle Değerleme Yöntemi.....	39
2.3.5. TMS 2 Açısından Envanterde Stok Değerlemesi.....	39
2.3.6. TMS 2 Açısından Envanterde Stok Değerlemesi Adımları.....	41
2.3.6.1. Net Gerçekleşebilir Değer Kavramı.....	41
2.3.7. VUK Açısından Dönem Sonu Stok Değerlemesi.....	43
2.3.7.1. Emsal Bedel Belirleme Yöntemleri.....	44
2.3.7.1.1. Ortalama Fiyat Esası.....	44
2.3.7.1.2. Maliyet Bedeli Esası.....	45
2.3.7.1.3. Takdir Esası.....	45

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİST 50 ŞİRKETLERİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

3.1. ÇALIŞMANIN AMACI.....	47
3.2. ÇALIŞMANIN KAPSAMI.....	47
3.3. LİTERATÜR TARAMASI.....	51
3.4. ÇALIŞMA YÖNTEMİ.....	52
3.5. ÇALIŞMA BULGULARI.....	54

3.5.1. 2016 Yılı İçin Elde Edilen Bulgular.....	54
3.5.2. 2017 Yılı İçin Elde Edilen Bulgular.....	57
3.5.3. 2018 Yılı İçin Elde Edilen Bulgular.....	61
3.5.4. 2019 Yılı İçin Elde Edilen Bulgular.....	64
3.5.5. 2020 Yılı İçin Elde Edilen Bulgular.....	67
3.6. 2016-2020 YILLARI ARASINDA ELDE EDİLEN BULGULARIN KARŞILAŞTIRILMASI.....	70
SONUÇ	72
KAYNAKÇA.....	74

SİMGELER VE KISALTMALAR

BİST	Borsa İstanbul
KAP	Kamuoyunu Aydınlatma Platformu
TFRS	Türkiye Finansal Raporlama Standartları
THP	Tekdüzen Hesap Planı
TMS	Türkiye Muhasebe Standartları
TMS 2	Stoklar Standardı
UFRS	Uluslararası Finansal Raporlama Standartları
UMS	Uluslararası Muhasebe Standartları
IAS	International Accounting Standards
IFRS	International Financial Reporting Standards

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Stok Kartı (FİFO Yöntemi)	31
Tablo 2: Stokları Envanterde Değerlemede Uygulama Adımları	41
Tablo 3: 2016 Yılı İçin TMS 2 Standardında Açıklamalar	54
Tablo 4: 2017 Yılı İçin TMS 2 Standardında Açıklamalar	57
Tablo 5: 2018 Yılı İçin TMS 2 Standardında Açıklamalar	61
Tablo 6: 2019 Yılı İçin TMS 2 Standardında Açıklamalar	64
Tablo 7: 2020 Yılı İçin TMS 2 Standardında Açıklamalar	67

GİRİŞ

Çok uluslu işletmelerin ortaya çıkmasıyla beraber rekabet küresel boyutlara taşınmıştır. Bu küreselleşme ile birlikte işletmeler yatırımlarını farklı ülkelerde de yapabilmektedirler. Bu doğrultuda yapacakları yatırımlarda daha doğru bir karar alabilmeleri için ortak bir dil oluşturma ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu ihtiyaç doğrultusunda Uluslararası Muhasebe Standartları ve Uluslararası Finansal Raporlama sistemleri oluşturulmuştur.

Kanunlar gereği işletmeler yer aldıkları ülkelerin muhasebe sistemine karşı sorumlu olduklarından dolayı farklı bir ülkede yapacağı yatırımlarda, yatırım yapmak istediği ülkenin muhasebe sistemini kullanma zorunluluğu bulunmaktadır. Farklı ülkelerin standartlarına göre hazırlanan finansal kayıtlar, işletme raporlarının yatırımcılar tarafından karşılaştırılmasını zorlaştırmaktadır. Bu nedenle yatırımcılar karar verirken ihtiyaç duydukları bilgileri şeffaf ve doğru bir şekilde elde edememektedirler.

İşletmelerin küreselleşmesi ile birlikte finansal raporların ortak bir dilde hazırlanması gerektiği ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu ihtiyaç sonucunda UMS ve UFRS yayınlanmıştır.

Çok uluslu işletmeler ile ortaya çıkan bilgi karmaşası ortak bir dili ifade eden muhasebe sistemi oluşturularak, işletmelerin finansal tablolarının karşılaştırılmasına olanak tanıyarak şeffaf bir şekilde hazırlanmasını sağlamaktadır.

Bu ihtiyaçlar ışığında hazırlanan Uluslararası Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartlarını ülkemize uyumlandırılarak Türkiye Muhasebe Standartları ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda Türkiye’de yer alan işletmelerin hazırlamış oldukları finansal kayıtların uluslararası standartlara uyumlandırılması sonucunda uluslararası boyutta karşılaştırılabilir olması sağlanmıştır.

Bu standartlar arasında yer alan TMS 2 Stoklar Standardı (TMS 2) çalışmamızın bütününe oluşturmaktadır. Bu standardın temel amacı ise muhasebe kayıtlarında stokların hangi yöntemler ile değerlendirilebileceğini ve stoklara ait maliyetlerin hangi yöntemler ilse ve nasıl hesaplama yapılabileceğini açıklamaktadır.

Bu doğrultuda işletmelerin hazırladığı finansal raporlamalarda, stok değerini daha doğru ve şeffaf bilgi ihtiyacı olan yatırımcılara gerçekçi bir bilgi sağlamış olmaktadır.

Çalışmanın ilk bölümünde TMS 2 Stoklar Standardının amacı, kapsamı ve standartta yer alan tanımlar incelenmiştir. Ek olarak standarda göre stokların değerlendirme yöntemleri ve işletmelerin stok maliyetlerini hangi yöntemlere göre hesaplaması gerektiği incelenmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde ise stokların TMS 2 Stoklar Standardı kapsamına göre stok maliyetlerinin hangi yöntemlere göre nasıl hesaplanması gerektiği, stok maliyetlerinin ölçümü yapılırken kullanılması gereken teknikler ile stok değerlendirme yöntemleri incelenerek uygulamalar yapılmıştır.

Çalışmanın üçüncü ve sonuç bölümünde ise BİST 50 Endeksi'nde yer alan işletmeler üzerinde bir uygulama yapılmıştır. Bu uygulama dahilinde BİST 50'de Finans Sektörü haricinde bulunan işletmelerin TMS 2 Stoklar Standardı kapsamında 2016-2020 yılları arasındaki Kamuoyunu Aydınlatma Platformu'na bildirilen faaliyet raporları ve bu raporlarda yer alan dipnotları TMS 2 Stoklar Standardı kapsamında stoklarını gösterirken dipnot kısmında yapmaları gereken açıklamaların yeterli olup olmadığının tespiti amaçlanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARINA GÖRE STOKLARIN İNCELEMESİ (TMS 2)

1.1. MUHASEBE STANDARTLARININ DÜZENLENMESİ

Muhasebe standartları işlemlerin ve olayların ne kadarlık değerlerle kayıt altına alınıp, hangi şekilde sınıflandırılacağını ve düzenleneceğini belirleyen kurallar olarak tanımlanmaktadır (Kurt ve Şenel, 1997’ den Aktaran Güdelci,2019:200). Bu standartlar, işletmeler ve işletme dışındaki çevreler için belirleyici kararlar alınmasında önemli role sahiptir. Bu standartlarda olduğu gibi tüm muhasebe işlemlerinde ulaşılan verilerle ortaya çıkan finansal tabloların, ilgili kesimlere doğru, tam ve kesin değerler vermesi için muhasebe standartlarına ihtiyaç duyulmuştur. Bu ihtiyacın yansımaları ise spesifik alanda, ortak konular için belirli standartların kabul edilmesini gerektirmiş ve bu gerekliliğin sonuçlanması muhasebe standartları ile mümkün olmuştur (Elitaş,2011:7).

Muhasebe standartlarının oluşumu için, tarihsel olarak net bir tarih verilmesi zor olarak görülse de muhasebe tarihçileri için muhasebe kavramı sayı ve yazının ortaya çıktığı Mezopotamya Uygarlığı’ na kadar götürülebilmektedir. Farklı bir yaklaşımda, muhasebenin konusunu oluşturan hesap kavramının, “takas sistemi” kadar eski olduğu kabul edilmektedir. Tarihsel olarak siyasi, kültürel ve sosyal süreçler ile ekonomi ve ekonomiye bağlı düzenlemeler de farklı gelişmeler göstermiştir. İlk ve Orta Çağlarda ortaya çıkan devletlerin ve o dönemde gerçekleşen göçlerin etkisiyle mekansal değişimler sonucu basit hesap yöntemleri olduğu kabul görse de, sonraları siyasi güçlerin daha büyük coğrafyalara egemen olması sonucunda muhasebe anlayışının da gelişip değiştiği kabul edilmektedir (Güvemli,2012:14). Rönesans’ın başlangıcı ve yaşandığı çağlarda ise günümüzde kullanılan iki yanlı muhasebe kayıt sisteminin geliştiği, bu sisteme dair uygulamaların ise 1494’ te İtalyan Papaz Lucio Paciola tarafından kayıt altına alındığı ve bu yüzden Paciola’ nın muhasebenin babası olarak adlandırıldığı kabul edilmektedir.

Günümüze kadar olan gelişim ve değişimlerle ise her sistem ve yapıda olduğu gibi muhasebe kavramında da günün şartlarına göre düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.

Dünyanın farklı ülkelerinde farklı hesap ve muhasebe sistemlerinden oluşan finansal tabloların analiz edilmesindeki güçlükler, genel standartların oluşmasını zorunlu kılmıştır. Bundan dolayı, farklı gelişmeler gerçekleşmiştir.

1.1.1. Dünyadaki Düzenlemeler

İkinci Dünya Savaşı sonrası yaşanan gelişmeler, uluslararası işbirlikleri ve ilerleyen zamanlarda da küreselleşme ve sınırların ortadan kalması gibi olgular, ekonomik birliktelikleri de beraberinde getirmiştir. Dünya üzerinde yaşanan bu finansal değişimler, çok ortaklı ve uluslu işletme yapılarını da ortaya çıkarmış aynı zamanda bu işletmelerin kayıtlarına dair bir standardın belirlenmesini gerektirmiştir. Bu gerekliliği doğuran ihtiyaçlar kısaca şu şekilde sıralanabilir (Elitaş,2011:7):

- Ülkelere göre değişen mali tabloların farklı uygulamalarını çözümlenmek ve sonlandırmak,
- Muhasebe ilkelerini ortak bir zeminde toplamak,
- Doğru, şeffaf, net ve kıyaslanabilir finansal tablolar oluşturmak,
- İşletmelere dair hesaplarda yanlış yorumlamanın ve yanlış karar alımının önüne geçmek.

1990'lı yıllara doğru dünyada artan menkul kıymet işlemleri ve şirketlerin menkul kıymetlerini farklı ülkelere ihraç etmeye başlaması, uluslararası fon akımını hızlandırmış ve bu doğrultuda uluslararası boyutta güç kazanan Uluslararası Menkul Kıymetler Komisyonları Örgütü Teknik Komitesi'nin Uluslararası Halka Arzlar üzerine hazırladığı raporla, ülkeler arasındaki mali tablo hazırlanmasındaki farklılıkların bu alanda en büyük problemlerden biri olduğu belirtilmiştir. Bu kavramda ele alınabilecek örnek olarak hem İMKB hem de New York Borsası' na 2000 yılı ilk dokuz ayı için farklı faaliyet raporu hazırlayan Turkcell verilmektedir. Bu farklı faaliyet sonuçları Amerikan Genel Kabul Görmüş Muhasebe Standartları (US GAAP) ve Türk Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) muhasebe standartlarının farklı olmasından kaynaklı olduğu belirtilmiştir (İbiş ve Özkan, 2006:26).

Bu gibi karşılaştırma zorunlulukları ve ortaya çıkan farklı sonucunda ise Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASC) tarafından Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS) yayınlanmış ve bu standartlar Uluslararası Muhasebe

Standartları Kurulu (IASB) tarafından uygun bulunarak, kabul edilmiştir(www.iasplus.com, Erişim Tarihi:09.05.2020).

Muhasebe standartları ve kurallarının globalleşmesi sonucunda öneme kavuşan finansal raporlamanın Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'nun geliştirdiği raporlama yöntemi ile finansal analizlerin daha doğru şekilde yapılabilmesi hedeflenmiştir. Bu yöntem ile tüm dünyada, muhasebe kurallarının genel bir setine uyulması sonucunda uluslararası boyutta uyum sağlanmakta, finansal tabloların yorumlanmasında kolaylığa erişilirken, işletmeler açısından yatırım faaliyetlerini değerlendirmede karşılaşılan raporlama alanındaki zorlukların da önüne geçilmektedir (Akgün, 2012:6).

Almanya, İngiltere, Fransa, Hollanda, Amerika, Kanada, Avustralya, Japonya, İrlanda ve Meksika'nın uzman muhasebe organları tarafından 1973' te hazırlanan bir anlaşma ile oluşturulan IASC kurumunun yerini 2001' de IASB' ye bırakması düşünülmüştür. Bu yeni yapılanma sonucunda ortaya çıkan IASB, dünyada etkin, verimli ve doğru anlaşılabilir bir şekilde finansal raporlama standartları hazırlamaktadır. Ayrıca IASB, özerk ve bağımsız muhasebe standartları hazırlamak ve yayınlamak alanında genel kabul gören tek otorite olmakla birlikte, bu raporlamalar ve standartlarda ortaya çıkan sorunlar karşısında ihtiyaç dahilince standartlarda güncelleme ve düzenlemeler yapma yetkisine de sahiptir. (www.tsb.org, Erişim Tarihi:15.05.2020).

1.1.2. Türkiye' deki Düzenlemeler

Türkiye'de muhasebe standartlarında ortaya konulan gelişmeler incelendiğinde, ilk başlarda kanunlar tarafından dolayısıyla devlet eliyle yapılan düzenlemelerin etkili olduğu söylenebilmektedir. İlerleyen süreçlerde, özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında ABD ile gelişen ilişkiler sonucu muhasebe standartlarında Amerikan etkisinin olduğu gözlemlenmektedir. 1980'li yıllardan itibaren neoliberal politikaların etkisiyle gelişen küreselleşme ve birlik oluşumları sonucu, Avrupa Birliği ile uyum amacını benimseyen Türkiye' de de Uluslararası Muhasebe Standartları'nın etkisi olduğu söylenebilmektedir (Toroslu, 2012:202).

Türkiye’deki muhasebe standartları ve muhasebe alanındaki gelişmeler baz alındığında, önceleri çoklu muhasebe sistemlerinin bulunduğu ve kimi zaman bir işletmenin birden çok muhasebe sistemine tabi olduğu belirtilmektedir (Güdelci,2019:206). Bu durum kendi içinde dağınıklıklar oluşturmaktadır. Bir işletme yapısına ve faaliyetine göre ibraz edeceği mali tablolar için farklı standartlara uymak durumunda kalmaktadır. Türkiye piyasalarında bir işletmenin vergi mükellefiyetiyle vergi dairesine sunacağı bilanço için “1 No’lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği’nce belirlenen ilkeler ve Tek Düzen Hesap Planı’nı, bir aracı kurumsa Sermaye Piyasası Kurulu’na sunacağı bilanço için “SPK Muhasebe Standartlarını” ve uluslararası kredi almak için krediyi veren kuruluşa sunacağı bilanço için “Uluslararası Muhasebe Standartlarını” temel alarak mali tablolarını oluşturmak zorunluluğunda kalmaktadır (Kocamaz, 2012:110). Türkiye’de gelişen bu dağınıklık ve karmaşıklığı engellemek için hazırlanan Uluslararası Muhasebe Standartları setinin kabul edilmesi ve uygulanmasına yönelik uyum çalışmaları yapılmıştır.

Muhasebe alanındaki farklılıkları ortaya koymak ve bu farklılıkları ortadan kaldırmak amacıyla kurulan TMUD, muhasebe alanında meydana gelen gelişmeleri izleyerek 1974’te IASC’ye katılma başvurusu yapmıştır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde uluslararası muhasebe standartlarının Türkiye’de kabul edilmesini isteyen ilk kurum olarak değerlendirilmektedir (Aysan, 2008:52). *(asli kaynağın dipnotunda)

Uluslararası muhasebe standartları ile birlikte uyum içinde gelişen bir muhasebe standardı oluşturmak amacıyla kurulan Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDEKS), gerçek, karşılaştırılabilir ve doğru mali tabloların oluşturabilmesi için UFRS (Uluslararası Finansal Raporlama Standartları) ile uyumlu ve ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik şartların göz önüne alınarak ulusal muhasebe standartlarının unsurlarını ortaya koymaya çalışmıştır (Çelik, 2005:111).

TMUDEKS, 1996 yılında 11 adet muhasebe standardını kabul etmiştir ve Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) şeklinde adlandırılan standartlar 1997 yılında yürürlüğe girmiştir. 1 Ocak 2002’ye dek yayınlanan 19 standart UFRS ile uyumlu şekilde yapılmıştır ve Türkiye’de ulusal muhasebe standartlarının ortaya konulmasında ilk aşamadan itibaren uluslararası uyumun amaçlandığı söylenebilmektedir. Aynı zamanda belirtmek gerekir ki TMUDEKS’ in yayınlamış

olduğu standartları uygulatma konusunda bir yaptırım gücü söz konusu olmamış ve bu yüzden istenen sonuçlara ulaşılamamıştır (Parlakkaya,2004:132).

Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu (TMSK), Sermaye Piyasası Kanunu 4487 sayılı yasa ile ilave edilen EK-1. maddeye ithafen 2002 yılında görevine başlamış, o da TMSK gibi uluslararası standartlarla uyum içinde olacak bir ulusal standardı oluşturmayı hedeflemiştir ve bunu gerçekleştirirken TMSK' ten farklı olarak yaptırım gücüne sahip olmuştur (Parlakkaya,2004:132).

Sermaye Piyasası Kurulu (SPK), muhasebe standartlarını oluşturmak amacıyla; ulaşılmak istenen standartların UFRS arasındaki uyumun sağlanması hedefine yönelik olarak başta İMKB, üniversiteler, özel sektör temsilcileri ve bağımsız denetim kuruluşlarından oluşan organlarla kapsamlı çalışmalar yürütmüştür (Parlakkaya,2004: 133). Çalışmalar sonucunda “Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ Taslağı” adıyla UFRS ile uyumlu 30 adet standart hazırlanmış ve kamuoyu görüşüne sunulmuş, gelen görüşlerin de dikkate alınmasıyla son haliyle 33 standart oluşturulmuştur (Çelik, 2005:113). Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları hakkında tebliğ, bu çalışmaların sonucunda 15.11.2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir (Parlakkaya,2004: 133). Bu tebliğın hazırlanması ve yürürlüğe girmesinin ardından, işletmelerin, karşılaştırma imkanı sunan mali tablo ve muhasebe sistemine erişilebilirlikleri sağlanmış, bir yandan da işletmelerin borsada işlem gören hisse senetleri, yerli ve yabancı yatırımcılar için beklentileri karşılayacak şekilde geliştirilmiştir (Parlakkaya,2004:136).

2005 yılına doğru özellikle AB ile uyum süreci içinde geliştirilmeye ve büyük ölçüde uygulanmaya konulan altyapısal zemin, 02.11.2011 tarihli 28103 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanan 660 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile farklı bir kurumda oluşturulmaya devam etmiştir. (www.resmigazete.gov.tr, Erişim Tarihi:15.05.2020).

Bu döneme kadar muhasebe standartları oluşturma ve iyileştirmeye dönük çalışmalarda başrol olan TMSK görevini Kamu Gözetim Kurumu'na (KGK) devretmiş, KGK adı geçen Kanun Hükmünde Kararname ile bir kamu kurumu olarak kurulmuştur (Erol ve Aslan, 2017:69).

Açıklandığı üzere, Türkiye Muhasebe Standartları'nı oluşturan çalışmalar ve bu çalışmalara katkılar birden çok kurumun koordineli katkıları ile mümkün olmuştur. Günümüze kadar gelen süreçte tüm bu faaliyetlere katkıda bulunan kuruluşlar, düzenli,

doğru ve kurallı bir standart oluşturma açısından büyük çabalar sunmuşlardır. Bugün ise, Uluslararası Muhasebe Standartları ile uyum içerisinde bir muhasebe standardı oluşturma, inceleme ve yayınlama yetkisi KGK' ye aittir, buna dair çalışmalar ve uygulamalar da KGK tarafından yürütülmektedir.

1.2. STOKLAR STANDARTININ AMACI

İşletmelerin devamlılıklarını sürdürmek ve ekonomik faaliyetlerini gerçekleştirmek için stoklar, önemli bir temel oluşturmaktadır. Bu başlık itibari ile de Türkiye Muhasebe Standartları açısından stoklar incelenmektedir.

2 numaralı Türkiye Muhasebe Standardı, stoklar ile ilgili olan muhasebe işlemlerinde açık bir tarif vermeyi, stokların nasıl gider olarak değerlendirilebileceğini ve stoklara dair maliyetlerin nasıl hesaplanabileceğini açıklamaktadır. İşletmeleri meydana getiren esas varlıklardan biri olan stokların kullanımı, değer kayıpları veya kazanımları ve işletme açısından karşılaştırılabilir olması maliyetlerin belirlenmesi açısından önemlidir. Stoklar standardı bu açıdan, stok maliyetlerini net gerçekleşebilir değer indirgeyerek ne şekilde belirleneceğini ve gidere dönüştürüleceğini açıklamaktadır (Acar ve Tetik, 2015:21).

1.3. STOKLAR STANDARTININ KAPSAMI

TMS 2 Stoklar Standardı, 31.12.2005 sonrasında başlayan hesap dönemleri için uygulanmak üzere ilk olarak 15.01.2005 tarih ve 25701 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanmıştır. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'nda meydana gelen değerlikler sonucunda da eşgüdüm sağlanması amacıyla, aşağıda verilen tebliğler ile güncellenmiştir (kgk.gov.tr, E.T:15.05.2020).

1. 11/04/2006 tarih ve 26136 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 38 sıra no'lu tebliğ.
2. 13/08/2008 tarih ve 26966 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 78 sıra no'lu tebliğ.
3. 28/11/2008 tarih ve 27068 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 123 sıra no'lu tebliğ.
4. 08/01/2009 tarih ve 27104 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 131 sıra no'lu tebliğ.

5. 27/04/2010 tarih ve 27564 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 179 sıra no'lu tebliğ.
6. 20/03/2011 tarih ve 27880 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 211 sıra no'lu tebliğ.
7. 30/12/2012 tarih ve 28513 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5 sıra no'lu tebliğ.
8. 16/12/2017 tarih ve 30272 sayılı Resmi Gazete'de (Mükerrer) yayımlanan 63 sıra no'lu tebliğ.
9. 19/12/2017 tarih ve 30275 sayılı Resmi Gazete'de (Mükerrer) yayımlanan 95 sıra no'lu tebliğ

Bu güncelleştirmeler ve yürürlük tarihleri ile son şeklini alan standardın kapsamında da değişiklikler olmakla birlikte, TMS 2 Stoklar Standardı 01.01.2006 tarihinden sonra gelecek olan hesap dönemlerinden uygulanmaya konularak 24.05.2018 tarihli ve 30430 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanmıştır.(kgk.gov.tr, E.T:15.05.2020).

Son değişikliğe göre kapsam aşağıda sıralananlar hariç tüm stoklarda uygulanır (TMS 2, 2. paragraf):

- a. **Finansal Araçlar** (bkz. TMS 32 Finansal Araçlar ve TFRS 9 Finansal Araçlar)
- b. **Tarımsal Faaliyetlerle İlgili Canlı Varlıklar ve Hasat Zamanındaki Tarımsal Ürünler** (bkz. TMS 41 Tarımsal Faaliyetler)

TMS 2 standardı, açıklamaya göre aşağıda belirtilenler tarafından elde tutulan stokların ölçümüne uygulanmaz:

- a. ilgili alanda oluşturulan uygulama kapsamında net gerçekleşebilir değer üzerinden ölçüldüğünde; Mahsuller, orman ürünleri, hasat sonrası tarım ürünleri, madenler ve maden ürünleri üreten kişiler. Bu tür stoklar net gerçekleşebilir değer üzerinden ölçüldüğünde, değer değişikliği, değişikliğin meydana geldiği dönemin kâr veya zararında muhasebeleştirilir (TMS 2, 3. paragraf).
- b. Stokları, satış maliyetleri düşülmüş gerçeğe uygun değerinden ölçen emtia komisyoncuları. Bu tür stoklar gerçeğe uygun değerinden satış maliyetleri düşülerek

ölçüldüğünde, değerdeki değişiklik, değişikliğin meydana geldiği dönemin kâr veya zararında muhasebeleştirilir (TMS 2, 3. paragraf).

3 (a) paragrafında belirtilen stoklar, üretimin belirli aşamalarında net gerçekleşebilir değer üzerinden ölçülür. Bu duruma örnek olarak; Hasat, madencilik ve satışların vadeli sözleşmeler veya devlet garantileri ile garanti altına alındığı veya aktif bir piyasanın olduğu ve satılmama riskinin düşük olduğu durumlarda ortaya çıkar. Bu Uluslararası Standardın ölçüm hükümleri tek başına bu hisseler için geçerli değildir (TMS 2, 4. paragraf).

Alım ve satıma aracılık edenler, kendilerinin ve başkalarının hesapları üzerinden mal alıp satan kişilerdir. 3 (b)'de belirtilen stoklar, esas olarak son satışlardan ve fiyat dalgalanmalarından veya aracılık gelirlerinden elde edilen kar amacıyla elde edilir. Bu stokların gerçeğe uygun değerinden satış maliyetleri düşülmüş olarak ölçülmesi durumunda, bu Uluslararası Standardın ölçüm hükümleri bu tür stoklara uygulanmaz (TMS 2, 5. paragraf).

1.4. STANDARTA DAİR TANIMLAR

1.4.1. STOKLAR

TMS 2 standardı kapsamında stoklar, işletmenin normal ekonomik faaliyeti içinde satılmak üzere üretilen, elde tutulan, üretim süreci sırasında, sonrasında veya hizmet sunumunda kullanılan ilk madde ya da malzemeler şeklinde mevcut olan varlıklardır. Yeniden satılmak için temin edilen ticari mallar da, standart kapsamına girmektedir. Yeniden satılan üzere alınan ve satışa hazır halde bekleyen arsa ve binalar buna örnek verilebilir (Tuğay,2013:211). Bu açıklamalardan hareketle stoklar için, ortaya konulan ürüne doğrudan ya da dolaylı etkisi olan tüm fiziksel süreçler ve mamulün kendisi olduğu söylenebilir. İşletmeler için yatırım ve faaliyet açısından ele alındığında, stokların önemli bir paya sahip olduğu da söylenebilmektedir.

1.4.2. NET GERÇEKLEŞEBİLİR DEĞER

Net gerçekleşebilir değer, genel bir ifadeyle; işletmenin normal ticari faaliyet sürecinde tahmini satış fiyatından, tahmini veya beklenen tamamlanma maliyeti ve tahmini satış giderleri toplamının, çıkarılmasıyla ulaşılan tutarı ifade etmektedir.

Net gerçekleştirilebilir değer, maliyetlerin, stokun gerçek değerlerini yansıtmadığı koşullarda tercih edilebilecek bir seçenek sunan değerleme yöntemidir. Net gerçekleştirilebilir değer, ihtiyatlılık kavramı gereğince stokun maliyetinden düşük olması durumunda kullanılan bir seçenek olarak görölmektedir. Net gerçekleştirilebilir değer farklı bir açıdan, işletmenin normal ticari döneminde stokları elden çıkarmasıyla almayı beklediği net miktarı göstermektedir. Bu durum ve beklenti, şirkete özel bir değişkenlik olduğundan, gerçeğe uygun değer ile aynı sonuçları vermeyebilir (Yükçü, 2013:430).

1.4.3. GERÇEĞE UYGUN DEĞER

TMS 2 kapsamında net gerçekleştirilebilir değer, bir şirketin stoklarını elden çıkarmasıyla beklediği değeri ifade etmektedir. Bunu dikkate alarak açıkladığımızda ise, gerçeğe uygun değer, bilgili ve istekli kişilerce mevcut olan karşılıklı pazarlık ortamında, aynı stokun değiş tokuş edilmesi için gereken tutarı ifade etmektedir. Bu bağlamda; net gerçekleştirilebilir değer işletmeye özgü iken, gerçeğe uygun değer pazara bağlıdır (Sağlam, 2012:50).

UFRS (TFRS) açısından gerçeğe uygun değer “tarafsız, danışıklı olmayan, ilişkili taraflar arasında olmayan ve objektif olan, bilgili ve istekli taraflar arasında bir varlığın değişimi veya bir borcun kapatılması için kabul edilen tutar” şeklinde tanımlanmaktadır (Pamukçu, 2011:84).

Aynı şekilde UFRS kapsamında gerçeğe uygun değerin saptanmasında bir takım standartların belirlendiği görölmektedir. Bu standartlar Şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Gerçeğe uygun değer belirlenirken öncelikle söz konusu varlık ya da yükümlülükle ilgili piyasa değeri temel alınmaktadır.
- Piyasa fiyatına ulaşılmaması durumunda değer, benzer kalemlerin piyasa fiyatları esas alınarak hesaplanmaktadır.

Piyasa fiyatlarının güvenilir ve kesin olmaması durumunda değerin, net günümüzdeki değer, opsiyon fiyatlandırması ve benzer yöntemler kullanılarak belirlenmesi öngörülmektedir (Deran ve Aktaş, 2006:161).

1.5. STANDARTA GÖRE STOKLARIN DEĞERLEMESİ

Stokların değerlemesi, TMS 2 güncellenmiş son haline göre, maliyet değeri ile net gerçekleştirilebilir değerin düşük olanı üzerinden ölçülmektedir(kgk.gov.tr, E.T:15.05.2020).

1.5.1. Stokların Maliyeti

TMS 2'ye göre stokların maliyeti, tüm satın alma maliyetlerini, dönüştürme maliyetlerini ve stokun mevcut konumuna ve durumuna getirilmesi için katılan diğer maliyetleri içerir(kgk.gov.tr,E.T:15.05.2020).Standartta maliyetler açıklanarak verilmiştir. Ancak bu noktada söylenebilir ki işletmelerin yapılarına göre geçerli olacak maliyetler de farklılaşmaktadır. Örneğin ticari işletmeler, bir satın alma faaliyetini gerçekleştirdiklerinden ötürü onlar için satın alma maliyetleri geçerli olacakken, yeni bir mamul üretimi gerçekleştiren üretim yapan işletmeler için de dönüştürme maliyetleri geçerli olacaktır (Akin ve Kurşunel,2012:317).

1.5.1.1 Satın Alma Maliyetleri

Türkiye Muhasebe Standartları 2' ye satın alma maliyetleri 11. paragrafta belirtilmiştir.(kgk.gov.tr, E.T:15.05.2020).Bu maddeye göre satın alma maliyetlerinin kapsamı şu şekilde belirtilmiştir:

“Stokların satın alma maliyetleri; Satın alma fiyatına ithalat vergileri, vergiler (vergi makamları tarafından sonradan yapılan geri ödemeler hariç) ve nakliye, nakliye ve mal, malzeme ve hizmetlerin satın alınmasıyla doğrudan ilgili diğer masraflar dahildir. Satın alma maliyetinin belirlenmesinde, işletme indirimleri, indirimler ve benzeri diğer kalemlerde indirim sağlanacaktır.”

Standart kapsamında satın alma maliyetlerinin belirlenmesinde bir takım ticari indirimler yapılmaktadır. Aynı şekilde stok için, işletmeye kazandırılacağı taşıma işlemlerinin de dahil edildiği anlaşılmaktadır. Ancak dikkat çekilmelidir ki stokun taşıma işlemi bittikten sonra, yani stok işletmeye kazandırıldıktan sonra oluşan harcamalar ve katılan giderler stok maliyeti içinde değerlendirilememektedir. Bu harcama ve giderler dönem gideri olarak kaydedilmektedir (Özerhan ve Yanık, 2015:145).

Bu açıklamalar dikkate alındığında söylenebilir ki satın alma maliyetleri, satın alınan ürünün stok bünyesine katılincaya kadar ortaya çıkan maliyetleri içermektedir. Bu maliyetlerin içinde, ürüne dair taşıma gibi bağlantılı maliyetler de dahildir.

1.5.1.2 Dönüştürme Maliyetleri

Stokların dönüştürme maliyetleri, üretim aşamasıyla doğrudan ilgili olan maliyetleri içermektedir. Direk işçilik giderleri buna örnek gösterilmiştir. Bunun yanında, ham madde veya ilk maddenin, ürüne dönüştürülmesi sürecinde razı gelinen sabit veya değişken genel üretim maliyetlerinin sistemli bir şekilde dağıtılarak oluşturulan tutarları da içermektedir. Amortisman, fabrika binası veya yapı materyallerinin bakımı ve onarımıyla üretim sırasında dahil olan kullanım hakkı gibi varlıklar, üretim miktarına bağımlı olmadan kısmen sabit kalan dolaylı üretim maliyetleriyle, fabrikanın yönetimiyle alakalı olan maliyetler sabit genel üretim giderleri içinde değerlendirilmektedir. Dolaylı malzeme ve işçilik gibi, üretim miktarıyla doğru orantılı değişkenlik gösteren maliyetler ise değişken genel üretim maliyetleri olarak adlandırılmaktadır (TMS 2, 12. paragraf).

Üretim yapan tesislerin normal kapasiteleri temel alınarak dönüştürme maliyetlerine eklenmesiyle sabit genel üretim giderleri oluşmaktadır. Normal kapasite, planlanmış bakım ve onarım çalışmalarından dolayı gerçekleşen kapasite düşüklüğü de hesaba katılarak, normal seyirde gerçekleşen birkaç sezonda kazanılması beklenen üretim miktarını tarif etmektedir. Fiili olarak gerçekleşen üretim seviyesinin, normal kapasite ile paralellik göstermesi durumunda sabit genel üretim giderlerinin dönüştürme maliyetlerine bölüştürülmesinde bu üretim seviyesi de kullanılabilir. Her bir üretim ünitesine dağıtılan sabit genel gider miktarları, düşük üretim seviyesi nedeniyle arttırılmamaktadır fakat bölüştürülmeyen genel giderler, gerçekleştikleri dönem için gider şeklinde finansal tabloya yazılabilmektedir. Olağanüstü yüksek üretimin meydana geldiği dönemlerde, her bir üretim ünitesine bölüştürülen sabit genel gider miktarı düşmektedir, böylece stoklar için maliyet değerlerini aşan bir değer ölçülmesi söz konusu olmamaktadır. Değişken genel üretim giderleri ise üretim tesislerinde gerçek kullanımlarına ilişkin her bir üretim ünitesine dağıtılmaktadır (TMS 2, 13. paragraf).

Üretim aşamalarında ise aynı anda birden çok ürün ortaya çıkabilmektedir. Bu duruma örnek olarak, ortak ürünlerin üretilmesi ya da bir ana ürün ve bir yan ürün bulunması

gösterilmektedir. Böyle durumlarda, ürünlere dair ayrı ayrı dönüştürme maliyetlerinin belirlenememesi söz konusu olduğunda, oluşan maliyetler; ürünler arasında tutarlılık gözetilerek dağıtılmaktadır. Yan ürünlerin çoğunun yapıları gereği önemsiz olduğu kabul edilmektedir ve bu gibi durumlarda, yan ürünler için net gerçekleşebilir değer üzerinden ölçüm yapılmaktadır. Oluşan tutar ise ana ürünün maliyetinden çıkarılmaktadır. Sonuç olarak ise ana ürün için oluşan defter değeri ile maliyet değeri arasında büyük farklılıklar gözlemlenmemektedir (TMS 2, 14. paragraf).

TMS 2 kapsamında verilen bu açıklamalardan dikkatle söylenebilmektedir ki dönüştürme maliyetleri, üretime dair doğrudan alakalı olarak ortaya çıkan maliyetlerdir. Daha önceden aktarıldığı üzere, ticari işletmeler ürün üzerinde bir değişiklik yapmadan satış gerçekleştiren işletmeler iken, üretim işletmeleri ürün üzerinde değişiklik yapan, ürünü dönüştüren ve bu şekilde yeni bir ürün ortaya çıkaran işletmelerdir. Sonuç itibarıyla, üretim şirketleri için dönüştürme maliyetlerinin geçerli olacağı söylenebilmektedir.

1.5.1.3 Diğer Maliyetler

Standartta belirtildiği üzere diğer maliyetler, stokların yalnızca mevcut durumuna getirilmesi için katlanıldığı kadarıyla stok maliyetine dahil edilmektedir. Örnek olarak, üretimle ilişkili olmayan genel giderlerin ya da özel müşterilere dönük tasarım içeren ürünlere dair maliyetlerin, stok maliyetine dahil edilmeleri uygun görülebilmektedir (TMS 2, 15. paragraf).

TMS 2, 16. paragrafta stok maliyetleri içerisinde değerlendirilmeyen ve meydana geldikleri dönem için gider olarak finansal tablolara işleyen maliyetlere şu örnekler verilmektedir (TMS 2, 16. paragraf):

- Normal değer üzerinde gerçekleşen hammadde eksiklikleri ve kayıpları, işçilik ve üretime dair diğer maliyetler,
- Üretim aşamasında gelecek üretim sürecinden önce gerekenler dışında kalan depolama maliyetleri,
- Stokların hazır konuma getirilmesine katkı sunmayan genel yönetim giderleri ve
- Satış maliyetleridir.

Borçlanma maliyetlerinin, stok maliyetlerine eklendiği şartları TMS 23 Borçlanma Maliyetleri belirlemektedir (TMS 2, 17. paragraf). Vadeli ödeme koşulunun tercih edilmesi ile işletme stoklarını satın alabilmektedir. Bu işleme dair anlaşmanın etkili bir biçimde finansman bileşenine eklenmesi durumu söz konusu olduğunda bu bileşen, finansman temin edilen dönem sırasında faiz gideri şeklinde finansal tablolara yansıtılmaktadır (TMS 2, 18. paragraf).

Yukarıda açıklandığı üzere, satın alma ve dönüştürme maliyeti şeklinde görülmeyen bir maliyetin stokların maliyeti içine girebilmesi, stokların mevcut haline gelmesine katkısı oldukları kadar imkan kazanmaktadır. Bu durum söz konusu olduğunda da oluşan bu maliyetlerin, ait oldukları dönem içinde gider olarak işlenmeleri gerekmektedir.

1.6. CANLI VARLIKLARIN HASATINDAN ELE EDİLEN ÜRÜNLERİN MALİYETİ

Türkiye Muhasebe Standartları 2' de 20. paragrafta belirtildiği üzere, TMS 41 Tarımsal Faaliyetler kapsamında canlı varlıkların hasatları sonunda meydana getirilen tarımsal ürünleri içeren stoklar, finansal tablolara ilk kez dahil edildiklerinde hasat zamanındaki maliyetler düşülmüş gerçeğe uygun değer üzerinden ölçülmektedir. Standardın uygulanması bakımından bu değer, stokun hasat zamanındaki maliyetidir (TMS 2, 20. paragraf).

1.7. STOK MALİYETİNİ HESAPLAMA YÖNTEMLERİ

Dönem sonu ile ilgili stokların belirlenmesi ve hesaplanması yanında stokların satış işlemlerine dair düzenlemeler, standardın 23 ile 27. paragrafları arasında düzenlenmiştir. Bu düzenleme kapsamında işletme; stokları TMS' ye göre değerlerken farklı yöntemler kullanabilmektedir. Bunlar, standartta açıkça ismi belirlenmeden fakat açıklanarak tarif edilen gerçek parti maliyet yöntemi, ağırlıklı ortalama maliyet yöntemi ve ilk giren ilk çıkar (FIFO) yöntemidir (TMS 2, 23.-25. paragraflar).

Tezin ilerleyen bölümlerinde, ele alınacak konunun daha iyi anlaşılması için bu yöntem ve teknikler örnekler üzerinden ele alınacaktır. Bu yüzden, bu bölümde girişe dayanak oluşturması bakımından, standart kapsamında belirlenen açıklamalar üzerinden bilgilere yer verilecektir.

1.7.1. Gerçek Parti Maliyet Yöntemi

Standartta gerçek parti maliyet yöntemi ismen anılmamıştır, ancak tanımına yer verilmiştir. Standartta belirlenen gerçek parti maliyet yöntemine göre, normal durumlarda birbirleri ile ikame edilemeyen stok kalemleriyle özel projeler için imal edilen veya ayrılan mal ya da hizmetlerin maliyeti, her bir stok varlığının kendi özel maliyeti belirlenerek tespit edilmektedir (TMS 2, 23. paragraf).

Her bir kalemin maliyetinin belirlenmesi, belirli maliyetlerin ilgili envanter kalemi ile de ilgili olduğu anlamına gelir. Bu yöntem, satın alınmış veya üretilmiş olsun, belirli bir proje için ayrılmış envanter için uygun kabul edilir. Ancak, belirtildiği gibi, genellikle çok sayıda birbiriyle değiştirilebilir stoktan oluşan bir stok için her bir kalemin maliyetinin ayrı ayrı belirlenmesi uygun bir yöntem değildir. Bu gibi durumlarda, kar veya zararda önceden belirlenmiş bir sonuca ulaşmak için kalan stokları belirleme yöntemi kullanılabilir (TMS 2, 24. paragraf). Bu maliyet yöntemi için otomobil satışı yapan bir işletme örnek gösterilebilmektedir. İşletme, otomobillerin her birinin şasi veya motor numarası üzerinden takibini yaparak stok maliyetlerini analiz edebilir (Demir, 2012:282).

Bu yöntem, ortak niteliğe sahip ve fazla miktardaki stoklar açısından etkili bir yöntem özelliğine sahip olarak görülmemektedir. Çünkü, stok kalemlerinin ayrı ayrı kontrol edilerek hangisinin satıldığı tespit edilip, stok çıkışlarını analiz etmek büyük stoklar açısından zaman alan bir iş olarak değerlendirilmektedir (Ayrıl, 2016:55).

1.7.2. İlk Giren İlk Çıkar Yöntemi (FIFO)

Standardın 23 üncü paragrafında belirtilenler dışındaki stokların maliyetinin ölçümünde ilk giren ilk çıkar (FIFO) ve ağırlıklı ortalama maliyet yöntemi kullanılır. Aynı yöntem, benzer nitelikteki ve işletme için kullanılan tüm stokların maliyetini hesaplamak için kullanılabilir. Farklı kalite ve kullanımdaki stoklar için farklı maliyetlendirme yöntemleri kullanılabilir (TMS 2, 25. paragraf).

FIFO yöntemi, satın alınan veya üretilen envanterin ilk kaleminin önce satıldığını, böylece envanterlerin raporlama dönemi sonunda satın alınan veya üretilen son kalem olduğunu varsayar (TMS 2, 27. paragraf). Bu bakımdan değerlendirildiğinde FIFO yöntemi, kendi varsayımından hareketle, çabuk bozulabilen malların kısa zaman içinde kullanılmasına imkan vermektedir.

1.7.3. Ağırlıklı Ortalama Maliyet Yöntemi

Ağırlıklı ortalama maliyet yöntemi, her bir envanter kaleminin maliyetini içerir; Tahmini dönemin başında, tahmini dönem içinde satın alınan veya üretilen benzer ve benzer kalemlerin ağırlıklı ortalama maliyeti ile yakın ve benzer kalemlerin ağırlıklı ortalama maliyeti belirlenir. İş durumuna göre zaman zaman veya işletmeye stoklar getirildiğinde bu yöntem hesaplanabilmektedir (TMS 2, 27. paragraf).

Bu yöntem, tahmin edilmesi zor şartlarda, örneğin fiyat dalgalanmalarının veya piyasanın dengesiz olduğu koşullarda, işletmenin sahip olduğu stokları, ortalama bir değerde gösterdiği ve bu değere ele aldığı için, söz edilen dönem ve şartlarda öngörülebilir kararlar verilmesinde olumlu görülmektedir.

1.8. STOK MALİYETİNİN ÖLÇÜMÜYLE İLGİLİ TEKNİKLER

Stoklar standardının 21 ve 22. paragrafları maliyet ölçüm tekniklerini açıklamaktadır. Bu maddelere göre stok maliyetini ölçmede, standart maliyet yöntemi ve perakende yöntemi gibi teknikler kullanılmaktadır.

1.8.1. Standart Maliyet Yöntemi

Standart çerçevesinde açıklanan standart maliyetler; Normal hammadde, işçilik, operasyon ve kapasite kullanımı seviyeleri dikkate alınır. Standart maliyetler düzenli olarak taranır ve gerekirse mevcut koşullara göre yeniden hesaplanır (TMS 2, 21. paragraf).

Standart maliyet yönteminde fiili sonuçlar beklenmemektedir. Çünkü, maliyeti oluşturan veya oluşturacak giderler yapılan çalışmalar sonucu belirlenmekte ve üretim gerçekleşikçe kayıt edilen standart tutarlar üretim maliyetine yansıtılmaktadır. Saptanma zamanlarına göre maliyetlerin belirlenmesi ele alındığında ise standart maliyetleme içerisinde direkt malzeme, direkt işçilik ve genel üretim maliyetleri öngörü maliyet olarak ortaya çıkmaktadır (Öztürk ve Güleç, 2018:16).

Standart maliyetler, belirli koşullar altında ortaya çıkan ve bilimsel ilkelere dayanan, sabit standart maliyetler, optimal (teorik) standart maliyetler ve farklı koşullar altında beklenen (erişilebilir) standart maliyetler olarak tanımlanabilen kriterlerdir. Günün koşullarına uygun bir şekilde belirlenen standart maliyetlerden yararlanılmakla birlikte, standart maliyetler; bütçe planlaması, mamul fiyatlandırması, stok ve maliyet kontrolü ve kayıtlaması alanında kullanılabilir. Maliyetlerin,

belirlenme zamanlarını temel olarak uygulanabilen standart maliyet yöntemi, işletmeler için planlanan üretimin gerçekleştirilmesinde, bu amaca uygun şekilde saptanan ölçüler ile maliyetlerin hesaplanmasını kapsayan bir yöntem olarak nitelendirilmektedir (Öztürk, 2017:19).

1.8.2. Perakende Yöntemi

TMS 2 kapsamında perakende yöntemi 22. paragrafta açıklanmaktadır. Perakende yöntemi çoğunlukla perakende sektöründe faaliyet gösteren işletmeler tarafından, diğer maliyet yöntemlerinin çeşitli sebeplerle uygulanamamasında, benzer kar marjlarını gösteren ve hızlı değişkenliğe sahip olan çok sayıda kalemden meydana gelen stokların ölçümünde kullanılmaktadır. Stokların maliyeti bu yöntem dahilinde, stokların satış değerinden optimal bir brüt kar marjı yüzdesinin çıkarılması ile belirlenmektedir. Bu optimal kar marjı yüzdesi ortaya koyulurken, gerçek satış fiyatının altında fiyatlandırılan stoklar da dikkate alınmaktadır. Her bir perakende satış birimi için ise çoğunlukla ortalama bir satış yüzdesi kullanılmaktadır (TMS 2, 22. paragraf).

1. 9. NET GERÇEKLEŞEBİLİR DEĞER

Türkiye Muhasebe Standartları Stoklar kapsamında net gerçekleşebilir değer 28. ve 33. paragraflar arasında maliyet, değerlendirme ve yöntemler örneklerle açıklanmıştır. Bu başlık altında açıklamalara yer verilecektir.

Teknolojik gelişmeler nedeniyle stok maliyetleri ve stoklar kısmen veya tamamen değer kaybedebilir ve satışlar düşebilir. Tahmini stok maliyetinin artması veya tahmini satış maliyetinin artması durumunda mevcut olmayabilir. Stokların maliyetin veya net gerçekleşebilir değerinin altına düşmesi, varlığın satışı veya kullanımı sonucunda varlıkların finansal tablolara alınmadığı varsayımıyla tutarlıdır (TMS 2, 28. paragraf).

Stokların net gerçekleşebilir değere indirgenmesi çoğunlukla, her bir kalem için ayrı ayrı gerçekleştirilmektedir. Fakat bazı koşullarda, benzer veya ilgili kalemleri gruplandırmak uygun görülmektedir. Aynı üretim hattında üretilen, ortak amaçlara ya da son kullanıma sahip stok kalemlerinin aynı coğrafi lokasyonda üretilmesi, pazarlanması ve sözü edilen üretim hattındaki diğer ürünlerden ayrı şekilde değerlendirilememesi durumunda ortaya çıkabilmektedir. Stokların sınıf temelinde, burada

örnek olarak mamuller ya da belirli faaliyet birimlerindeki tüm stoklar verilmektedir, net gerçekleşebilir değere indirgenmesi uygun görülmemektedir (TMS 2, 29. paragraf).

Bir envanterin net gerçekleşebilir değeri, envanterin beklenen değerine ilişkin en güvenilir kaynak esas alınarak hesaplanır. Raporlama sürecini takip eden olaylar, o dönemden sonra meydana gelen koşulları doğrularsa, bu tahminler, bu olaylara doğrudan atfedilebilen fiyat ve maliyet dengesizliklerini dikkate alır (TMS 2, 30. paragraf).

Net gerçekleşebilir değer tahmininin yapıldığı sırada ek olarak, stokların bulundurulma amaçları da dikkate alınmaktadır. Örneğin, doğrudan satış veya hizmet sözleşmesi yapmak amacıyla elde tutulan stokların net gerçekleşebilir değeri, sözleşme fiyatına göre belirlenir. Yukarıdaki satış sözleşmesinde belirtilen tutar, elde tutulan pay tutarından az ise, fazlalığın net gerçekleşebilir değeri toplam satış fiyatına göre belirlenir. Doğrudan satış veya doğrudan satın alma sözleşmesi sonucu hisse satışı, elde tutulan hisse tutarının üzerinde hesaplanır. Bu tür yedekler, UMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar' a tabidir (TMS 2, 31. paragraf).

Bir ürünün üretiminde kullanılmak üzere depolanan hammaddelerin maliyetine eşit veya daha yüksek bir fiyata satılması bekleniyorsa maliyetini düşürmek mümkün değildir. Ancak emtia fiyatlarındaki düşüşün ürünün net gerçekleşebilir değerini aşması bekleniyorsa, emtia net gerçekleşebilir değerinden iskonto edilir. Bu gibi durumlarda, ham maddeyi değiştirmenin maliyeti, net gerçekleşebilir değer elde edilebilecek en iyi ölçüsü olabilir (TMS 2, 32. paragraf).

Sonraki her aşamada net gerçekleşebilir değer yeniden değerlendirilir. İndirim, payların maliyetinin altına düşmesine neden olan koşulların ortadan kalkması veya ekonomik koşullardaki değişiklikler nedeniyle net gerçekleşebilir değer arttığı netleşmesi durumunda iptal edilir. Başka bir deyişle, iptal edilen tutar, daha önce iskonto edilen tutarla sınırlıdır. Bu nedenle, stokun yeni defter değeri, maliyetinden ve potansiyel değerinden düşük olacaktır. Bu durum örneğin satış fiyatının düşmesi sebebiyle net gerçekleşebilir değer üzerinden takip edilen bir stok kaleminin, takip eden dönemde elde bulundurulmaya devam edilmesi ve satış fiyatının artması koşulunda söz konusu olmaktadır (TMS 2, 33. paragraf).

1. 10. GİDER OLARAK KAYDETME

TMS 2 standardı 34. ve 35. paragraflarınca gider olarak kaydetme “Gider Olarak Finansal Tablolara Yansıtma” başlığı ile düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye yönelik açıklamalara bu başlık altında yer verilecektir.

Stoklar satıldığında, bu işlemlerin defter değeri, gelirin finansal tablolara alındığı dönemde gider olarak kaydedilir. Stokların net gerçekleşebilir değeri üzerinden taşındığı tutar ve stoklarla ilgili tüm kayıplar finansal tablolara alınır. Net gerçekleşebilir değerdeki artış nedeniyle iptal edilen iskonto tutarı, işlem tarihinde finansal tablolarda yer alan stokların tutarına indirilir (TMS 2, 34. paragraf).

Maddi duran varlıkların bir parçası olarak kullanılan ve bir işletmenin elinde bulundurduğu stok olarak kabul edilen bazı stoklar, diğer varlıklara dahil edilir. Bu şekilde başka bir varlığın hesabına kaydedilen stoklar, varlığın faydalı ömrü boyunca gider olarak muhasebeleştirilir (TMS 2, 35. paragraf).

Standart kapsamında stoklarla ilgili olarak nasıl ve ne zaman işleneceklerine dair bilgiler verilmektedir. Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, stok kayıtları için de muhasebenin ilkesi olan dönemsellik ilkesinin bir gereği olarak şekillendiğini söylemek mümkündür. Çünkü standart gereği, stoklarla ilgili gelirin finansal tablolara yansıtılmasının ve ilgili stokların kaydedilen değerlerinin giderleştirilmesi de aynı dönemde gerçekleştirilmektedir.

1. 11. RAPORLANACAK BİLGİLER

Standart kapsamında finansal tablolar için açıklanması gereken bir takım bilgiler TMS 2 Stoklar için 36. paragrafta verilmiştir. Bu bilgiler şu şekilde belirtilmektedir:

1. Kullanılan maliyet hesaplama yöntemleri dahil olmak üzere, stokların ölçümünde benimsenen muhasebe politikaları,
2. Stokların toplam defter değeri ile işletme için uygun görülen stok sınıfının defter değeri
3. Bir maddi duran varlık kaleminin gerçeğe uygun değerinden satış maliyetleri düşülmüş olarak ölçülen defter değeri;
4. Raporlama döneminde olduğu şekliyle finansal tablolara yansıtılan stokların tutarı;

5. 34'üncü Paragraf uyarınca dönem için stok gideri olarak muhasebeleştirilen indirim tutarı;
6. 34'üncü paragraf amaçları doğrultusunda gider olarak muhasebeleştirilen stok miktarını azaltmak amacıyla kabul edilen iptal tutarı;
7. 34'üncü madde uyarınca stok indiriminin iptaline neden olan hal ve olaylar;
8. Borç olarak rehin edilen stokların defter değeri.

Farklı stok sınıflarında bulunan stokların defter değeriyle bu varlıklarda ortaya çıkan değişimin boyutu hususundaki bilgiler, finansal tablo kullanıcıları için faydalı görülmektedir. Hisse senetleri ile ilgili ortak sınıflandırmalar; hammaddeler, üretim malzemeleri, hammaddeler, işlenmiş ve bitmiş ürünler (TMS 2, paragraf 37).

Stokların miktarı genellikle satışların maliyeti olarak ifade edilir ve daha önce satılan stokların ölçülmesinin maliyetini, toplam dağıtılmamış üretim maliyetlerini ve genel giderleri içeren dönem için mali tablolarda gider olarak muhasebeleştirilir. İş özellikleri; tahsis maliyetleri gibi diğer tutarların, dönem boyunca gider olarak muhasebeleştirilen stokların tutarına dahil edilmesi gerekebilir (TMS 2, paragraf 38).

Bazı işletmeler, dönem boyunca gider olarak muhasebeleştirilen stokların maliyeti dışındaki tutarları açıklamalarına izin veren bir format kullanabilir. Bu tür bir formatta işletme, maliyet türüne göre sınıflandırarak bir maliyet analizi sağlar. Bu durumda işletme, finansal tablolara dahil edilen hammadde, sarf malzeme, işçilik maliyetleri ve diğer giderlerin maliyetini, döneme ilişkin stoklardaki net değişim tutarı ile birlikte açıklar (TMS 2, paragraf 39).

1. 12. VUK UYARINCA STOKLAR

Vergi Usul Kanunu İkinci Bölüm, İktisadi İşletmelere Dahil Kıymetleri Değerleme başlığında stok bilgileri ve değerlemeleri üzerinde durmaktadır. Bu bölümde değerlendirilen varlıkların nasıl değerlendirileceği, gayrimenkul maliyeti, gayrimenkul maliyeti, inşaat ve üretim maliyetleri, gayrimenkul maliyetindeki artış veya elektrik, mülk, mal, ürün, arazi üretimi ve dağıtımıdır. Ekinler, çiftlik hayvanları, hayvanlar, bozuk mallar, imha edilen mallar, menkul kıymetler, döviz, ithal döviz, alacaklar, ilk montaj, bakım maliyetleri, teminat, aktif geçici hesap varlıkları, nakit, borç, tahviller, etkin olmayan geçici hesap menkul kıymetleri, hükümler, acil durumlar

ve serbest meslek sahiplerine ait varlıklar finansal kiralama işlemi değerlendirme başlığı altında açıklanmıştır.

Vergi Usul Kanunu'nun 275. maddesi incelendiğinde imal edilen emtia başlığında vergi mevzuatının tam maliyet yöntemini benimsediği görülmektedir. Bu madde kapsamında, imal edilen yani üretimi yapılan malın maliyeti bedeli şu maddeleri içermektedir (VUK, madde 275):

1. Mamulün vücuda getirilmesinde sarf olunan iptidai ve hammaddelerin bedeli (ilk malzeme masrafı),
2. Mamule isabet eden işçilik (iptidai ve hammaddeleri mamule dönüştürmek için sarf edilen doğrudan işçilik giderleri),
3. Genel imal giderlerinden mamule düşen hisse (genel üretim giderleri arasından),
4. Genel idare giderlerinden mamule düşen hisse (Bu hissenin mamulün maliyetine katılması katılması ihtiyaridir),
5. Piyasada paketlenmesi gereken ürünler için ambalaj malzemelerinin maliyeti.

Bu şartlarla birlikte anılmak üzere, aynı maddenin bir açıklaması olarak *“Mükellefler, imal ettikleri emtianın maliyet bedellerini yukarıki unsurları ihtiva etmek şartıyla diledikleri usulde tayin edebilirler.”* denmektedir. Dolayısıyla Vergi Usul Kanunu' na göre mükellefler, ortaya koydukları emtianın bedelini, sıralanan unsurları kapsamak koşuluyla istedikleri şekilde belirleyebilmektedirler. VUK kapsamınca stoklarını değerleyen ticari işletmeler finansal tablolarını bu şartlar dahilinde oluşturabilmektedir.

Vergi Usul Kanunu' nun 258. maddesince değerlendirme, *“vergi matrahlarının hesaplanmasıyla ilgili iktisadi kıymetlerin takdir ve tesbitidir”* denilmektedir. Bu açıklama dikkate alınarak, stok değerlerinin işletmenin karı veya zararı hakkındaki büyük etkileri nedeniyle, VUK değerlemenin üzerinde durmakta, yapılan düzenlemelerle vergi matrahını doğru bir şekilde hesaplamayı amaçlamaktadır. VUK 274. madde kapsamında ise stok değerlemenin genel itibariyle maliyet bedeli üzerinden yapılmasının uygun görüldüğü belirtilmiştir. Bunun yanında kaybolan veya değeri düşen emtianın nasıl düzenlenmesi gerektiği ise Vergi Usul Kanunu'nda özel olarak düzenlenmektedir. VUK uyarınca değeri düşen ekonomik kıymetler için

değerlemenin emsal bedel üzerinden yapılacağı belirtilmektedir (Gönen ve Demir, 2012:164).

Vergi Usul Kanunu'nun "emtia" başlığını taşıyan 274. maddesini incelediğimizde ise maliyet bedeli için, satış bedelleri üzerinden bir değerlemeye gidildiği görülmektedir. "*Emtia fiyatının, malın maliyet fiyatına göre yüzde 10 veya daha fazla düşmesi halinde, mükellef, bu maddenin 2. satırında belirtilen usul dışında, maliyet bedeli yerine önceki fiyat ölçüsünü kullanabilir.*" ibaresi ile, satış bedelindeki azalış oranını %10 ile belirlemiş ve bu hallerde, 267. maddede belirtilen sıranın dışındaki şartlarda emsal bedeli ölçüsünün uygulanabilirliğini ifade etmiştir. Aynı şekilde, yukarıda sıraladığımız 275. maddede yazılı mamuller için de bu hükmün uygulanabileceği belirtilmektedir (VUK, madde 267-274-275).

Vergi Usul Kanunu'nun 274. maddesinde emtianın maliyet bedelinde değerlendirildiğinden hareketle, kanununun 262. maddesinde ise maliyet bedelinin tanımını görmekteyiz. Kanuna göre giderlerin maliyeti, "ekonomik varlıkların elde edilmesi veya değerinin artırılması ile bağlantılı olarak yapılan tüm ödemelerin ve ilgili tüm giderlerin toplamıdır" denilmektedir. Buna göre yine kanun uyarınca kendi içerisinde belirlenen standartlarda bir maliyet tanımı yapıldığı görülmektedir (VUK, madde 262).

1. 13. TMS 2 ve VUK ARASINDAKİ TEMEL FARKLAR

Vergi Usul Kanunu veya Türkiye Muhasebe Standartlarına göre finansal tabloların düzenlenmesinde birtakım ilkelere göre farklılıklar görülmektedir. VUK için temel ilke, vergi matrahının doğru hesaplanmış olması iken TMS açısından finansal tabloların objektif ve açık bilgiler sunması esas olarak kabul edilmektedir. VUK ve TMS arasındaki uygulama farklılıkları ise ilk kayıt, maliyet belirlenmesi, sonraki değerlendirme, borçlanma maliyetleri, maliyet hesaplama yöntemleri, değer düşüklüğü ve yan ürün değerlemesi şeklinde sıralanabilmektedir (Kabacaoğlu, 2019:72).

Muhasebeleştirme açısından stoklarla ilgili ilk kayıtta hem VUK hem de TMS 2 standartları açısından verilen hükümlerde maliyet bedelinin benimsendiği açıktır. Vergi Usul Kanunu 274-275. maddelerde, daha önce açıklandığı üzere ilgili hükümler maliyet bedelleri üzerinden düşülmüştür. Stokların satın alma maliyetleri açısından ise açıklamalar net şekilde yapılmıştır.

Maliyetlerin belirlenmesi açısından yaklaşıldığında ise TMS için normal maliyet yöntemi öngörülmüştür. VUK kapsamında değerlendirildiğinde ise 275. maddede belirtildiği üzere tam maliyet yöntemi üzerinde durulmuştur. Stokların maliyetleri hesaplanırken, söz konusu maliyete borçlanma maliyetlerinin eklenmesi hususunda TMS 2 ile “Özellikli Varlık” kavramının değerlendirildiği anlaşılmaktadır. Özellikle varlık kavramı ise TMS 23 Borçlanma Maliyetleri içerisinde açıklanmıştır ve bu standardın 7. paragrafının a maddesine bakıldığında stokların özellikli varlık olarak değerlendirilebileceği görülmektedir (TMS 23, paragraf 7/a). VUK hükümlerince değerlendirildiğinde ise, malın taksitli şekilde alındığında vade farkının maliyet bedeline eklendiği görülmektedir. TMS 2 standardında ise açıklandığı üzere, malın taksitli şekilde alındığında, normal fiyat ile vadeli fiyatının arasındaki farkın finansman gideri olarak sayılacağı belirtilmektedir.

TMS 2 ve VUK arasındaki farklılıklara dair başlıklara bakıldığında yine sonraki değerlendirme için farklı esasların belirlendiğini görülmektedir. TMS, sonraki değerlendirme için; maliyet bedeli ile net gerçekleşebilir değer arasında düşük olanı esas alırken, VUK uyarınca sonraki değerlemede madde 274. kapsamında maliyet bedeli esas alınmaktadır. Yine farklı bir ilkenin de borçlanma maliyetlerinde ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Borçlanma maliyetleri TMS kapsamında, özellikli varlıklarda maliyete eklenmekte, diğerlerinde doğrudan faiz gideri olarak hesaplanmaktadır. Borçlanma maliyetleri VUK kapsamında değerlendirildiğinde ise; vadeli satın alma işlemlerinde maliyete eklenir, kredili satın almalarda ise maliyete eklenmeleri ihtiyari olarak not düşülmektedir (VUK, Gn. Teb.238).

Maliyet hesaplama yöntemleri açısından karşılaştırıldıklarında hem TMS hem de VUK kapsamınca LIFO dışında gerçeğe en yakın hesaplama yönteminin benimsendiği söylenebilmektedir. Değer düşüklüğü kavramını ele aldığımızda ise; TMS 2 standardında net gerçekleşebilir değer ile değerlendirildiğinde karşılık ayrılmış olmaktadır. Vergi Usul Kanunu 274. madde kapsamında değerlendirildiğinde ise; satış bedeli maliyet bedeline göre %10 veya daha fazla düşük gösterirse hesaplanmaktadır. Yine aynı kanunun 278. maddesine göre doğal afetler ya da diğer haller sebebiyle değeri düşerse emsal bedelle değerlendirilmektedir.

Son olarak yan ürün değerlemesine baktığımızda TMS kapsamında yan ürünün, net gerçekleşebilir değerle değerlendirildiğini, Vergi Usul Kanunu’nda ise 278.

madde uyarınca emsal bedel üzerinden değerlendiğini belirtmek gerekmektedir. Bu kapsamda yeniden açıklamak gerekirse stok değerlemede VUK hukmleri kapsamında Fiili Maliyet esastır, bunun yanında FIFO ve Ortalama Maliyet Yöntemleri de kullanılabilir. TMS 2 kapsamında da stok değerlemede VUK hukmleri ile paralellik mevcuttur. Yalnızca fiili maliyete yakın olması koşulunda Perakende ve Standart Maliyet Yöntemleri' nin de kullanılması uygun görülmektedir. LİFO maliyet yönteminin ise güncel versiyonunda TMS 2 ve VUK kapsamında uygulaması kaldırılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

STOK MALİYETİNİ HESAPLAMA YÖNTEMLERİ

2.1. STOK MALİYETİNİ HESAPLAMA YÖNTEMLERİ

Küresel ticari ve finansal ilişkilerin ve bu ilişkilere bağlı işlemlerin gelişmesi, firmaların lokal inceleme ve düzenlemeleriyle hazırladıkları finansal dökümanların, ilgili dökümanları inceleyenlerin finansal bilgi ihtiyaçlarına yanıt verememe durumlarını ortaya çıkarmıştır. Ticari işletmelerin yayınladıkları tabloların, finansal tablo yorumlayıcılarına sundukları bilgilerin ihtiyaca dönük ve gerçeğe uygun bir şekilde sunulması gerekliliği ise bu yanıt verme durumunu daha önemli bir hale getirmiştir. Farklı ülkelerde farklı lokasyonlara bağlı olarak finansal tablolarda hazırlanan bilgilerin bu tabloları inceleyen finansal uzmanlara gerekli bilgi ve analizleri sunabilmesi için ise ortak bir dile ihtiyaç duyulmuştur. Sonuç itibariyle ise bu durum, muhasebe ve finans raporlamalarında Uluslararası Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları'nın meydana gelmesine neden olmuştur.

Ekonomik açıdan gerçekleşen küreselleşme süreci, ülkeleri mal, hizmet ve kaynaklar bakımından birbirini bağımlı hale getirdiğinden ülkelerin ekonomileri de aynı oranda bağımlılık oluşturmuştur. Finansal bilgiler de bu yüzden hem ulusal hem de uluslararası açıdan uyumlu olma zorunluluğunu doğurmuştur. Sermaye piyasalarının bu şekilde küresel bir ilişkiler ağı meydana getirmesi, uluslararası sermaye hareketleri ve yatırım politikaları, farklı ülkelerde farklı etkilere maruz kalan mali ve ekonomik sorunlar nedeniyle yatırım yapmak isteyen kesimler tarafından finansal tablolardaki veriler, şüpheyle yaklaşılır konuma gelmiştir. Bu noktada ise yatırım yapılacak yer, konum ve ülkeye dair verilerin daha iyi anlaşılması, yatırım önündeki öngörülemez risklerin en aza indirilmesi ve daha güvenli yatırım olanaklarının sağlanması, geliştirilecek ortak standartların önayakları olmuştur. Dünyada gelişen ve oluşturulan ortak standartlar bünyesinde, Türkiye'de de 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu kapsamında değerlendirilen finansal raporlama adımlarıyla alakalı düzenlemeler, 01.01.2013'ten itibaren bütün ticari işletmelerin, finansal ve muhasebe faaliyetlerinde, Uluslararası Finansal Raporlama Standartları (IFRS) dahilinde düzenlenmiş olan Türkiye Muhasebe Standartları/Türkiye Finansal Raporlama Standartları (TMS/TFRS)'na uymaları zorunluluğu getirilmiştir (Akgün,

2012:230). Bu kapsamda tüm ticari işletmelerin, ticari faaliyetler sonucu oluşan düzenlemelerini gerçeğe uygun ve açık şekilde yapabilmesi için bu standartların bilinmesi daha önemli bir hale gelmiştir. Stokların finansal raporlama işlemleri açısından ayrı bir öneme sahip olduğu, maliyetlerinin ve muhasebeleştirilmesinin ilkelerinin finansal tabloların hazırlanması ve gerçeğe uygun olarak yansıtılmasında önemli bir etkiye sahip olduğu belirtilmektedir. Bununla ilgili ilk olarak, TMS 2 ve BOBİ FRS arasındaki farklara da değinilmesi gerekmektedir.

TMS 2 için düzenleyici kurum, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu olarak açıklanırken BOBİ FRS için Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu olarak açıklanmaktadır. Ancak belirtilmesi gerekir ki uluslararası standartlara uygun Türkiye Muhasebe Standartları hazırlama ve yayınlama görevi, 02.11.2011 tarih ve 28103 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 660 sayılı KHK (Kanun Hükmünde Kararname) ile kurulmuş olan Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK)’na devredilmiştir. Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu’nun kapatılmasıyla tüm bu yetkileri bünyesinde toplayan KGK, işletmeler için farklı hesap dönemlerine dair farklı düzenlemeler yapmıştır. Temel farklılıklar için belirtilmesi gereken diğer farklılık, tebliğ isimlerine yöneliktir. TMS 2’de ilgili tebliğ adı Stoklara İlişkin Türkiye Muhasebe Standardı (TMS 2) Hakkında Tebliğ, Sıra No:3 iken, BOBİ FRS ile ilgili tebliğ adı Büyük ve Orta Boy İşletmeler İçin Finansal Raporlama Standardı Hakkında Tebliğ, Sıra No:56 olarak belirlenmiştir. Yayımlama tarihleri ve yerleri açısından ise TMS 2; 15.01.2005 Tarih ve 25701 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmışken, BOBİ FRS 29.07.2017 Tarih ve 30138 Sayılı (Mükerrer) Resmi Gazete’de yayınlanmıştır. Yürürlük tarihleri açısından ise TMS 2; 31.12.2005 tarihinden sonra başlayan hesap dönemlerini kapsayacak şekilde oluşturulurken, BOBİ FRS; 01.01.2018 tarihi ve sonrasında başlayan hesap dönemlerini içeren şekilde yürürlük tarihlerine sahiptirler (Kaya, 2018:263).

Bu farklılıkları ve önceki bölümde açıklandığı üzere TMS 2’nin genel kapsamını belirledikten sonra ikinci bölümde detaylı şekilde stok maliyetini hesaplama yöntemleri ele alınacaktır. İlk bölümde de açıklandığı üzere stokların maliyeti; tüm satın alma maliyetleri başta olmak üzere, şekillendirme olarak da anılan dönüştürme maliyetleri ve son olarak stokların son konumuna getirilirken katlanılan maliyetlerden oluşmaktadır. Stok maliyetlerinin bilgisi, ürünlerin fiyatlandırılması, karlılık ve maliyetlerin kontrol ve stratejilerinin oluşturulmasında önem arz etmekte

beraber gelecek politikalarının belirlenmesinde de son derece önemli bir alanı oluşturmaktadır. TMS 2 Stoklar Standardına göre şirketin konumunun değerlendirilmesi ve karar vermede kritik öneme sahip hisse alanı ile ilgili konularda hisse fiyatı; Gerçek portföy maliyeti yöntemi, ilk gelen ilk hizmet alır yöntemi, ağırlıklı ortalama maliyet yöntemidir (Gökçen ve Cebeci, 2016:120).

2.1.1. Gerçek Parti Maliyet Yöntemi

Gerçek parti maliyet yöntemine spesifik (özel) maliyet, has maliyet veya fiili maliyet yöntemi de denilebilmektedir. Bu yöntemin kullanılabilmesi için ise mal dönüşümünün yani sirkülasyonunun hızlı olması ve her malın, stokların bulunduğu hesaplar içerisinde izlenebilmesi gereklidir. Bu yöntem dahilinde ise işletmenin bünyesinde bulunan malların, gerçek satın alma bedelleriyle sevkiyat, sigorta gibi maliyete eklenmesi gerekli olan etkenler belirlenerek malın gerçek değerini oluşturmaktadır.

Belirli bir proje için üretilen veya depolanan ve normalde mübadele edilmeyen mal ve hizmetlerin maliyeti, her bir varlığın spesifik maliyeti belirlenerek belirlenir (TMS 2, 23. Paragraf). Bu ise pratik kullanımda gerçek parti maliyet yöntemi şeklinde ifade edilebilmekte ve kendine kullanım alanı bulabilmektedir. Standart içerisinde ilgili hesaplama yöntemine dahil kullanılacak kalemler ve şekli açıklama yer almaktadır.

Her bir kalemin maliyetini belirlemek, belirli bir maliyeti belirli bir envanter kalemine bağlamak anlamına gelir. Bu yöntem, satın alınmış veya üretilmiş olsun, belirli bir proje için ayrılmış envanter için uygundur. Ancak çok sayıda stoktan oluşan stoklar için her bir kalemin spesifik maliyetinin tahmin edilmesi uygun değildir. Bu gibi durumlarda, kar veya zarar üzerinde önceden belirlenmiş bir etkiye sahip olmak için kalan stokları seçme yöntemi kullanılabilir (TMS 2, 24. Paragraf).

Standardın geçmiş güncellemelerinden farklı olarak yapılan düzeltmelerin birinde standardın dışında kalan, daha doğrusu önceki paragrafta belirtilenler dışında kalanlara yönelik eklemelerdir. Onun açıklaması ise sonraki paragrafta belirtilmektedir. 23üncü Paragrafta belirtilenler dışındaki stokların maliyeti, FIFO yöntemi veya ağırlıklı ortalama maliyet yöntemi kullanılarak belirlenir. Bir işletme, benzer özelliklere ve benzer kullanımlara sahip tüm stokların maliyetini tahmin etmek için

aynı yöntemi kullanır. Farklı niteliklere ve kullanımlara sahip stoklar için farklı maliyetlendirme yöntemleri kullanılabilir (TMS 2, 25. Paragraf).

Gerçek parti maliyet yönteminin uygulamada çok nadir kullanım alanı bulunduğu belirtilmektedir. Bunun sebebi olarak ise stok miktarının çok yoğun seviyelerde bulunmasından dolayı sahip olunan tüm stokların gerçek maliyetinin hesaplanmasının imkansızlığı olarak dile getirilmiştir. Benzer şekilde ileri sürülebilecek olan etkenlerden bir diğeri ise, büyük tip stoklar için bu uygulamanın daha rahat bir kullanım alanının bulunmasıdır. Bu yöntemin en büyük avantajlarından birisinin her bir stokun hangi fiyattan alındığının rahatlıkla tespit edilebilmesidir. Sonuç itibariyle hesap dönemi sonunda elde kalan veya çıkarılan stokların hangi fiyatlardan alış yapıldığı kolaylıkla belirlenebilmektedir (Gökçen ve Cebeci, 2016:122).

Bu hesaplama yönteminin uygulanabilmesi, hesap dönemi içerisinde satılan ya da üretime giren malın hangi parti içinde alındığının kesinlikle belirlenmesi gerekmektedir. Bundan dolayı bu yöntemin önceki paragrafta da belirtildiği gibi çok daha küçük miktarda, yüksek maliyetli olan ve içlerinden kolaylıkla ayrılabilir malların değer verilmesinde kullanılabilir olduğu ileri sürülmektedir. Örnek olarak işletmenin sahip olduğu büyük araçların ve ekipmanların değerlendirilmesi bu yöntem dahilinde yapılabilmektedir. Aynı şekilde standart içinde de örnekle açıklama yoluna gidilmiştir. Örneğin, aynı envanter türü, farklı iş segmentlerinde farklı iş kullanımlarına sahip olabilir. Ancak, stokların coğrafi konumlarındaki (veya buna bağlı olarak vergi kurallarındaki) farklılıklar tek başına farklı maliyetlendirme yöntemlerinin kullanılmasını haklı çıkarmaz (TMS 2, 26. Paragraf).

2.1.2. İlk Giren İlk Çıkar (FIFO) Yöntemi

Bu yöntem, satın alma işleminin süreci ve dönemi itibariyle farklılık göstermektedir. Bu yöntemde, ilk satın alınan ya da üretimi gerçekleştirilen stok kaleminin, en son alımı gerçekleştirilen ya da üretimi yapılan mallardan olduğu varsayılmaktadır. Basitçe söylemek gerekirse, satış anında şirketin envanteri diğerleriyle karşılaştırılır ve dönem sonunda kalan hisseler, en son yatırım yapılan hisselerin fiyatı üzerinden hesaplanır (Gökçen ve Cebeci, 2016:122).

FIFO yöntemi; Satın alınan veya üretilen ilk stok, ilk satılmış kabul edilir ve sonuç olarak raporlama dönemi sonunda stok bakiyesi, satın alınan veya üretilen son stoktur (TMS 2, 27. Paragraf).

Fiili uygulamada ele alındığında diğer yöntemlere göre bazı işletmelerin yapısı için bu yöntem uygun bir kullanım olanağı sunmaktadır. Özellikle zaman içinde bozulma, çürüme ya da değer kaybı gösterebilecek mal ve mamuller kullanan işletmeler için önem arz etmektedir. Diğer bir şekilde, hesap açısından yöntemin uygulanmasında ilk malzeme ve fiyatlarının, daha yaygın bir ifade ile fiyatlar genel seviyesindeki sürekli düşüş gösterdiği ekonomilerde uygulanması daha uygun olarak görülmektedir. Fiyatların yükselme gösterdiği dönemlerde uygulandığı zaman ise satın alımı gerçekleştirilen ilk madde ve malzemelerin maliyeti sonraki alımlarda düşük olması nedeniyle, ilk defa alımı yapılan maliyetler emsallerine göre düşük şekilde gerçekleşeceğinden işletme kısmen karlı olarak görülecektir. Bu da işletmenin vergi ve temettü ödemesi gibi maliyetlere katlanması anlamına gelmektedir. Bu noktada denilebilmektedir ki; FIFO yönteminin uygulanabilmesi için hammaddesi zamanla değer kaybı yaşayan ve bu nedenlere sahip olan bir üretim sürecine sahip olmak gerekmektedir. Yani uzun süre saklanması pek mümkün olmayan ya da bekledikçe çürüme, bozulma ve kullanılmayacak hale gelme ihtimali olan malzemeleri bünyesinde bulunduran işletmeler için bu yöntem önemlidir.

Örnek: İzmir’de faaliyet gösteren X işletmesinin dönem başında ilk madde ve malzeme stoku bulunmamaktadır. Bu işletmenin Ocak 2021 dönemine ait ilk madde ve malzeme stok hareketleri aşağıda gösterildiği gibidir.

07.01.2021 200 adet DİMM 80.000 TL bedel ile satın alınmıştır.

08.01.2021 100 adet DİMM üretime sevk edilmiştir.

11.01.2021 300 adet DİMM 114.000 TL bedel ile satın alınmıştır.

15.01.2021 260 adet DİMM üretime sevk edilmiştir.

22.01.2021 100 adet DİMM 45.000 TL bedel ile satın alınmıştır.

26.01.2021 150 adet DİMM üretime sevk edilmiştir.

İşletmenin stok sistemi FİFO ile izlenmektedir. Bu duruma göre işletmenin 31.01.2021 tarihi itibariyle DİMM stoklarının maliyetinin hesaplanması aşağıda olduğu gibi gerçekleşmektedir.

Tablo 1: Stok Kartı (FİFO Yöntemi)

TARİH	GİREN			ÇIKAN			KALAN		
	Adet	Fiyat	Tutar	Adet	Fiyat	Tutar	Adet	Fiyat	Tutar
07.01.2021	200	400	80000				200	400	80000
08.01.2021				100	400	40000	100	400	40000
11.01.2021	300	380	114000				100 300	400 380	40000 114000
15.01.2021				100 160	400 380	40000 60800	140	380	53200
22.01.2021	100	450	45000				140 100	380 450	53200 45000
26.01.2021				140 10	380 450	53200 4500	90	450	40500

31.01.2021 tarihi itibariyle işletmenin stokunda adet fiyatı 450 TL, toplam tutarı ise 40500 TL olan 90 adet DİMM bulunmaktadır.

2.1.3. Ağırlıklı Ortalama Maliyet Yöntemi

Ağırlıklı ortalama maliyet yöntemi, her stok kaleminin ayrı ayrı dönem başındaki benzer görünümde varlıkların ağırlıklı ortalama maliyeti ile dönem içerisinde satın alımı gerçekleştirilen ya da üretimi yapılan benzer mal ve mamullerin maliyetinin ağırlıklı ortalamasının alınması şeklinde hesaplanmaktadır. Standart içinde ağırlıklı ortalama maliyet yöntemi, FİFO açıklamasıyla aynı paragraf içinde yer almaktadır.

Ağırlıklı ortalama maliyet yöntemi, her bir envanter kaleminin maliyetini içerir; Benzer kalemlerin raporlama dönemi başındaki maliyeti ve dönem içinde satın alınan veya üretilen benzer kalemlerin maliyetlerinin ağırlıklı ortalaması dikkate alınarak belirlenir. Ağırlıklı ortalama, işin koşullarına bağlı olarak, zaman zaman veya hisselerin işletmeye girişinden hesaplanabilir (TMS 2, 27. Paragraf).

Ağırlıklı ortalama maliyet yönteminde ortalama; işletmenin iş planına bağımlı şekilde periyodik olarak ya da her bir ayrıca alım/üretim sonunda hesaplanabilmektedir. Belirli bir süre boyunca iki farklı şekilde kullanılabilen bu

yöntem, maliyet sonunda bazı işletmeler tarafından değerlendirilebilir. Dönem sonunda ağırlıklı ortalama maliyet yöntemi olarak adlandırılan bu yöntem, 1 Ocak 2000-dönem için stokların dönem başındaki toplam maliyeti ile farklı portföylerdeki stokların toplam maliyetini bölerek stokların maliyetini hesaplar. 2008. hesaplandı. Bu maliyete dahil edilen toplam stok miktarı. Hareketli ağırlıklı ortalama maliyet yöntemi, sadece raporlama dönemi sonunda değil, her bir stok kaydı için farklı bir ortalama fiyat elde edilmesi durumunda kullanılabilir. Her yeni hisse girişi için, elde tutulan hisse miktarı yeni hisse miktarına eklenir ve kazanılan sayı formülün bir yüzdesidir. Ağırlıklı ortalama maliyet yöntemi, bilhassa fiyat dalgalanmalarının ortaya çıktığı durumlarda farklı zaman dilimleri içinde işletmeye dahil edilmiş olan malları ortalama bir değer üzerinden işlediğinden, güvenli bir yöntem olarak ele alınmaktadır (Gökçen ve Cebeci, 2016:123).

2.2. STOK MALİYETİNİN ÖLÇÜMÜYLE İLGİLİ TEKNİKLER

TMS 2 Stoklar standardı dahilinde maliyetlerin fiili maliyet yöntemine göre hesaplanacakları belirtilmektedir. Bu hesaplama ise gerçekleşen maliyet tutarları hesaba katılarak gerçekleşmektedir. Standart dahilinde daha sade bir açıklama yoluna gidilmiştir.

Sonuçların maliyete yakın olduğu durumlarda, basitleştirmek için standart maliyet yöntemi veya perakende yöntemi gibi stok maliyet ölçüm yöntemleri kullanılabilir (TMS 2, 21. Paragraf).

2.2.1. Standart Maliyet Yöntemi

TMS 2 Stoklar standardı içerisinde verilen maliyet ölçüm tekniklerinden biri olarak verilen standart maliyet yönteminin, diğer işletmelere nazaran daha çok üretim yapan işletmelerde kullanıldığı söylenebilmektedir. Yönetim açısından karar verici bir etken oluşturduğundan literatür içinde “maliyet muhasebesi” ya da “yönetim muhasebesi” şeklinde ele alındığı da görülmüştür. Bu yöntem içinde fiili maliyetler olarak belirlenen maliyetlerin yerine daha önceden hesaplanmış olan standart maliyetler kullanılmaktadır. Bundan dolayı standart maliyetler ve fiili maliyetler arasından genel farklılıklar meydana gelmektedir.

Standart maliyetler; Normal hammadde, işçilik, verimlilik ve kapasite kullanımını seviyeleri dikkate alınır. Standart maliyetler düzenli olarak gözden geçirilir ve gerekirse mevcut koşullara göre yeniden hesaplanır (TMS 2, 21. Paragraf).

Bu açıklamadan hareketle standart maliyet yöntemi fiili maliyetle kıyaslandığında farklılıklar gözlemlenebilir. Maliyet etkenlerinin gerçek tutar lar üzerinden maliyetlerinin hesap edilmesi gerektiği için, standart maliyet yönteminde gerçekleşen maliyet sapmalarının, negatif bulunmaları koşulunda standart maliyete dahil edilmeleri, pozitif olmaları koşulunda ise standart maliyetten çıkarılmaları gerekli görülmektedir. Standart maliyet yöntemi, üretim gerçekleştiren ekonomik ünitelerde insan, enerji, mal ve bilgi sirkülasyonuna müdahale edilmesi suretiyle üretim sürecinin kontrol altına alınmasına olanak vermektedir. Standart maliyet yöntemini, diğer maliyet hesaplama yöntemlerinden ayıran özelliklerden biri ise üretim süreci için ortaya çıkan maliyetlerin bilimsel yöntemlerle üretim süreci başlamadan hesaplanmasını sağlamasıdır. Bu yöntemin en önemli özelliği, üretim için gereken maliyetlerin süreç daha başlamadan hesaplanabildiği bir ölçüt imkanı sunabilmesidir. Yukarıda açıklanan sapmaların varlığı ise işletmenin hedeflenen amaçlara hangi noktada ulaşabildiği konusunda önemlidir. Amaçlanan noktaların gerçekleşmediği sapmalarda yani olumsuz (negatif) sapmalarda gerekli önlemler alınmak üzere çalışmalar yapılması imkanı doğmaktadır (Görmüş, Bulca ve Yeşil, 2015:72).

Standart maliyet yönteminin etkili bir şekilde kullanılabilmesi için, üretim gerçekleştiren sistemin, üretim süreçlerinde kalite ve fiyat bazında belirli bir standartlaşmayı sağlamış olması gerekmektedir. Bu koşulların dahil olması ile firma standartları belirleyebilmekte ve negatif sapmalardan sıyrılıp en düşük maliyete ulaşabilmektedir. Standart maliyet yönteminin kullanılması, yönetim muhasebesi açısından da el alındığında düzenli bir muhasebe örgütü, etkili koordinasyon kalite ve fiyat istikrarı gibi niteliklerin de var olmasını gerekli kılmaktadır.

2.2.2. Perakende Yöntemi

Perakende yöntemi genellikle, diğer maliyet yöntemlerinin mevcut olmadığı, benzer kar marjlarına sahip çok sayıda hızla değişen stoklardan oluşan stokları ölçmek için kullanılır. Bu yöntemde stokların maliyeti, stokların satış fiyatından brüt karın uygun yüzdesi düşülerek belirlenir. Gerçek satış fiyatından daha düşük bir fiyatla

değerlenen stoklar da kullanılacak kâr yüzdesinin belirlenmesinde dikkate alınır. Ortalama yüzde genellikle her perakende departmanında kullanılır (TMS 2, 22. Paragraf).

Perakende yöntemi, standart açıklamasında da ifade edildiği gibi perakende satış gerçekleştiren işletmeler tarafından, diğer maliyet yöntem ve tekniklerinin uygulanmasının işlevsel olmadığı durumlarda ve yakın kar marjlarına sahip değişimi hızlı bir süreçte olan çok sayıda kalemden meydana gelen stokların değerlemesinde kullanım alanı bulmaktadır. Burada stokların maliyeti, stokta bulunan malların satış değeri üzerinden uygun görülecek bir kar marjının düşülmesi ile bulunmaktadır. Burada uygulanacak yüzde oranının tespit edilmesinde gerçek satış fiyatı, maliyet tutarının üzerinde olan stoklar göz önüne alınarak yapılmaktadır (Boyar ve Güngörmüş, 2009:197).

Bu yöntem, standart açıklamasından da anlaşılacağı üzere daha çok perakende satış yapan işletmeler tarafından uygulanmaktadır. Belli bir oranın satış fiyatı ile işletmede var olan stoklar tutarına uygulanan işlem ile stok maliyeti bulunmaktadır. Bu yöntemin işleyiş süreci ise üç aşamalı bir şekilde formülize edilebilmektedir (Toroslu, 2010:75):

Satış Fiyatı ile Dönem Sonu Mevcudiyeti = (Satış Fiyatı ile Dönem Başı Mevcudu) + (Satış Fiyatı ile Dönem İçi Alışlar) + (Fiyat Artışları) – (Satışlar) – (Fiyat İndirimleri)

Bu aşama sonrasında ise maliyet oranı hesaplanmaktadır. Böylece karşımıza da şöyle bir formülün ortaya çıktığı görülmektedir.

Maliyet Oranı = Maliyet ile Dönem Başı Mevcudu + Maliyet ile Alışlar / Satış Fiyatı ile Dönem Başı Mevcudu + Satış Fiyatı ile Alışlar

Bundan sonraki ve son aşamayı oluşturan adımda bulunan maliyet oranı satış fiyatıyla dönem sonunda mal mevcudiyetine uygulanıp stokta bulunan malların maliyetini ortaya koymaktadır. Bu aşamada için ise gerekli formül şu şekilde gösterilmektedir.

Maliyet ile Dönem Sonu Mevcudu = (Satış Fiyatı ile Dönem Sonu Mevcudu) X (Maliyet Oranı)

Bu formül aşamalarının daha net bir şekilde anlaşılması üzerine verilecek bir örnek bu adımların daha etkili bir şekilde ifade edilmesinde yardımcı olacaktır.

Örnek: Perakende satış gerçekleştiren büyük hacimli bir işletmenin gerçekleştirdiği perakende satışı ile dönem başında bulunan stok varlığı 350.000 TL'dir. Bu işletme dönem boyunca toplamda 900.000 TL'lik malzeme alımı yapmıştır. Aynı dönem süreci içinde işletme 1.100.000 TL'lik satış gerçekleştirmiştir. Geçmiş yıllarda mevcut olan verilere dayanarak işletmenin brüt satış kar oranının %30 olduğu hesaba katılmaktadır.

Perakende yöntemi kullanılarak yukarıda beyan edilen bilgiler ışığında işletmenin dönem sonu stok tutarı şöyle belirlenebilir:

Dönem İçi Satışlar	1.100.000.-
Tahmini Kar (%30)	(330.000.-)

Tahmini SMM	770.000.-

Satılan malın maiyeti ise ifade edildiği haliyle şu şekilde formülize edilmektedir:

$$\text{SMM} = (\text{Dönem Başı Stok}) + (\text{Dönem İçi Alışlar}) - (\text{Dönem Sonu Stok})$$

Bu formül baz alınarak;

$$\text{Dönem Sonu Stok} = (\text{Dönem Başı Stok}) + (\text{Dönem İçi Alışlar}) - (\text{SMM})$$

$\text{Dönem Sonu Stok} = 350.000 + 900.000 - 770.000 = 770.000.-\text{TL}$ şeklinde bulunmaktadır.

2.3. STOKLARDA ENVANTER DEĞERLEMESİ

Envanter ve envantere konu olan kavram, kapsam ve detaylar VUK kapsamında açıklanmaktadır. Envanter ve kayıtların işlemleriyle birlikte kayda işlenmiş olduğu bilanço gününde işletme dahilindeki tüm stokların sayılacağı ve yine kanunda ifade edildiği şekilde listeleneceği belirtilmektedir. Ancak VUK 190. madde kapsamında mevcut mal ve ürünlerin sayımının öngörülen bir zorluk dahilinde olduğu hesaba katıldığı için, “büyük mağazalar ve eczaneler emtia mevcutlarının envanterlerini üç yılda bir çıkarabilirler.” denilerek bir nevi kolaylık sağlanmıştır. Büyük mağazalar ifadesinde ise kanun metni devamında açıklamasıyla kapsam

belirtilmiştir. Buradaki ifade çeşitli mal üzerine geniş ölçüde ve perakende iş yapan ticarethaneler ile geçerli tutulmuştur.

Daha açık ve geniş bir ifade bulunması açısından envanterin hukuki tanımı 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 186. Maddesi uyarınca yapılmaktadır. Buna göre envanter çıkarmak, bilanço gününde mevcut olan, alacakların, borçların sayılması, ölçülmesi, tartılması ve değerlemesi suretiyle mutlak bir şekilde müfredatlı olacak koşulda tespit edilmesi ile belirlenmektedir. Devamında da ifade edildiği haliyle; ticari teamüle göre tartılması, sayımı ve ölçümü pek mümkün ve mutlak olmayan malların değerlerinin ise tahminen tespit edileceği ifade edilmektedir (VUK, 186. Madde).

Türk Ticaret Kanunu'nun 66. maddesi uyarınca ise ticaret ile uğraşan her kimsenin, ticari işletmesinin açılış faaliyetinde, taşınmaz, alacak, borç, nakit para tutarı ve diğer varlıklarını tam, bütün ve eksiksiz şekilde gösteren ve varlıklarıyla borçlarını tek tek belirten bir envanter çıkarır şeklinde açıklamada bulunulmuştur. Buradan hareketle ise envanter işlemlerine genel olarak şu maddeler dahil edilmektedir (www.muhasabetr.com, Erişim Tarihi 22.08.2021):

- Dönem Sonu Genel Geçici Mizanın düzenlenmesi,
- Muhasebe Dışı Envanter yapılarak, işletmeye dahil iktisadi kıymetlerinin gerçek durumunun tespiti,
- Muhasebe dışı envanter ile genel geçici mizanın karşılaştırılması ve farklarının tespiti,
- Bulunan farkların, muhasebe içi envanter işlemleriyle düzeltilmesi,
- Kesin mizanın düzenlenmesi,
- Mali Tabloların düzenlenmesi,
- Kapanış kayıtlarının yapılması.

Nitekim envanter çıkarılırken yine Türk Ticaret Kanunu 67. madde uyarınca, envanteri kolaylaştırıcı yöntemler başlığında açıklamalar yapılmıştır. Envanter çıkarılırken, malvarlığının, mevcut sondaj yöntemine göre ve genel kabul sağlanan matematiksel-istatistiksel yöntemler vasıtasıyla tür, çeşit, miktar ve değer olarak belirleneceği ifade edilmiştir. Kullanılan yöntemin ise TMS' ye uygun olması gerektiği ifade edilmekte, bu haliyle düzenlenen envanter ile ortaya çıkan sonuçların,

fiziksel sayım yapılsaydı ortaya çıkacak envanter sonuçlarına eş düşmesi gerektiği de belirtilmiştir (TTK, 67. Madde).

Bu açıklama ve belirtilen kapsamlar dahilinde stokların sayımında yararlanılabilecek değerlendirme yöntemleri olarak başlıca yöntemler sonraki bölümde başlıklandırıldığı gibidir.

2.3.1. Maliyet Değeri İle Değerleme Yöntemi

Stokların çıkışlarının yapıldığı kısımlar için maliyet hesaplama yöntemleri FIFO, LIFO, gerçek parti maliyet yöntemi ile stokların maliyet değeri değerlendirirken, mevcut olan stokların envanter dahilinde değerlendirme yöntemlerinden biri sayılan maliyet değeri ile değerlendirme metodunda ise stokların maliyet değeri değerlendirilmektedir. Bu noktada envanter işlemleri için muhasebe dahilindeki ayrımı göz önüne almak faydalı görünmektedir. Envanter işlemleri muhasebe içi ve dışı envanteri kapsamakta ve bu noktada farklı aşamalardan geçmeyi gerekli kılmaktadır. Bu aşamalar sırasıyla şu şekildedir (Erkal, 201010):

- Genel geçici mizanın çıkarılmasına dair çalışmalar,
- Mevcut varlıklar, alacak ve borçların fiili sayımlarının gerçekleştirilmesi,
- Sayımla tespiti yapılan somut ve fiziksel miktarların, TTK ve VUK' deki değerlendirme ölçülerinin kullanılmasıyla parasal değerlerinin belirlenmesi,
- Muhasebe dışı envanterin sonucu ile tespiti yapılan tutarların bilançoda görünmesini sağlamak kaydıyla kayıtlara ilgili düzeltme ve ayarlamaların işlenmesi,
- Mal satışından sağlanan karın belirlenmesi,
- Gelir ve gider hesaplarında dönem ayarlama kayıtlarının gerçekleştirilmesi,
- Gözden kaçan veya unutulmuş işlemlerin kayıtlarının yapılması,
- Gelir giderlerin kar ve zarar hesabına devir kaydının yapılması,
- Kesin mizanın alınmış olması,
- Gelir tablosunun hazırlanmış olması,
- Bilançonun hazırlanması
- Son olarak hesapların kapatılmasıdır.

Vergi Usul Kanunu; satın alımı yapılan ya da üretilen mal ve malzemenin maliyet değeriyle değerlendirilmesini uygun karşılamaktadır. Maliyet değeri, VUK açısından bir değerlendirme kriteri olmakla birlikte VUK 261. maddesi açısından;

- Maliyet bedeli;
- Borsa rayici;
- Tasarruf değeri;
- Mukayyet değer;
- İtibari değer;
- Vergi değeri;
- (2365 sayılı Kanununun 46. maddesiyle eklenen bent) Rayiç bedel;
- (2365 sayılı Kanununun 46. maddesiyle 7 numaralı bent 8 numaralı bent olmuştur). Emsal bedeli ve ücreti (VUK, 261. Madde).

2.3.2. Piyasa Değeri ile Değerleme Yöntemi

Stoklar, satın alımın gerçekleştiği zamandaki maliyet değerleri ile kayıtlı bir görünüm kazanmaktadırlar. Alacakların durumunda olduğu gibi önem arz eden vade farklarının stok maliyetleri içerisinde temizlenmesi, arındırılması gerekmektedir. İlerleyen dönemlerde ise dönem sonları geldiğinde stokların net gerçekleşebilir değeri öngörülen veya mevcut maliyet değerinin altında kalırsa, maliyet bedeli ile değerlemeden vazgeçilmesi gerekmektedir. Piyasa değerinde ise önceki çalışmalardan ve literatüre sadık kalınması üzerine görülmektedir ki ele alınan değer, farklı yöntemlerle bulunabilmektedir. Önceki dönemlerde bu yöntemler; yenileme değeri, net gerçekleşebilir değer, net bugünkü değer, firmaya katkı değeri ve uygun değer yöntemleri olarak verilmektedir. İşletmeler bu yöntemlerden birini ele alarak stoklarının piyasa değerlerini belirleyebilmekteydiler. Günümüzde kullanılan yöntemlerin içinde sayılan yöntemlerden bir tanesi brüt kar yöntemi ve perakende fiyatla değerlendirme yöntemi olarak da öne çıkmaktadır.

2.3.3. Maliyet ve Net Gerçekleşebilir Değerin Düşük Olanıyla Değerleme Yöntemi

TMS 2 Standardı kapsamında 9. maddede belirtildiği üzere stoklar, maliyet değeriyle net gerçekleşebilir değer düşük olanı üzerinden ölçülür denilerek esaslar açıklanmıştır. Bu açıklamaya dikkate alındığında açıkça anlaşılmaktadır ki işletmenin değerlendirme günü geldiğinde maliyet ve net gerçekleşebilir değer arasındaki tutarlardan

hangisinin meblağ olarak daha düşük bir görünümde ise o tutarla raporlanması uygun görülmüştür (TMS 2, 9. Madde).

Bu işlem dahilinde ise ortaya çıkan sonucun anlaşılması için belirtmek gerekmektedir ki eğer maliyet; net gerçekleşebilir değer tutarından düşük olarak görüldüyse stok, maliyet bedeliyle raporlanmakta ve ortaya çıkan farkın kayda alınması söz konusu olmayacaktır. Fakat maliyet, net gerçekleşebilir değerden yüksek bir oranda ortaya çıkarsa stok, net gerçekleşebilir değer üzerinden kayıtlara işlenecektir ve ortaya çıkan fark ise stok değer düşüklüğü olarak karşılık bulacaktır.

2.3.4. Tahmini Değerle Değerleme Yöntemi

İşletmeler, hesap dönem sonu zamanlarında kullandıkları envanter yöntemlerine göre stok sayılarını kontrol etmek ya da stok sayısını belirlemek için stok sayımı yapmaktadırlar. Ancak bu durum, öngörüldüğü haliyle basit ve kolay şekilde gerçekleştirilmeyebilir. Fiziksel durumların belirlenemediği kadar çok sayıda olan ya da yangın, sel, deprem gibi durumlardan etkilenme gibi sebeplerden dolayı ayrıntılı sayımın yapılamadığı durumlar oluşabilmektedir. Bu gibi durumlar göz önüne alınarak işletmeler tahmini olarak stok değerlemesi yapabilmektedirler. Bunu yapabilmek için, daha net bir ifadeyle işletmeler hesap dönemi sonunda bünyesinde bulundurdukları stokların değerini belirlemek için bir takım tahmini stok değerlendirme yöntemlerini tercih etmek zorundadırlar. Bu yöntemlerden bir tanesi brüt kar yöntemi ve perakende fiyatla değerlendirme yöntemidir.

2.3.5. TMS 2 Açısından Envanterde Stok Değerlemesi

TMS 2 stoklar standardı dahilinde daha önceki başlıklarda da yer verildiği üzere ve muhasebenin de genel standartlarından olan, bütün zararların bilinmesi, kazanç ve beklentilerin bilinmesini öngören tutuculuk ilkesi dahilinde maliyet ve net gerçekleşebilir değer düşük olanının finansal tablolara yansıtılması esas alınmaktadır. Stoklar standardına göre finansal tablolarını düzenleyen işletmeler, stokların maliyet ve net gerçekleşebilir değerden düşük olanı ile değerlendirmesinin ve her bir raporlama döneminde net gerçekleşebilir değer ölçümünün yapılmasının gerekliliği ortaya koyulmaktadır.

Maliyet ve net gerçekleşebilir değer arasındaki ilişki de belirtilmesi gereken ayrıntılar bulunmaktadır. Bunlardan ilki maliyetin net gerçekleşebilir değerden yüksek

olması durumudur. Maliyet eğer net gerçekleşebilir değerden yüksek ise stok, finansal tablolarda net gerçekleşebilir değer üzerinden işlenmektedir. Maliyet ve net gerçekleşebilir değer arasındaki fark miktarınca değer stok değer düşüklüğü karşılığı olarak karşılık bulmaktadır.

Maliyetin net gerçekleşebilir değerden küçük olduğu durumlarda ise finansal tablolara işlenmesi maliyet bedeli üzerinden olacaktır. Bu durumda ise herhangi bir kar söz konusu olmamaktadır. Stok maliyetinin net gerçekleşebilir değerden daha yüksek olmasının arkasında farklı nedenler olabilmektedir. Stokun zarar görmesi, yıpranıp bozulması, çatlama veya kırılması gibi nedenlerle ekonomik değerinin düşmesi, stok değerinin piyasa değerinden daha yüksek bir miktara çıkmasına neden olabilmektedir.

Stoklar Standardı madde 28'de ve devamındaki maddelerde stokların maliyeti ve net gerçekleşebilir değer üzerinde açıklamalar verilmektedir. Stokların maliyetinin, zarar görme, teknolojik gelişmelere paralel olarak kısmen ya da tamamen değer kaybı yaşamaları veya satış düşmeleri karşısında geri kazanılamayabileceği belirtilmektedir. Bu noktada stokların maliyet değerinin altındaki net gerçekleşebilir değere indirgenerek varlıkların, satış veya kullanımından kazanılması beklenen tutarı aşan bir tutarla finansal tablolara yansıtılmaması görüşüyle tutarlı olarak ifade edilmektedir (TMS 2, 28. Paragraf). Bu paragrafta anlaşıldığı üzere stoklar; finansal tablolarda kullanılmaları ya da satılmaları neticesinde beklenen tutardan daha yüksek bir bedelle gösterilmemektedir.

Sonrasında gelen paragraf olan 29. paragrafta ise stokların; net gerçekleşebilir değere indirgenmesinin genellikle her bir kalem için ayrı ayrı gerçekleşeceği ancak bazı durumlarda ikili bir kalemlenin mümkün olacağı vurgulanmaktadır. Ancak bu durumun da aynı üretim bandında, benzer amaçlarla üretilen ve nihai kullanıma, yani son kullanıma hitap eden kalemlerin aynı coğrafi bölgede üretilmesi, pazarlanması ve sözü edilen üretim hattındaki diğer ürünlerden ayrı değerlendirilememesi durumunda ortaya çıkabileceği açıklanmaktadır. Yine bu noktada ek olarak stokların; örnek olarak mamuller veya belli faaliyet bölümlerindeki tüm stokların net gerçekleşebilir değere indirgenmesinin uygun olmayacağı ifade edilmiştir (TMS 2, 29. Paragraf).

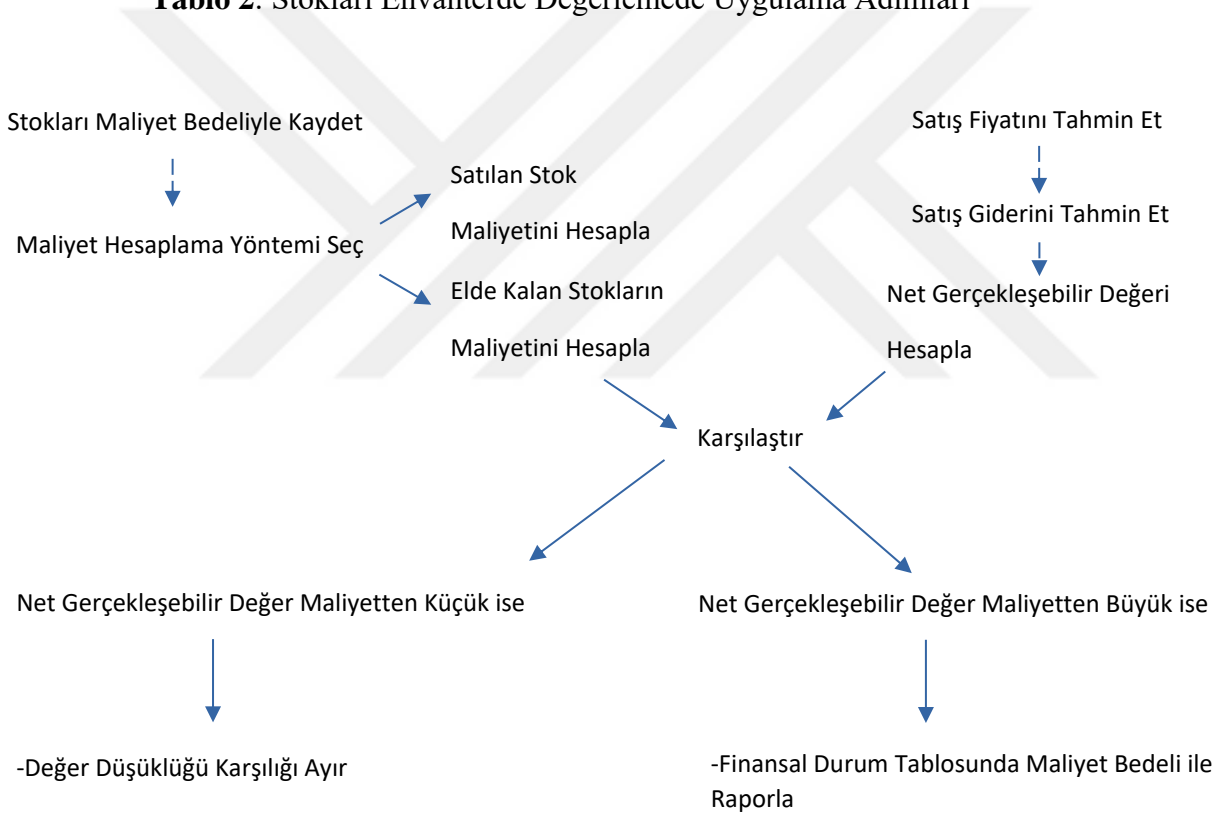
TMS 2 Stoklar Standardı 30. maddede ise net gerçekleşebilir değer tahmininin, stoklardan kazanılması beklenen tutara dair tahmin zamanında bulunan

en güvenilir kanıtlara göre yapılacağı belirtilmektedir. Bu noktada raporlama döneminde sonra yaşanan olayların dönem sonunda belirtilen şartları onaylaması durumunda ise, bu tahminlerin yapıldığı zaman söz konusu olaylarla doğrudan bağlantılı fiyat ve maliyet dalgalanmalarının dikkate alınacağı belirtilmiştir (TMS 2, 30. Paragraf).

2.3.6. TMS 2 Açısından Envanterde Stok Değerlemesi Adımları

TMS 2 Stoklar Standardı'na göre stoklarda değerlemenin uygulama adımlarını şekildeki gibi ifade edilmektedir:

Tablo 2: Stokları Envanterde Değerlemede Uygulama Adımları

Kaynak: Bahadır, 2012:55.

Önceki başlıklarda standart kapsamında detayları üzerinde durduğumuz ve çalışmamız içerisinde maliyet ve net gerçekleşebilir değer arasındaki ilişkiyi açıkladığımız uygulamada adımlarına dönük ilişki, yukarıda tabloda verildiği gibi görselleştirilmektedir.

2.3.6.1. Net Gerçekleşebilir Değer Kavramı

Net gerçekleşebilir değer, TMS 2 stoklar standardı içerisinde 6. paragrafta tanımlanmaktadır. Bu tanıma göre net gerçekleşebilir değer, olağan ticari faaliyet içerisinde oluşan satış fiyatından tahmini performans maliyeti ile tahmini satış maliyetinin düşülmesiyle bulunur (TMS 2, 6. Paragraf).

Bu tanıma göre basitleştirilmiş şekilde karşımıza çıkan formül şu şekilde ele alınmaktadır:

$$\text{NGD} = \text{SF} - \text{TMM} - \text{TSG}$$

NGD : Net Gerçekleşebilir Değer

SF : Satış Fiyatı

TMM : Tahmini Tamamlanma Maliyeti

TSG : Tahmini Satış Giderleri

Net gerçekleşebilir değere dair tahmini rakamlar hesaplanırken ek olarak stokların elde bulundurulma amaçları da dikkate alınmaktadır. Örnek olarak taahhüt edilen kesin satış ya da hizmet sözleşmelerini icra etmek amacıyla mevcutta tutulan stokların net gerçekleşebilir değerinin tespit edilmesinde sözleşme fiyatı baz alınmaktadır. Elde bulundurulan stoklar, sözleşmede belirtilenlerden fazlaysa, artan kısmın net gerçekleşebilir değeri, genel satış rakamları dikkate alınarak yapılmaktadır. Bu durumlara bağlı olarak ortaya çıkabilecek karışıklıklar ya da şarta bağlı yükümlülükler ise TMS 37 “Karışıklıklar, Şarta Bağlı Yükümlülükler ve Şarta Bağlı Varlıklar” bölümünde yer alan hükümler sınırında işleme tabi tutulurlar. Bu durum hakkında açıklanabilecek bilgilerin bu şekilde verilebilmesi yanında ilgili detay olabilecek somutlaştırma, aşağıdaki örnek gibi verilebilmektedir (Akın ve Kurşunel,2014:325).

Örnek: Hesap dönemindeki işleme konu olan bir işletme, dönem sonu neticesinde ticari mal stokları içerisinde 40.000 TL'lik bir hasar olduğunu tespit etmiştir. Mal stokları içerisinde satılabilecek malların bedelinin 25.000 TL olduğu belirlenmiştir. Bu duruma göre dönemsellik ve ihtiyatlılık kavramları gereği yapılan kayıtlar şu şekilde olmaktadır (Akın ve Kurşunel,2014:326):

...../.....

157 DİĞER STOKLAR	40.000		40.000
153 TİCARİ MALLAR			

...../.....

...../.....

62x1 KARŞILIK GİDERLERİ	15.000		15.000
158 STOK DEĞERİ DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI			

...../.....

Söz konusu malların yarısı 15.000 TL'ye peşin satılmıştır.

...../.....

100 KASA	15.000		
158 STOK DEĞER DÜŞÜKLÜĞÜ KARŞILIĞI	7.500		
620 SMM	12.500		
600 YİS			15.000
157 DİĞER STOKLAR			20.000

...../.....

2.3.7. VUK Açısından Dönem Sonu Stok Değerlemesi

VUK kapsamında esas olarak stokların maliyet bedeliyle değerlendirilmesi kabul edilmektedir. VUK 262. maddede ise maliyet bedelinin tam olarak neye karşılık geldiği açıklanmaktadır. Madde kapsamında maliyet bedeli; iktisadi bir kıymetin iktisap edilmesi ya da değerinin artırılması ile yapılan ödemeler ile bunlara ayrılmış tüm giderlerin toplamı olarak ifade edilmektedir (VUK, 262. Madde). 14/10/2021-7338/27 md. ile oluşturulan ek fıkra ile aşağıda belirlenen giderlerin de maliyet bedeline dahil edileceği açıklanmaktadır. Bu giderler şu şekilde sıralanabilmektedir:

- İktisadi kıymetin iktisap edilmesi veya değerinin artırılması ile doğrudan ilgili; gümrük vergileri, gümrük komisyonları, yükleme, boşaltma, nakliye ve montaj giderleri
- Doğrudan ekonomik değer elde edilmesi ve artırılması ile ilgili; ücretler, harçlar, noter, mülkiyet belgesi, mahkeme, tahakkuk, müşavirlik, komisyon, ilan masrafları
- Ekonomik varlıkları ve ilgili kur farklarını finanse etmek için kullanılan kredilerin faiz gideri; Mallar söz konusu olduğunda, kredi ile ilgili maliyetler (mükellefler ithal etmekte serbesttir. Faiz giderleri ve diğer kur farkları maliyete veya genel giderlere dahil edilir) mallar stoklara dahil edilene kadar ve diğer ekonomik varlıklar ekonomik olduğu zaman muhasebeleştirilir. varlıklar stoklara dahil edilir. .
- Ekonomik varlıklar stoklara alınana kadar depolama ve sigorta maliyetleri,
- Gayrimenkul üzerinde binaların satın alınması, yıkılması ve tesviyesi ile ilgili giderler maliyete dahildir.

Devamında yer alan 267. madde kapsamında görülmektedir ki tahmini değerlendirme için emsal bedel kavramının karşılık bulduğu ortaya koyulmaktadır. Madde kapsamında emsal bedel; gerçek bedeli olmayan, bilinmeyen ya da doğru olarak tespitinin yapılması mümkün olmayan bir malın, değerlendirme gününde satılması durumunda emsaline nazaran haiz olacağı bedel olarak ifade edilmektedir (VUK, 267. Madde).

2.3.7.1. Emsal Bedel Belirleme Yöntemleri

VUK 267. madde kapsamında emsal bedel belirlenmesi 3 şekilde gerçekleştirilmektedir.

2.3.7.1.1. Ortalama Fiyat Esası

Ortalama fiyat esası birinci sıra olarak kanun metninde yer almaktadır. Buna göre; Değerlemenin yapıldığı ayda veya önceki veya önceki aylarda aynı veya benzeri mal satışı yapılmışsa, önceki değerinden "ortalama satış fiyatı" düşülür. mükellefe yapılan bu satışların miktarı ve tutarı. Bu ilkenin uygulanabilmesi için kanun metni, satış hacminin her bir malın bir önceki değerinden belirlenecek değerinin en az yüzde 25'i kadar olmasını şart koşmaktadır.

2.3.7.1.2. Maliyet Bedeli Esası

Maliyet bedeli hesabı metinde ikinci sıra olarak yer almaktadır. Metne göre; önceki fiyatı belirlenmiş mallar; Maliyet bedelinin bilinmesi veya indirilebilir olması durumunda mükellef, maliyete toptan satışın %5'i, perakende satışların %10'unu ekleyerek önceki fiyatı bizzat belirleyebilir.

2.3.7.1.3. Takdir Esası

23/6/1982-2686/35 md. İle belirtilen değişik ile üçüncü sıra olarak belirlenen takdir esası, yukarıda verilen esasların devamı ve bir alternatifi niteliğindedir. Kanun metninde açıklandığı üzere; Yukarıdaki esaslara göre belirlenemeyen tahminler, ilgililerin talebi üzerine değerlendirme komisyonu tarafından belirlenir. Maliyetler ve piyasa değerleri, kullanılmış malların ek amortisman derecesine göre incelenir ve değerlendirilir. Devamında ise; takdir edilen bedellere mükellef tarafların vergi mahkemesinde dava açma hakkı saklı tutulduğu belirtilmekte birlikte dava açılmasının verginin tahakkuk ve tahsilini durdurmayacağı ifade edilmektedir. Kanun içinde verilen bu metne ek olarak açıklamalara da yer verilmiştir.

Emsal bedelinin mükellef tarafınca bizzat hesaplandığı durumlarda, bu hesaplara dair kayıt ve cetvellerin ispat edici kağıtlar olarak tutulup korunacağı belirtilmektedir.

Yukarıda verilen esaslar bağı olmaksızın kaza mercilerinin re'sen, kendiliğinden belirledikleri değer ile zirai kazanç ölçülerini tespit eden kararlarda yer alan unsurların da emsal bedel yerine geçeceği belirtilmektedir.

Ücret ile yapılan imalatlarda ücretin gerçek miktarının bilinmemesi ya da doğru olarak tayin edilmemesi hallerinde tespit edilecek emsal bedelin de aynı esaslara göre tayin olunacağı ifade edilmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BİST 50 ŞİRKETLERİ ÜZERİNE BİR UYGULAMA

3.1. ÇALIŞMANIN AMACI

İşletmelerin bulundukları stoklarını muhasebeleştirirken stokların varlık olarak muhasebeleştirilmesi, kullanımı ve elden çıkarılmasında elde edilen gelir ile karşılaştırma yapılacak olan maliyetin belirlenmesi gerekmektedir. Bu muhasebeleştirmeyi yaparken TMS 2 Stoklar Standardı kapsamında stok maliyetinin net gerçekleştirilebilir değere uyumlandırılmasını da dahil ederek saptaması ve gidere dönüştürmesi gerekmektedir.

İşletmeler tüm bunların uygulanması, finansal tablolara aktarılıp faaliyet raporlarında yapılması gerekli olan açıklamalarında yer aldığı konularda TMS 2 Stoklar Standardı gerekliliklerini uygulamaktadır.

Bu çalışmada, işletme stoklarının ölçümünde kullanılan yöntemleri ve sonuçları TMS 2 Standardı kapsamında dipnotlarında yapmaları gerekli olan açıklamaların yeterliliği tespit edilmesi amaçlanmıştır.

TMS/TFRS'lere göre finansal tablolarını düzenleyen işletmeler, stoklarında meydana gelen değişimleri ve değerlemeleri TMS 2 Standardına uygun olarak muhasebeleştirmeli ve standart kapsamında dipnotlarında bunları açıklamaları gerekmektedir. İşletmeler standart kapsamında olan yöntem ve politikaları uyguladıkları da dipnotlarında yaptıkları açıklamalar eksik olabilmektedir. Bu çalışma sonucunda işletmeler finansal tablo ve raporlarını oluştururken stoklarındaki değişimleri dipnotlarında daha eksiksiz ve doğru bir şekilde açıklamaları amaçlanmaktadır.

3.2. ÇALIŞMANIN KAPSAMI

Çalışma kapsamı, BİST 50 endeksinde faaliyet gösteren ve finans sektörü dışında bulunan işletmelerden oluşmaktadır. Finans sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin dışında kalan BİST 50 Endeksinde bulunan işletmelerin ise 2016-2020 yılları dahil olmak üzere yayınlamış oldukları faaliyet raporları incelenmiştir.

Çalışma Kapsamında İşletmelerin Listesi:

1. AKSA ENERJİ ÜRETİM A.Ş.
2. ALARKO HOLDING A.Ş.
3. ALKİM ALKALİ KİMYA A.Ş.
4. ARÇELİK A.Ş.
5. ASELSAN ASKERİ ELEKTRONİK A.Ş.
6. BAGFAS BANDIRMA GÜBRE FABRİKALARI A.Ş.
7. BERA HOLDİNG A.Ş.
8. BİM BİRLEŞİK MAĞAZALARI A.Ş.
9. DOĞAN ŞİRKETLER GRUBU HOLDİNG A.Ş.
10. BİRLİK MENSUCAT SANAYİ İŞLETMESİ A.Ş.
11. ÇİMENTAŞ İZMİR ÇİMENTO FABRİKASI T.A.Ş.
12. EMLAK KONUT GMYO A.Ş.
- 13..ENERJİSA BASKENT ELEKTRİK PERAKENDE SATIŞ A.Ş.
14. ENKA İNŞAAT VE SANAYİ A.Ş.
15. EREĞLİ DEMİR VE ÇELİK DABRİKALARI T.A.Ş.
16. ETİLER GIDA VE TİCARİ YATIRIMLAR SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
17. FORD OTOMOTİV SANAYİ A.Ş.
18. GLOBAL YATIRIM HOLDİNG A.Ş.
19. GÜBRE FABRİKALARI TÜRK A.Ş.
20. HEKTAŞ TİCARET T.A.Ş.
21. İŞBİR HOLDİNG A.Ş.
22. KARSAN OTOMOTİV SANAYİ MAMÜLLERİ PAZARLAMA A.Ş.
23. KOÇ HOLDİNG A.Ş.

24. KENT GIDA MADDELERİ SANAYİİ VE TİCARET A.Ş.
25. KORDSA GLOBAL ENDÜSTRİYEL İLİK VE KORD BEZİ SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
26. KOZA ANADOLU METAL MADENCİLİK İŞLETMELERİ A.Ş.
27. KOZA ALTIN İŞLETMELERİ A.Ş.
28. KARDEMİR KARABÜK DEMİR ÇELİK SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
29. LOGO YAZILIM SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
30. MİGROS TİCARET A.Ş.
31. ODAŞ ELEKTRİK ÜRETİM SANAYİ TİCARET A.Ş.
32. OTOKAR OTOMOTİV VE SAVUNMA SANAYİ A.Ş.
33. PETKİM PETROKİMYA HOLDİNG A.Ş.
34. PEGASUS HAVA TAŞIMACILIĞI A.Ş.
35. HACI ÖMER SABANCI HOLDİNG A.Ş.
36. SASA POLYESTER SANAYİ A.Ş.
37. TÜRKİYE ŞİŞE VE CAM FABRİKALARI A.Ş.
38. SENKRON GÜVENLİK VE İLETİŞİM SİSTEMLERİ A.Ş.
39. ŞOK MARKETLER TİCARET A.Ş.
40. TAÇ TARIM ÜRÜNLERİ HAYVANCILIK GIDA SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
41. TAV HAVALİMANLARI HOLDİNG A.Ş.
42. TÜRK TUBORG BİRA VE MALT SANAYİ A.Ş.
43. TURKCELL İLETİŞİM HİZMETLERİ A.Ş.
44. TÜRK HAVA YOLLARI A.O.
45. TEKFEN HOLDİNG A.Ş.
46. TAZE KURU GIDA SANAYİ VE TİCARET A.Ş.
47. TOFAŞ TÜRK OTOMOBİL FABRİKASI A.Ş.

48. TÜRK TELEKOM A.Ş.
49. TÜRK TRAKTÖR VE ZİRAAT MAKİNELERİ A.Ş.
50. TÜPRAŞ TÜRKİYE PETROL RAFİNELERİ A.Ş.
51. VESTEL TİCARET A.Ş.
52. ÜTOPYA TURİZM İNŞAAT İŞLETMECİLİK TİCARET A.Ş.

Çalışmanın kapsamını 2020 yılı içerisinde BİST 50 Endeksinde bulunan işletmeler oluşturmaktadır. BİST 50 endeksinde bulunan finans sektöründeki işletmelerde TMS 2 Stoklar standardı kapsamındaki varlıklar işletmelerin bilançoları için büyük bir yer tutmadıklarından çalışma kapsamı dışında bırakılmıştır. Kapsam dışında bırakılan şirketler aşağıda listelenmiştir.

1. AKBANK T.A.Ş.
2. TÜRKİYE HALK BANKASI A.Ş.
3. TÜRKİYE İŞ BANKASI A.Ş.
4. İŞ YATIRIM MENKUL DEĞERLER A.Ş.
5. TÜRKİYE KALKINMA VE YATIRIM BANKASI A.Ş.
6. QNB FİNANSBANK A.Ş.
7. QNB FİNANS FİNANSAL KİRALAMA A.Ş.
8. ŞEKERBANK TÜRK ANONİM A.Ş.
9. TÜRKİYE SİNAİ KALKINMA BANK A.Ş.
10. TÜRKİYE VAKIFLAR BANKASI T.A.O.
11. YAPI VE KREDİ BANKASI A.Ş.

Çalışma kapsamını oluşturan verilerin elde edilmesinde ikincil verilerden yararlanılmaktadır. Veriler, BİST 50 Endeksinde yer alan işletmelerin Kamuoyu Aydınlatma Platformu'na (KAP) açıklamış oldukları faaliyet raporlarından analiz edilmiştir.

Çalışmada 2020 yılında BİST 50 Endeksinde bulunan işletmelerin, 2016-2020 yılları arasında TMS 2 Standardı kapsamında sahip oldukları olağan iş akışı içinde satılmak üzere elde tutulan, satılmak üzere üretilmekte olan veya bu süreçte kullanılacak hammadde ve malzeme şeklinde olan varlıklar stoklar kapsamında incelenmiştir. Buna ek olarak net gerçekleştirilebilir değer ve gerçeğe uygun değer üzerine açıklamalara da finansal tablolarda yer verilip verilmediği analiz edilmeye çalışılmıştır.

3.3. LİTERATÜR TARAMASI

Bu çalışmada öncelikle tezi oluşturan ana konu olan TMS 2 ile ilgili yoğun bir şekilde literatür taraması yapılmıştır. Tarama sonrasında ise tez ana başlığını oluşturan TMS2 kavramı üzerine yayınlanmış, yüksek lisans ve doktora tezleri toplamı 30 adet alan çalışması belirlenmiştir. Bu çalışmaların ise büyük kısmı ise vergi usul kanunu açısından değerlendirilmiş olup ulaşılan sonuçlar teknik boyutta olduğu tespit edilmiştir.

Akgün (2012:6) çalışmasında çok uluslu şirketlerin ortaya çıkması ve küreselleşme ile birlikte finansal tabloların önemi giderek arttığını belirtmektedir. Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu tarafından geliştirilen raporlama usulü ile finansal analizlerin daha şeffaf ve doğru bir şekilde geliştirilmesinin hedeflendiğini ifade etmektedir. Bu usul ile küresel boyutta muhasebe kurallarının genel sete uyumlanması sonucunda, kullanıcılar tarafından finansal raporların yorumlanırken daha doğru bilgi elde edildiği ve işletmeler tarafından yatırım faaliyetleri değerlendirilirken karşılaşılan zorlukların önüne geçildiğini ifade etmektedir. Küresel boyutta oluşturulan standartlar dahilinde ülkemizde 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu dahilinde değerlendirilen finansal tabloların adımlarıyla ilgili çalışmalar,01.01.2013 tarihinden itibaren tüm ticari işletmelerin faaliyetlerinde, Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına uygun olarak düzenlenen Türkiye Muhasebe Standartları/ Türkiye Finansal Raporlama Standartlarına uymak zorundadırlar.

Toroslu (2012:202) çalışmasında, muhasebe standartlarının ortaya çıkmasıyla Türkiye’de yaşanan gelişmeleri ele almıştır. Bu çalışmada göre kanunlar yoluyla yapılan organizasyonun etkili olduğunu ifade etmektedir. İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra ABD ile ilişkilerin gelişmesi sonucunda finansal ve muhasebe politikalarında Amerikan etkisi olduğunu gözlemlemiştir.1980’li yıllarda başlayan küreselleşme ile

birlikte Avrupa Birliği'ne katılım amacı ile Türkiye'de de Uluslararası Muhasebe Standartları'nın etkisi olduğu gözlemlenmektedir.

Ayral (2016) çalışmasında işletme stoklarını TMS-2 ve vergi mevzuatı açısından ele almış olup prensiplerde çok farklı olduğunu tespit etmiştir. Yaptığı uygulama sonucunda stok maliyetlerinde büyük farklar olduğunu görülmektedir. Çalışma sonucunda TMS 2'ye göre maliyetlenen stokların daha gerçekçi ve güvenilir olduğunu tespit etmiştir.

Akin ve Kurşunel (2012:317), çalışmasında TMS 2 stok maliyetlerini incelemiştir. Standarda göre satın alma, dönüştürme ve stok ile ilgili katılan diğer maliyetlerin toplamı stok maliyetini oluşturmaktadır. Bu çalışmada ise işletme yapılarına göre maliyetler farklılaşmaktadır. Ticari olan işletme mal satışı yaptıktan sonra ilgili işletme için satın alma maliyetleri geçerli olmaktadır. Ancak, bir mamul üretimi gerçekleştiren işletmeler için dönüştürme maliyeti geçerli olacağını ifade etmektedir.

3.4. ÇALIŞMA YÖNTEMİ

Çalışma yöntemi içerisinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmacının belirli bir konuya dair rapor ya da dökümanlardan belli başlı açıklama, metin veya bir beyanın ayrıntılı olarak incelenmesi faaliyeti anlamına gelen bu yöntem ile 2020 yılında BİST 50 Endeksinde bulunan çalışmaya konu olan 50 işletmenin 2016-2020 yıllarına ait faaliyet raporlarında değer düşüklüğü ile ilgili içerik analizi yöntemi uygulanmıştır.

İçerik analizinde işletmelerin aşağıdaki konulara dair bilgilerin hangilerinin sunup sunmadığı analiz edilmiştir.

- Stoklar standardı kapsamında yer alan ticari mal, ilk madde ve malzeme, yarı mamul ve mamul olarak adlandırılan kısımlar,
- Olağan iş akışı içinde satılmak üzere elde tutulan, üretilmekte olan veya üretim ya da hizmet sunumunda kullanılacak hammadde ve malzeme şeklinde bulunan varlıklar,
- Net Gerçekleşebilir Değer,
  - Tahmini Maliyetlerin Düşürülmesiyle Elde Edilen Bedel,
- Gerçeğe Uygun Değer,

- Yükümlülük Devirlerinde Ödenecek Tutar,
- Satın Alma Maliyetleri,
  - Taşıma, Yükleme-Boşaltma ve Diğer Maliyetler,
- Dönüştürme Maliyetleri,
  - Direkt İşçilik Maliyetleri gibi Doğrudan Maliyetler,
- Sabit Genel Üretim Giderleri
  - Amortisman, Fabrika Binası ve Teçhizatın Bakım Onarım Giderleri,
- Diğer Maliyetler
  - Normal Üzerinde Gerçekleşen Hammadde Fire ve Kayıpları, İşçilik ve Diğer Üretim Maliyetleri,
  - Depolama Maliyetleri,
  - Stokların Mevcut Konumuna ve Durumuna Getirilmesinde Katkısı Olmayan Genel Yönetim Giderleri,
  - Satış Maliyetleri.

Bu ana maddeler ve kapsam çizgilerine ek olarak TMS 2 Stoklar Standardında finansal tablolarda hangi açıklamaların yapılacağı belirtilmiştir. Sırasıyla bu açıklamalar standart dahilinde aynen aktarıldığı gibidir:

- (a) Stokları ölçmek için kullanılan muhasebe politikaları ve ilgili maliyetleri tahmin etmek için kullanılan yöntemler;
- (b) envanterin toplam defter değeri ve iş sınıfı hisselerin defter değeri;
- (c) Stokların gerçeğe uygun değerinden satış maliyetleri düşülmüş defter değeri;
- (d) Dönem için gider olarak muhasebeleştirilen stokların tutarı,
- (e) 34 üncü Paragraf uyarınca dönem için gider olarak muhasebeleştirilen indirim tutarı;
- (f) 34'üncü paragraf uyarınca gider olarak muhasebeleştirilen stok miktarını azaltmak için alınan iptal tutarı;
- (h) 34. madde uyarınca stok indiriminin iptaline yol açan durum ve olaylar;
- (h) Borç için teminat olarak gösterilen stokun defter değeridir.

34'üncü paragraf uyarınca belirtilen maddelerin netleşmesi için bu paragrafın açıklamasına da yer vermek gerekmektedir. 34'üncü maddede gider olarak finansal tablolara yansıtma başlığıyla satılma durumunda ne yapılacağı açıklanmaktadır.

Stoklar satıldığında, defter değeri, muhasebeleştirildiği dönemin kâr veya zararında muhasebeleştirilir. Stokların net gerçekleşebilir değere indirildiği tutar ve tüm stoklar, değer düşüklüğünün olduğu dönemin finansal tablolarına yansıtılır. Net gerçekleşebilir değerdeki artış nedeniyle iptal edilen iskonto tutarı, finansal tablolarda yer alan stoklar kadar işlemin maliyetine indirgenir.

3.5. ÇALIŞMA BULGULARI

BİST 50 Endeksinde Finans Sektörü dışında kalan işletmeler faaliyet raporlarını oluştururken mevcutlarında bulunan varlıklarda dahil olan stokları, TMS 2 Stoklar standardına göre muhasebeleştirmektedirler. Çalışma kapsamında ele almaya çalıştığımız işletmelerin varlıkları ve TMS 2 Standardı kapsamındaki varlıklar; finansal tablolarda yapılması gereken açıklamalarla incelenmeye çalışılmıştır. Bu durum ve açıklamalar ayrı ayrı incelenmiştir. Bulgular aşağıda sunulduğu üzere 2016-2020 yılları için sırasıyla şu şekilde meydana gelmektedir:

3.5.1. 2016 Yılı İçin Elde Edilen Bulgular

Ortaya koyulan çalışmada, 2016 yılındaki ulaşılan veriler kapsamında işletmelerin TMS 2 Stoklar kapsamında, işletme stoklarının bu standarta göre nasıl raporlanması gerektiği ve bu raporlamada nelere dikkat edilerek hangi açıklamalara yer verileceği sunulmuş ve açık bir şekilde hangi işletmelerin hangi açıklamalara yer verdiği belirlenmiştir. Ulaşılan sonuçlar Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1 incelendiğinde 52 işletmenin stoklarla ilgili açıklamalarından hangilerine yer verdiği, hangi işletmelerin hangi verilere yer vermediği görülmektedir. Ulaşılan bulgulara göre Tablo 1'e bakıldığında, 52 işletme arasından 8 tanesi hariç geriye kalan 44 işletme muhasebe politikaları, stokların toplam defter değeri, gerçeğe uygun değer üzerinden izlenen stokların defter değeri ve dönem boyunca finansal tablolara yansıtılan stokların tutarı açıklamalarına yer vermiştir.

Tablo 1'de görüldüğü üzere bazı işletmeler için açıklama kutucuklarına yalnızca tire (-) konulmuştur. Bu sembolün kullanımı, belirtilen yıllar için ilgili işletmenin veri tabanında ve ilgili veri tabanlarında faaliyet raporları veya finansal

raporlara ulaşılmadığını ifade etmek amacıyla yapılmıştır. Tablo 1 için bu işletmeler Enerjisa, İşbir Holding, Şok ve Taç Tarım olarak gösterilmiştir.

Tablo 3: 2016 Yılı İçin TMS 2 Standardında Açıklamalar

Açıklamalar (Soldan Sağa)	İşletmeler (Yukarıdan Aşağıya)	Muhasebe Politikaları	Stokların Toplam Defter Değeri	Gerçeğe Uygun Değer Üzerinden İzlenen Stokların Defter Değeri	Dönem Boyunca Finansal Tablolara Yansıtılan Stokların Tutarı	Dönem İçinde Gider Olarak Kaydedilen İndirgeme Tutarı (34. MD Kapsamında)	Finansal Tablolara Alınan İptal Edilen İndirgeme Tutarı (34. MD Kapsamında)	İndirgemenin İptal Edilmesine Neden Olan Durum veya Olaylar	Yükümlülükler İçin Teminat Olarak Gösterilen Stokların Defter Değeri
AKSA ENERJİ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-
ALARKO HOLDİNG	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
ALKİM KİMYA	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
ARÇELİK	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
ASELSAN	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
BAGFAS	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-	✓
BERA HOLDİNG	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
BİM	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
DOĞAN HOLDİNG	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓
BİRLİK MENSUCAT	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
ÇİMENTAŞ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
EMLAK KONUT GMYO	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-
ENERJİSA	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ENKA İNŞAAT	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
EREĞLİ DEMİR CELİK	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-

ETİLER	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
FORD OTOMOTİV	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
GLOBAL YAT. HOLDİNG	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
GÜBRE FABRİK	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
HEKTAŞ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-
ISBİR	-	-	-	-	-	-	-	-
KARSAN	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
KOÇ	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
KENT	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
KORDSA	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
KOZA ANADOLU	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
KOZA ALTIN	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
KARDEMİR (D)	-	-	-	✓	-	-	-	-
LOGO YAZILIM	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
MİGROS	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
ODAŞ ELEKTRİK	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
OTOKAR	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
PETKİM	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
PEGASUS	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
HACI ÖMER SABANCI	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
SASA	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
ŞİŞE CAM	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
SENKRON GÜVENLİK	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
ŞOK	-	-	-	-	-	-	-	-
TAC TARIM	-	-	-	-	-	-	-	-

TAV HAVALİMANLARI	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
TÜRK TUBORG	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
TURKCELL	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
TÜRK HAVA YOLLARI	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
TEKFEN	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
TAZE KURU GIDA	✓	✓	✓	-	-	-	-	-
TOFAŞ	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
TÜRK TELEKOM	✓	✓	✓	-	-	-	-	-
TÜRK TRAKTÖR	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-
TÜPRAŞ	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
VESTEL	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
ÜTOPYA TURİZM İNŞAAT İŞLETME	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-

Tablo 3’de yer alan işletmelerin bir kısmının ise faaliyet raporları veya finansal tablolarında stok ve stoklarla ilgili en sade verileri açıkladıkları görülmektedir. Örneğin Kardemir bu noktada öne çıkan bir işletmedir. Finansal raporlarındaki söz konusu yıl için ilgili açıklamalara yer vermemiş yalnızca ilgili dönemde stok tutarını finansal tablolarına yansıtmıştır.

Tablo 3’de 52 işletme arasından 14 işletmenin ise ilgili açıklamalara yer vererek olabildiği kadar ayrıntı sunduğu ifade edilebilmektedir. Burada işletmeler yükümlülükler için teminat olarak gösterilen değerleri açıkça belirtmiş bir kısmı ise teminatın olmadığına dair açıklama ile buna yer vermiştir.

Genel bir şekilde ifade etmemiz gerekirse ise Tablo 1 incelendiğinde, 52 işletmenin çoğunun TMS 2 Stoklar Standardı’ nın finansal tablolarda yer alacağı 8 maddelik açıklamaların çoğunda özellikle ilk 5 madde içinde açıklamalara yer verdiği söylenebilir.

3.5.2. 2017 Yılı İçin Elde Edilen Bulgular

Çalışmanın bu bölümünde 2017 yılı için işletmelerin ilgili dönemi kapsayan finansal tablolarında TMS 2 Stoklar Standardı kapsamında yer vermeleri gereken açıklamalar ve ilgili açıklamalardan kaç tanesinin yapıldığı Tablo 2’de gösterilmektedir.

Tablo 4 incelendiğinde ilk olarak söylenebilecek yorumlardan birisi, bazı işletmelerin önceki dönemde açıkladığı, daha doğru bir ifade ile yer verdiği açıklamalara bu dönem içinde yer vermediği şeklinde yapılabilir. Örneğin Alarko Holding, bir önceki hesap dönemi içinde dönem boyunca finansal tablolara yansıtılan stokların tutarı açıklamasına yer vermişken, bu dönemi kapsayan yayınladığı raporda bu açıklamaya yer vermemiştir.

İlgili verilerin yer aldığı Tablo 4 üzerinde yapılan incelemelerde yine 52 işletme arasından 4 işletmenin söz konusu dönem içinde TMS 2 Stoklar Standardı kapsamında yapması gereken açıklamaları yer verileceği faaliyet raporu veya finansal tablolarla ilgili verilere ulaşamadığı, kutucuklara konulan tire (-) sembolü ile ifade edilmektedir. Bu işletmeler sırasıyla Enka İnşaat, Etiler, Hektaş ve Taç Tarım’dır.

Tablo 4: 2017 Yılı İçin TMS 2 Standardında Açıklamalar

Açıklamalar (Soldan Sağa)	İşletmeler (Yukarıdan Aşağıya)	Muhasebe Politikaları	Stokların Toplam Defter Değeri	Gerçeğe Uygun Değer Üzerinden İzlenen Stokların Defter Değeri	Dönem Boyunca Finansal Tablolara Yansıtılan Stokların Tutarı	Dönem İçinde Gider Olarak Kaydedilen İndirgeme Tutarı (34. MD Kapsamında)	Finansal Tablolara Alınan İptal Edilen İndirgeme Tutarı (34. MD Kapsamında)	İndirgemenin İptal Edilmesine Neden Olan Durum veya Olaylar	Yükümlülükler için Teminat Olarak Gösterilen Stokların Defter Değeri
AKSA ENERJİ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
ALARKO HOLDİNG	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-	-
ALKİM KİMYA	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-	-
ARÇELİK	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓

ASELSAN	✓	✓	✓	✓	-	-	-	
BAGFAS	✓	✓	✓	-	-	-	-	✓
BERA HOLDİNG	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
BİM	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
DOĞAN HOLDİNG	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓
BİRLİK MENSUCAT	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
ÇİMENTAŞ	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
EMLAK KONUT GMYO	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-
ENERJİSA	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
ENKA İNŞAAT	-	-	-	-	-	-	-	-
EREĞLİ DEMİR ÇELİK	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-
ETİLER	-	-	-	-	-	-	-	-
FORD OTOMOTİV	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
GLOBAL YAT. HOLDİNG	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
GÜBRE FABRİK	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
HEKTAŞ	-	-	-	-	-	-	-	-
İSBİR	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
KARSAN	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
KOÇ	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
KENT	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
KORDSA	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
KOZA ANADOLU	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
KOZA ALTIN	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
KARDEMİR (D)	-	-	-	✓	-	-	-	-
LOGO YAZILIM	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-

MİGROS	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
ODAŞ ELEKTRİK	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
OTOKAR	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
PETKİM	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
PEGASUS	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
HACI ÖMER SABANCI	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
SASA	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
ŞİŞE CAM	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
SENKRON GÜVENLİK	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
ŞOK	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
TAC TARIM	-	-	-	-	-	-	-	-
TAV HAVALİMANLARI	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
TÜRK TUBORG	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
TURKCELL	✓	✓	✓	-	-	-	-	-
TÜRK HAVA YOLLARI	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
TEKFEN	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
TAZE KURU GIDA	✓	✓	✓	-	-	-	-	-
TOFAŞ	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
TÜRK TELEKOM	✓	✓	✓	-	-	-	-	-
TÜRK TRAKTÖR	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-
TÜPRAŞ	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
VESTEL	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
ÜTOPYA TURİZM İNŞAAT İŞLETME	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-

Tablo 4 üzerinde yapılan incelemelerin devamında 52 işletmenin çoğunda 8 açıklama içerisinde ilk 5 açıklama maddesi olan; muhasebe politikaları, stokların toplam defter değeri, gerçeğe uygun değer üzerinden izlenen stokların defter değeri, dönem boyunca finansal tablolara yansıtılan stokların tutarı ve dönem içinde gider olarak kaydedilen indirgeme tutarı (34. MD Kapsamında) açıklamalarına yer verdiği görülmektedir.

Tabloda yer alan 5 işletme dışında ise 52 işletme arasından hiçbiri indirgeme iptaline neden olan durum veya olay açıklamasına yer vermemiştir. Elbette bu durumda indirgeme işleminin gerçekleştiği durumlar için söz konusu olabileceği öngörüldüğünden bu durumun ifade edilmesi gerekmektedir.

İlgili dönem için açıklamalarına yer veren 14 işletme ise Stoklar Standardı kapsamında yer alan yükümlülükler için teminat olarak gösterilen stokların defter değeri açıklamasına yer vermiştir.

3.5.3. 2018 Yılı İçin Elde Edilen Bulgular

Bu başlık altında 2018 yılı için ilgili yılın hesap dönemini kapsayan finansal tablolarda TMS 2 Stoklar Standardı kapsamında işletmelerin ilgili açıklamalardan hangilerine yer verdiği Tablo 5'te gösterilmektedir. Tablo 4'e bakılarak çıkarılabilecek ilk yorumlardan biri önceki hesap dönemlerine kıyasla bu yıl işletmelerin TMS 2 Stoklar Standardı kapsamında yapılması gereken açıklamalardan daha fazlasına yer verdiği yönünde olabilir.

Tablo 5 incelendiğinde 2018 yılı içerisindeki hesap dönemine ilişkin finansal tablolarda yer verilmesi beklenen açıklamalardan ilk 4 maddeye, 52 işletmenin 48 tanesinin yer verdiği görülmektedir. Yalnızca 4 işletme, bu maddelerden bir ya da birkaç tanesine yer vermemiştir.

İlgili tabloda yer alan açıklamalara dair finansal tablo ve faaliyet raporlarında ise 2 işletmenin verilerine söz konusu hesap dönemlerini kapsayan veri tabanlarında ulaşılamamıştır. Bu işletmeler Etiler ve Hacı Ömer Sabancı Holding' tir.

Tablo 5'te gözlemlenebilen haliyle 14 işletmenin, TMS 2 Stoklar Standardında öngörülen açıklamalar içinde 5 ve üzeri açıklamaya yer verildiği çıkarılabilmektedir. Ayrıca 49 işletme ise standart kapsamında yapılması belirlenen açıklamalardan ilk 3

madde olan muhasebe politikaları, stokların toplam defter değeri ve gerçeğe uygun değer üzerinden izlenen stokların defter değeri maddelerine yer vermiştir.

Tablo 5: 2018 Yılı İçin TMS 2 Standardında Açıklamalar

Açıklamalar (Soldan Sağa)	İşletmeler (Yukarıdan Aşağıya)	Muhasebe Politikaları	Stokların Toplam Defter Değeri	Gerçeğe Uygun Değer Üzerinden İzlenen Stokların Defter Değeri	Dönem Boyunca Finansal Tablolara Yansıtılan Stokların Tutarı	Dönem İçinde Gider Olarak Kaydedilen İndirgeme Tutarı (34. MD Kapsamında)	Finansal Tablolara Alınan İptal Edilen İndirgeme Tutarı (34. MD Kapsamında)	İndirgemenin İptal Edilmesine Neden Olan Durum veya Olaylar	Göstereilen Stokların Defter Değeri	Yükümlülükler İçin Teminat Olarak
AKSA ENERJİ	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-	-
ALARKO HOLDİNG	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓	-	-	-
ALKİM KİMYA	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
ARÇELİK	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓	-
ASELSAN	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-	-
BAGFAS	✓	✓	✓	-	-	-	-	-	✓	-
BERA HOLDİNG	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
BİM	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓	-
DOĞAN HOLDİNG	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓	-
BİRLİK MENSUCAT	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-	-
ÇİMENTAŞ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
EMLAK KONUT GMYO	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
ENERJİSA	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-	-
ENKA İNŞAAT	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓	-
EREĞLİ DEMİR CELİK	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-

ETİLER	-	-	-	-	-	-	-	-
FORD OTOMOTİV	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
GLOBAL YAT. HOLDİNG	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
GÜBRE FABRİK	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
HEKTAŞ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-
ISBİR	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
KARSAN	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
KOÇ	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
KENT	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
KORDSA	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
KOZA ANADOLU	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
KOZA ALTIN	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
KARDEMİR (D)	✓	-	-	✓	-	-	-	-
LOGO YAZILIM	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
MİGROS	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
ODAŞ ELEKTRİK	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
OTOKAR	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
PETKİM	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
PEGASUS	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
HACI ÖMER SABANCI	-	-	-	-	-	-	-	-
SASA	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
ŞİŞE CAM	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
SENKRON GÜVENLİK	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
ŞOK	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
TAC TARIM	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-

TAV HAVALİMANLARI	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
TÜRK TUBORG	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
TURKCELL	✓	✓	✓	-	-	-	-	-
TÜRK HAVA YOLLARI	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
TEKFEN	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
TAZE KURU GIDA	✓	✓	✓	-	-	-	-	-
TOFAŞ	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
TÜRK TELEKOM	✓	✓	✓	-	-	-	-	-
TÜRK TRAKTÖR	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-
TÜPRAŞ	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
VESTEL	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
ÜTOPYA TURİZM İNŞAAT İŞLETME	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-

3.5.4. 2019 Yılı İçin Elde Edilen Bulgular

Çalışmanın bu başlığı altında, işletmelerin finansal tablolarında yer vermeleri gereken TMS 2 Stoklar Standardı dahilinde yer alan açıklamaların varlığı 2019 yılı hesap dönemi için Tablo 6'da gösterilmektedir.

2019 yılını kapsayan hesap dönemi için 33 işletmenin, TMS 2 Stoklar Standardı dahilinde finansal tablolarda yer alması öngörülen açıklamalardan ilk 5 maddeye yer verildiği gözlemlenmektedir. Bu ise, önceki yıllara kıyasla büyük bir değişiklik meydana getirmezken yine de ilgili hesap döneminde ayrıntıların önemli bir yer tuttuğu ileri sürülebilmektedir.

Önceki dönemleri içeren faaliyet raporları ve finansal tablolardan hareketle işlenen verilerde bu yılı kapsayan hesap dönemi için tüm işletmelerin veri tabanlarına ulaşılabilirdiği görülmektedir. Bu noktada bir eksiklik söz konusu değildir.

52 işletme içerisinde 17 işletmenin öngörülen açıklamalardan 5 ve üzeri açıklama ile detaylara yer verildiği ve stoklarına dair açıklamalar üzerinde durulduğu

gözlemlenmektedir. Önceki yıllara dair hesap dönemlerini kapsayan tablolardaki durumlardan farklı olarak Doğan Holding'in her dönemde 8 maddelik açıklamalardan 7 açıklama maddesine de finansal tablolarında yer verildiği görülmektedir.

Tablo 6: 2019 Yılı İçin TMS 2 Standardında Açıklamalar

Açıklamalar (Soldan Sağa)	İşletmeler (Yukarıdan Aşağıya)	Muhasebe Politikaları	Stokların Toplam Defter Değeri	Gerçeğe Uygun Değer Üzerinden İzlenen Stokların Defter Değeri	Dönem Boyunca Finansal Tablolara Yansıtılan Stokların Tutarı	Dönem İçinde Gider Olarak Kaydedilen İndirgeme Tutarı (34. MD Kapsamında)	Finansal Tablolara Alınan İptal Edilen İndirgeme Tutarı (34. MD Kapsamında)	İndirgemenin İptal Edilmesine Neden Olan Durum veya Olaylar	Yükümlülükler için Teminat Olarak Gösterilen Stokların Defter Değeri
AKSA ENERJİ	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
ALARKO HOLDİNG	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
ALKİM KİMYA	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
ARÇELİK	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	✓
ASELSAN	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
BAGFAS	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	✓
BERA HOLDİNG	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-
BİM	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	✓
DOĞAN HOLDİNG	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓
BİRLİK MENSUCAT	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
ÇİMENTAŞ	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
EMLAK KONUT GMYO	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-
ENERJİSA	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
ENKA İNŞAAT	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	✓

EREĞLİ DEMİR CELİK	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
ETİLER	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
FORD OTOMOTİV	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
GLOBAL YAT. HOLDİNG	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
GÜBRE FABRİK	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
HEKTAŞ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-
ISBİR	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
KARSAN	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
KOÇ	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
KENT	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
KORDSA	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
KOZA ANADOLU	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
KOZA ALTIN	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
KARDEMİR (D)	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
LOGO YAZILIM	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
MİGROS	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
ODAŞ ELEKTRİK	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
OTOKAR	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
PETKİM	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
PEGASUS	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
HACI ÖMER SABANCI	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
SASA	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
ŞİŞE CAM	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
SENKRON GÜVENLİK	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
ŞOK	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-

TAC TARIM	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
TAV HAVALİMANLARI	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
TÜRK TUBORG	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
TURKCELL	✓	✓	✓	-	-	-	-	-
TÜRK HAVA YOLLARI	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
TEKFEN	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
TAZE KURU GIDA	✓	✓	✓	-	-	-	-	-
TOFAŞ	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
TÜRK TELEKOM	✓	✓	✓	-	-	-	-	-
TÜRK TRAKTÖR	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-
TÜPRAŞ	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
VESTEL	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
ÜTOPYA TURİZM İNŞAAT İŞLETME	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-

3.5.5. 2020 Yılı İçin Elde Edilen Bulgular

Çalışmanın hesap dönemlerini içeren son başlığı olan bu başlık altında 2020 yılına dair hesap dönemini içeren TMS 2 Stoklar Standardı kapsamında işletmelerin yapmaları gereken açıklamalara dair bilgileri içeren veriler Tablo 7’de gösterilmektedir.

2020 yılı hesap dönemi içinde BİST 50 Endeksi’nde yer alan ve tablolarda kendine yer bulan 52 işletmenin hepsi, finansal tablolarda ve faaliyet raporlarındaki ilgili başlıklarda TMS ‘ Stoklar Standardı’ nda öngörülen açıklamalardan en az birkaçına yer vermiştir.

Tablo 7’de yer alan bilgilerden hareketle 52 işletme arasından 18 işletme, ilgili açıklamalardan 4 ve altı açıklamaya faaliyet raporu ve finansal tablolarında yer vermiştir. Bu işletmelerin önceki yıllardaki verilerden hareketle benzer sayıda ve hemen hemen aynı başlıklarda açıklamalara yer verdiği görülmektedir. Diğer

tablolarda da paralellik arz edecek şekilde sırasıyla bu işletmeler; Alarko Holding, ASELSAN, BAGFAS, BİM, BİRLİK MENSUCAT, ENERJİSA, ETİLER, İŞBİR, KOZA ANADOLU, KOZA ALTIN, KARDEMİR, LOGO YAZILIM, PEGASUS, TAÇ TARIM, TAV HAVALİMANLARI, TURKCELL, TEKFEN, TAZE KURU GIDA VE TÜRK TELEKOM'DUR.

Tablolarda yer alan 52 işletme içerisinde 32'i faaliyet raporları ve finansal tablolarda yer alan TMS 2 Stoklar Standardı kapsamında öngörülen 8 maddelik açıklamalardan en az 5 ve üzeri açıklamaya yer vermiştir.

Tablo 7: 2020 Yılı İçin TMS 2 Standardında Açıklamalar

Açıklamalar (Soldan Sağa)	İşletmeler (Yukarıdan Aşağıya)	Muhasebe Politikaları	Stokların Toplam Defter Değeri	Gerçeğe Uygun Değer Üzerinden İzlenen Stokların Defter Değeri	Dönem Boyunca Finansal Tablolara Yansıtılan Stokların Tutarı	Dönem İçinde Gider Olarak Kaydedilen İndirgeme Tutarı (34. MD Kapsamında)	Finansal Tablolara Alınan İptal Edilen İndirgeme Tutarı (34. MD Kapsamında)	İndirgemenin İptal Edilmesine Neden Olan Durum veya Olaylar	Yükümlülükler İçin Teminat Olarak Gösterilen Stokların Defter Değeri
	AKSA ENERJİ	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
	ALARKO HOLDİNG	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
	ALKİM KİMYA	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
	ARÇELİK	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
	ASELSAN	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
	BAGFAS	✓	✓	✓	✓	-	-	-	✓
	BERA HOLDİNG	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-
	BİM	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
	DOĞAN HOLDİNG	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓
	BİRLİK MENSUCAT	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
	ÇİMENTAŞ	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-

EMLAK KONUT GMYO	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-
ENERJİSA	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
ENKA İNŞAAT	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
EREĞLİ DEMİR ÇELİK	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-
ETİLER	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
FORD OTOMOTİV	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
GLOBAL YAT. HOLDİNG	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
GÜBRE FABRİK	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
HEKTAŞ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-
İSBİR	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
KARSAN	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
KOÇ	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
KENT	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
KORDSA	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
KOZA ANADOLU	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
KOZA ALTIN	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
KARDEMİR (D)	✓	-	-	✓	-	-	-	-
LOGO YAZILIM	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
MİGROS	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
ODAŞ ELEKTRİK	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
OTOKAR	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
PETKİM	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
PEGASUS	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
HACI ÖMER SABANCI	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-

SASA	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
ŞİŞE CAM	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
SENKRON GÜVENLİK	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
ŞOK	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
TAC TARIM	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
TAV HAVALİMANLARI	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
TÜRK TUBORG	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
TURKCELL	✓	✓	✓	-	-	-	-	-
TÜRK HAVA YOLLARI	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
TEKFEN	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
TAZE KURU GIDA	✓	✓	✓	-	-	-	-	-
TOFAŞ	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-
TÜRK TELEKOM	✓	✓	✓	-	-	-	-	-
TÜRK TRAKTÖR	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-
TÜPRAŞ	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-
VESTEL	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	✓
ÜTOPYA TURİZM İNŞAAT İŞLETME	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-

3.6. 2016-2020 YILLARI ARASINDA ELDE EDİLEN BULGULARIN KARŞILAŞTIRILMASI

BİST 50 Endeksi'nde yer alan finans sektöründe faaliyet gösteren işletmeler dışında yer alan 52 işletmenin 2016-2020 yılları dahil olmak üzere 5 yıllık süreçlerinde, faaliyet raporlarında ve finansal raporlarında yer alan mali tablolarında yer verdikleri TMS 2 Stoklar Standardı'nda öngörülen açıklamalardan hangilerine yer verdikleri analiz edilmiştir.

Yapılan çalışma ve içerik analizi yöntemi ile görülmektedir ki bu beş yıllık süreç içerisinde işletmeler hazırladıkları tablolarda ve yer verdikleri açıklamalarda zaman içerisinde daha detaylı ve bilgilendirici bir rapor hazırlama yoluna gitmişlerdir. Süreç içerisinde bir takım işletmenin bu yolu tercih ettiği görülmektedir. Bir takım işletme içerisinde ise başından itibaren bu standartlara uyarak açık ve net bir şekilde kapsayıcı bir sunum ve raporlama yaptıkları anlaşılmaktadır.

TMS 2 Stoklar Standardı kapsamında işletmelerin stokları için yapmaları öngörülen 8 açıklama belirlenmektedir. Bu açıklamaların ise işletmelerin finansal tablolarda öngörülen muhasebe politikalarına göre yaptıkları ve işletmenin sektörü, üretim yöntemi, kullandıkları araç, mal ve mamul türlerine göre şekillendikleri görülmektedir. Bu yöntem ve şekillendirmeler ile işletmelerin raporlarını detaylandırdıkları ve standarda tabi oldukları gözlemlenmektedir.

SONUÇ

İşletmeler finansal raporlarını hazırlarken faaliyet gösterdikleri ülkenin muhasebe standartlarına uyum göstermek zorundalardır. Küreselleşme ile birlikte çok uluslu şirketlerin ortaya çıkması sonucunda işletmelerin yatırımcılara daha şeffaf ve doğru bilgi sağlamaları için UMS/UFRS oluşturulmuştur. Bu doğrultuda birçok ülkede faaliyet gösteren işletmeler tek bir muhasebe standardına göre finansal tablolarını hazırlamaları sağlanmaktadır. Türkiye’de ise bu uluslararası standartlar uyumlanarak TMS/IFRS oluşturulmuştur.

Yapılan bu standartlara göre işletmeler stoklarını belirli birtakım göstergeler sonucunda değerlendirme ve değişiklikleri kontrol etmektedirler. İşletmeler stoklarındaki değişimleri TMS 2 Stoklar Standardına uygun olarak tespit edip muhasebeleştirmektedirler.

Çalışmanın amacı, TMS ve IFRS’ lere göre finansal tablolarını hazırlayan işletmelerin, stoklarının ölçümünde kullanılan yöntemleri ve sonuçları TMS 2 Standardı kapsamında dipnotlarında yapmaları gerekli olan açıklamaların uygunluğunu tespit etmektir.

Bu çalışmada,2016-2020 yılları arasında Bist 50 Endeksinde yer alan işletmelerin yayımlamış olduğu finansal raporları incelenmiştir. İşletmelerin finansal raporlarında TMS 2 kapsamında stoklarında meydana gelen değişim olup olmadığı incelenmiştir. Stoklarında değişim bulunan işletmelerin standart doğrultusunda yapmaları gerekli olan açıklamalar saptanarak, İçerik Analizi doğrultusunda hangi açıklamaları yaptıkları tespit edilmiştir.

Çalışmada, işletmelerin bulundukları stoklar için genel olarak muhasebe politikaları hakkında bilgi verdikleri görülmektedir.2016 yılında beş şirket bu bilgiye yer vermezken yıllar içerisinde bu sayı giderek azalmış olup 2020 yılında tüm şirketler bu bilgiye yer vermişlerdir. Stokların Toplam Defter Değeri ve Gerçeğe Uygun Değer Üzerinden İzlenen Stokların Defter Değeri hakkındaki bilgilerde muhasebe politikalarında olduğu gibi benzer bir durum söz konusudur.2016 yılı ve 2020 yılı karşılaştırıldığında 2016 yılında şirketlerin %12 si bu bilgilere yer vermezken 2020 yılında bu oran %21lere kadar düşmüştür. Bu da şirketlerin yıllar içerisinde standarda uyum sağladığını ifade etmektedir.

Çalışmada, işletmelerin standarda göre açıklaması gereken sekiz maddenin genellikle ilk dört maddesi olan; muhasebe politikaları, stokların toplam defter değeri ,gerçeğe uygun değer üzerinden izlenen stokların defter değeri, dönem boyunca finansal tablolara yansıtılan stokların tutarına diğer açıklamalara göre daha çok önemsedikleri ve dipnotlardaki bu konularla ilgili açıklamalarının daha iyi olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan bu çalışmada, işletmelerin Finansal Tablolara Alınan İptal Edilen İndirgeme Tutarı ve İndirgemenin İptal Edilmesine Neden Olan Durum veya Olayların hesaplanmasında açıklanması gereken varsayımları birçok işletmenin açıklamadığı saptanmıştır. Bu durum analiz edildiğinde ise işletmelerin finansal raporlarında küçük bir değeri ifade etmesinden dolayı dikkate alınmayıp bu konular hakkında açıklama yapılmadığı tespit edilmiştir.

Yapılan çalışma sonucunda, işletmelerin finansal raporlarda öngörülen muhasebe politikalarına göre yaptıkları ve işletmenin sektörü, üretim yöntemi, kullandıkları araç, mal ve mamul türlerine göre şekillendikleri görülmektedir. Çoğu işletmenin standart gereği dipnotlarında açıklaması gereken İndirgemenin İptal Edilmesine Neden Olan Durum veya Olaylar hakkında açıklama yapmadıkları görülmüştür. Ele alınan beş yıllık süreçte işletmeler hazırladıkları finansal raporlarda ve yer verdikleri açıklamalarda zaman içerisinde daha detaylı ve açıklayıcı bir rapor hazırlama yoluna gitmişlerdir. Süreç içerisinde birçok işletme raporlarını hazırlarken standarda uyum sağladığı görülürken, birtakım işletmeler ise ilk yıllardan itibaren standarda uyarak açık, net ve kapsamlı bir şekilde raporlarını hazırladıkları anlaşılmaktadır.

Bu çalışma sonucunda Türkiye’de faaliyet gösteren işletmeler zaman geçtikçe standarda uyum oranlarını arttırmalı ve stoklarındaki değişimler hakkında dipnotlarında standarda uygun bir şekilde açıklamalarına önem vermesi gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Finansal raporlardan bilgi sağlayan kullanıcılara şeffaf ve doğru bilgi sağlayabilmeleri için işletmelerin standarda tam uyum sağlamaları önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Ayral, M.E. (2016). "Stok Maliyet Yöntemlerinde Vergi Usul Kanunu ve TMS-2 Stoklar Standardı Uygulamalarının Karşılaştırılması ve İki İşletme Uygulaması". Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.

Aysan, M., "Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına Ulusal Uyum: Türkiye Örneği", Muhasebe ve Finansman Dergisi, 2008, (40):44-53.

Durmuş Acar ve Nilüfer Tetik, Genel Muhasebe, Detay Yayıncılık, 13. Baskı, Ankara, 2015, s.21

Cemal Elitaş, UFRS (TMS-TFRS) Uygulamaları, Hipotez Yayınları, Ankara, 2011, s.7.

Güvemli, Oktay. (2012). Tarih Eğitimi ve Muhasebe Tarihi Eğitimi. Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi. Sayı:2. Sayfa: 5-21.

Cemal İbiş, ve Serdar Özkan (2006), "Uluslararası Finansal Raporlama Standartları(UFRS)'na Genel Bakış", Mali Çözüm Dergisi, Ocak, Şubat, Mart, Sayı:74, s.26

Çelik, O., (2005), "Avrupa Birliği'nde Sermaye Piyasalarının Entegrasyonu ve Muhasebe Uygulamalarının Uyumlaştırma Süreci: Türkiyenin Uyumlaştırma Sürecindeki Konumu", Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 2005/60, (1), 110-111.

Demir, Şeref. TMS/TFRS Türkiye Muhasebe ve Finansal Raporlama Standartları (VUK Değerleme Yaklaşımı), Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı, 2012.

Gönen, S., Demir, Ç. (2012). Vergi Usul Kanunu ve KOBİ TFRS Bölüm 13 Açısından Stokların Karşılaştırılması. Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi. Yıl:2012, C:4, S:2, s. 163-171.

Güdelci, Erkin Nevzat. (2019). Uluslararası Muhasebe Standartlarının Tarihi Gelişim Sürecinde Etkili Olan Uluslararası Ve Ulusal Kuruluşlar. International Journal of Economics, Politics, Humanities & Social Sciences. Vol: 2 Issue: 3

M. Vefa Toroslu, Muhasebe Teorisi, Adalet Yayınevi, Ankara, 2012, s.202.

Kocamaz, H., "Uluslararası Muhasebe Standartlarının Dünyada ve Türkiye'de Oluşum ve Gelişim Süreci", Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2012/2, (2), 105- 120

Parlakkaya, R., "Muhasebede Uluslararası Uyum ve Avrupa Birliği Sürecinde Türkiye'de Uyumlaştırma Çalışmaları", İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 2004/4, (7): 119-139.

Çelik, O., (2005), "Avrupa Birliği'nde Sermaye Piyasalarının Entegrasyonu ve Muhasebe Uygulamalarının Uyumlaştırma Süreci: Türkiyenin Uyumlaştırma Sürecindeki Konumu", Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 2005/60, (1), 110-111.

Erol, M., Aslan, M. (2017). Uluslararası Muhasebe ve Denetim Standartlarının Gelişmesi. Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi. Ocak 2017 (12), 55-86.

Osman Tuğay, Stok Değer Düşüklüklerinin TMS-2 Stoklar Standardına Göre İncelenmesi, Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, ISSN:1303, Sayı:26, 2013, s.211.

Süleyman Yükçü, Türkiye Muhasebe Standartları Seçilmiş Uygulama Önerileri-Bildiriler, TDV Yayın, Ankara, 2013, s.429-430.

Necdet Sağlam, Mehmet Yolcu ve Ali Osman Eflatun, UFRS (UMS-TFRS-TMS) Uygulama Rehberi, Hipotez Yayınları, Ankara, 2012, s.50.

Fatma Pamukçu, Gerçeğe Uygun Değer Muhasebesi ve Finansal Tablolara Etkisi, Mali Çözüm Dergisi, Sayı:103, Ocak-Şubat 2011, s.84-85

Deran, Ali ve Aktaş, Rafet (2006). “Fair Value Karşılığı Olarak Gerçeğe Uygun Değer Kavramı ve Tespit Hiyerarşisi”. Gazi Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi. 2, (2006): 153-166.

Hale Akin ve Fahri Kurşunel, TMS-2’ye Göre Stokların Değerlemesinde Özellik Arz Eden Durumlar, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, Cilt:13, Sayı:1-2, 2010, s.317.

Özerhan, Yıldız ve Serap Yanık. Açıklamalı ve Örnek Uygulamalı Türkiye Muhasebe Standartları Türkiye Finansal Raporlama Standartları, Türmob Yayınları, 3. Baskı, Ankara, 2015.

Öztürk, E., Güleç, Ö.F., (2018). Normal Maliyetleme Yaklaşımının Gelişimi ve Uygulanmasına Yönelik Bir İnceleme. Mali Çözüm Dergisi. Temmuz-Ağustos 2018. pp: 11-27.

Öztürk, E. (2017). Maliyet Kontrolü ve Yönetimi İçin Bir Yöntem Önerisi: Standart Maliyet Sapmalarının Dinamik Analizi. Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. Cilt:6. Sayı:1. Pp: 16-32.

Kabacaoğlu Çalık, Z. (2019). Stokların TMS ve VUK Açısından Karşılaştırmalı İncelenmesi ve Tekstik Sektöründe Bir Uygulama (Yüksek Lisans Tezi). Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İstanbul.

Akgün, A.İ. (2012). Tms-2 Stoklar Standardı Kapsamında Tam Maliyet Ve Normal Maliyete Göre Düzenlenen Gelir Tabloları Karşılaştırması. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi Y.2012, C.17, S.2, s.229-246.

Akin, H. & Kurşunel, F. (2014). Tms-2'ye Göre Stokların Değerlemesinde Özellik Arz Eden Durumlar . Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi , 13 (1-2) , 311-330 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/selcuksbmyd/issue/11301/135142>

Bahadır, O. (2012). Stoklarda Değerleme: Ufrs/Tfrs Ve Vergi Mevzuatı Açısından Mali Çözüm, 51-68.

Ender, B., Güngörmüş, A.H. (2009). Muhasebe ve Finansman Dergisi. Www. Dergipark.org.tr.

<https://www.iasplus.com/en/standards/ias> (E.T:09.05.2020)

<https://www.tsb.org.tr/iasb.aspx?pageID=835> (E.T:15.05.2020)

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/11/201111102.html> (E.T:15.05.2020)

<https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/DynamicContentFiles/T%C3%BCrkiye%20Muhasebe%20Standartlar%C4%B1/TMSTFRS2015Seti/TMS2.pdf>
(E.T:15.05.2020)

https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS/TMS_2020/TMS%202.pdf (E.T:15.05.2020)

https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS/TMS_2020/TMS%202.pdf (E.T:15.05.2020)

https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS/TMS_2020/TMS%202.pdf (E.T:15.05.2020)

https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/TMS/TMS_2020/TMS%202.pdf (E.T:15.05.2020)

Gökçen, G., Cebeci, Y. (2016). Tms 2 Stoklar Standardında Yer Alan Stok Maliyeti Hesaplama Yöntemlerinin Gıda Maddeleri Sanayi Sektöründeki İşletmelerde Kullanımı Üzerine Bir Araştırma. Maliye Finans Yazıları - 2016 - (105), 115-132.

Görmüş, A.Ş., Bulca, H., Yeşil, T. (2015). Yönetimin Etkinliği Açısından Standart Maliyet Yönteminin Uygulanması. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2015, 8/2.

Kaya, H.P. (2018). Stoklara İlişkin Tms 2 Ve Bobi Frs Karşılaştırması. Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi Haziran 2018; 20(2); 262-285.

Toroslu, M.V. (2010). Türkiye Muhasebe Standartlarında Stok Maliyet İlişkisi: Tms 2 Stoklar Tms 23 Borçlanma Maliyetleri. Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi.

13/1/2011 Tarihli 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu.

4/1/1961 Tarihli 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu.

Aksa Enerji 2016 Faaliyet Raporu.
<https://www.aksainvestorrelations.com/media/6769/aksa-enerji-2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>. (Erişim Tarihi: 06.07.2021).

Aksa Enerji 2017 Faaliyet Raporu.
<https://www.aksainvestorrelations.com/media/7157/aksa-enerji-2017-yili-faaliyet-raporu.pdf>. (Erişim Tarihi:10.07.2021).

Aksa Enerji 2018 Faaliyet Raporu.
<https://www.aksainvestorrelations.com/media/7387/aksa-enerji-2018-yili-faaliyet-raporu.pdf>. (Erişim Tarihi:10.07.2021).

Aksa Enerji 2019 Faaliyet Raporu.
<https://www.aksainvestorrelations.com/media/7588/aksa-enerji-2019-faaliyet-raporu.pdf> (Erişim Tarihi:10.07.2021).

Aksa Enerji 2020 Faaliyet Raporu.
<https://www.aksainvestorrelations.com/media/7588/aksa-enerji-2019-faaliyet-raporu.pdf> (Erişim Tarihi:10.07.2021).

Alarko Holding 2016 Faaliyet Raporu. <https://www.alarko.com.tr/download/5415>
(Erişim Tarihi:10.07.2021).

Alarko Holding 2017 Faaliyet Raporu. <https://www.alarko.com.tr/download/6223>.
(Erişim Tarihi:10.07.2021).

Alarko Holding 2018 Faaiiyet Raporu. <https://www.alarko.com.tr/download/6924>.
(Erişim Tarihi:10.07.2021).

Alarko Holding 2019 Faaiiyet Raporu. <https://www.alarko.com.tr/download/7598>
(Erişim Tarihi:10.07.2021).

Alarko Holding 2020 Faaiiyet Raporu. <https://www.alarko.com.tr/download/8189>
(Erişim Tarihi:10.07.2021).

Alkim Alkali Kimya A.ř. Faaliyet Raporu 2016.
<https://www.alkim.com.tr/files/file/dosya-sU8xOJHd4t20c3f-2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>. (Erişim Tarihi:10.07.2021).

Alkim Alkali Kimya A.ř. Faaliyet Raporu 2017.
<https://www.alkim.com.tr/files/file/dosya-INAJGyi1VwRjzeT-2017-yili-faaliyet-raporu.pdf> (Erişim Tarihi:10.07.2021).

Alkim Alkali Kimya A.Ş. Faaliyet Raporu
2018.<https://www.alkim.com.tr/files/file/dosya-U4xsMbZiEFik32G-2018-yili-faaliyet-raporu.pdf> (Erişim Tarihi:10.07.2021).

Alkim Alkali Kimya A.Ş. Faaliyet Raporu 2019.
<https://www.alkim.com.tr/files/file/dosya-4RHPJmDMbYnTreG-2019-yili-faaliyet-raporu.pdf> (Erişim Tarihi:10.07.2021).

Alkim Alkali Kimya A.Ş. Faaliyet Raporu 2020.
<https://www.alkim.com.tr/files/file/dosya-18xDPSdatAzumKY-2020-yili-faaliyet-raporu.pdf> (Erişim Tarihi:10.07.2021).

Arçelik A.Ş. 2016 Faaliyet Raporu.
https://www.arcelikglobal.com/media/2556/faaliyet_raporu_2016.pdf (Erişim Tarihi:10.07.2021).

Arçelik A.Ş. 2017 Faaliyet Raporu.
https://www.arcelikglobal.com/media/2557/faaliyet_raporu_2017.pdf (Erişim Tarihi:10.07.2021).

Arçelik A.Ş. 2018 Faaliyet Raporu.
https://www.arcelikglobal.com/media/4603/faaliyet_raporu-18.pdf (Erişim Tarihi:10.07.2021).

Arçelik A.Ş. 2019 Faaliyet Raporu.
https://www.arcelikglobal.com/media/5704/faaliyetraporu_19_08072020compressed.pdf (Erişim Tarihi:10.07.2021).

Arçelik A.Ş. 2020 Faaliyet Raporu.
https://www.arcelikglobal.com/media/6239/arcelik_fr20_web.pdf
(Erişim Tarihi:10.07.2021).

Aselsan 2016 Faaliyet Raporu
https://www.aselsan.com.tr/2016_Faaliyet_Raporu_3346.pdf
(Erişim Tarihi:10.07.2021).

Aselsan 2017 Faaliyet Raporu
https://www.aselsan.com.tr/2017_Faaliyet_Raporu_6314.pdf
(Erişim Tarihi:10.07.2021).

Aselsan 2018 Faaliyet Raporu.
https://www.aselsan.com.tr/2018_Faaliyet_Raporu_4837.pdf
(Erişim Tarihi:10.07.2021).

Aselsan 2019 Faaliyet Raporu.
https://www.aselsan.com.tr/2019_Faaliyet_Raporu_3771.pdf
(Erişim Tarihi:10.07.2021).

Aselsan 2020 Faaliyet Raporu.
https://www.aselsan.com.tr/2020_Faaliyet_Raporu_2314.pdf
(Erişim Tarihi:10.07.2021).

Bagfaş Bandırma Gübre Fabrikaları A.Ş. 2016 Yılı Genel Kurul Gündemi Yıllık Faaliyet Raporu. <https://www.bagfas.com.tr/pdfs/FaaliyetRaporu2016.pdf>. (Erişim Tarihi:10.07.2021).

Bagfaş Bandırma Gübre Fabrikaları A.ř. 2016 Yılı Genel Kurul Gündemi Yıllık Faaliyet Raporu.<https://www.bagfas.com.tr/pdfs/FaaliyetRaporu2017.pdf> . (Erişim Tarihi:10.07.2021).

Bagfaş Bandırma Gübre Fabrikaları A.ř. 2018 Yılı Genel Kurul Gündemi Yıllık Faaliyet Raporu.<https://www.bagfas.com.tr/pdfs/FaaliyetRaporu2018.pdf> (Erişim Tarihi:10.07.2021).

Bagfaş Bandırma Gübre Fabrikaları A.ř. 2019 Yılı Genel Kurul Gündemi Yıllık Faaliyet Raporu.<https://www.bagfas.com.tr/pdfs/FaaliyetRaporu2019.pdf> (Erişim Tarihi:10.07.2021).

Bagfaş Bandırma Gübre Fabrikaları A.ř. 2020 Yılı Genel Kurul Gündemi Yıllık Faaliyet Raporu<https://www.bagfas.com.tr/pdfs/FaaliyetRaporu2020.pdf> (Erişim Tarihi:10.07.2021).

Bera Holding A.ř. 2016 Faaliyet Raporu. <https://beraholding.com.tr/dosyalar/kombassan-holding-as-2016-yili-konsolide-faaliyet-raporu-tarih-31122016.pdf> Erişim Tarihi:10.07.2021).

Bera Holding A.ř. 2017 Faaliyet Raporu. <https://beraholding.com.tr/dosyalar/bera-holding-as-2017-yili-konsolide-faaliyet-raporu-tarih-12032018.pdf> Erişim Tarihi:10.07.2021).

Bera Holding A.ř. 2018 Faaliyet Raporu.<https://beraholding.com.tr/dosyalar/2018-konsolide-faaliyet-raporu-31122018.pdf> Erişim Tarihi:10.07.2021).

Bera Holding A.Ş. 2019 Faaliyet Raporu.<https://beraholding.com.tr/dosyalar/01012019-31122019-bera-holding-2019-konsolide-faaliyet-raporu-10032020.pdf> Erişim Tarihi:10.07.2021).

Bera Holding A.Ş. 2020 Faaliyet Raporu<https://beraholding.com.tr/dosyalar/01012020---31122020-donemi-faaliyet-raporu.pdf> Erişim Tarihi:10.07.2021).

Bim Birleşik Mağazalar A.Ş. 2016 Faaliyet Raporu.<https://www.bim.com.tr/FaaliyetRaporlari/2016/Faaliyet%20Raporu%202016.pdf> (Erişim Tarihi:10.07.2021).

Bim Birleşik Mağazalar A.Ş. 2017 Faaliyet Raporu.<https://www.bim.com.tr/FaaliyetRaporlari/2017/Faaliyet%20Raporu%202017.pdf> (Erişim Tarihi:10.07.2021).

Bim Birleşik Mağazalar A.Ş. 2018 Faaliyet Raporu <https://www.bim.com.tr/FaaliyetRaporlari/2018/Faaliyet%20Raporu%20%202018.pdf> (Erişim Tarihi:10.07.2021).

Bim Birleşik Mağazalar A.Ş. 2019 Faaliyet Raporu <https://www.bim.com.tr/FaaliyetRaporlari/2019/Faaliyet%20Raporu%202019.pdf> (Erişim Tarihi:10.07.2021).

Bim Birleşik Mağazalar A.Ş. 2020 Faaliyet Raporu <https://www.bim.com.tr/FaaliyetRaporlari/2020/Faaliyet%20Raporu%202020.pdf> (Erişim Tarihi:10.07.2021).

Doğan Şirketler Grubu Holding A.Ő. 2016 Faaliyet Raporu.
https://www.doganholding.com.tr/media/1310/dohol2016_faaliyet_raporu.pdf
(Erişim Tarihi:10.07.2021).

Doğan Şirketler Grubu Holding A.Ő. 2017 Faaliyet Raporu.
https://www.doganholding.com.tr/media/1295/dohol_2017_faaliyet_raporu_20180716.pdf
(Erişim Tarihi:10.07.2021).

Doğan Şirketler Grubu Holding A.Ő. 2018 Faaliyet Raporu.
https://www.doganholding.com.tr/media/1252/2018_fr_tr.pdf (Erişim
Tarihi:10.07.2021).

Doğan Şirketler Grubu Holding A.Ő. 2019 Faaliyet
Raporu.<https://www.doganholding.com.tr/media/2392/dohol-fr-2019.pdf> (Erişim
Tarihi:10.07.2021).

Doğan Şirketler Grubu Holding A.Ő. 2019 Faaliyet Raporu.
<https://www.doganholding.com.tr/media/2840/2020-faaliyet-raporu.pdf> (Erişim
Tarihi:10.07.2021).

Birlik Mensucat Tic. Ve San. İŞl. A. Ő. Faaliyet Raporu 2016.
<http://www.birlikmensucat.com.tr/yatirimci/2017322144-brmen-yk-faaliyet-raporu-konsolide.pdf> (Erişim Tarihi:10.07.2021).

Birlik Mensucat Tic. Ve San. İŞl. A. Ő. Faaliyet Raporu 2017.
<http://www.birlikmensucat.com.tr/yatirimci/2018313845-brmen-31.12.2017-faaliyet-raporu.pdf> (Erişim Tarihi:10.07.2021).

Birlik Mensucat Tic. Ve San. İşl. A. Ş. Faaliyet Raporu 2018.
http://www.birlikmensucat.com.tr/yatirimci/20193111554-brmen-faal_yet-raporu.pdf
(Erişim Tarihi:10.07.2021).

Birlik Mensucat Tic. Ve San. İşl. A. Ş. Faaliyet Raporu 2019.
<http://www.birlikmensucat.com.tr/yatirimci/202061098-brmen-faaliyet-raporu-31-12-2019.pdf> (Erişim Tarihi:10.07.2021).

Birlik Mensucat Tic. Ve San. İşl. A. Ş. Faaliyet Raporu 2020,
http://www.birlikmensucat.com.tr/yatirimci/2021617946-faal_yet-raporu-31-12-2020.pdf (Erişim Tarihi:10.07.2021).

Çimentaş Cementır Holding 2016 Faaliyet Raporu.
<https://www.cimentas.com.tr/images/kataloglar/cimentas2016.pdf> (Erişim Tarihi:10.07.2021).

Çimentaş Cementır Holding 2017 Faaliyet Raporu.
<https://www.cimentas.com.tr/images/kataloglar/cimentas-2017-faaliyet-raporu.pdf>
(Erişim Tarihi:10.07.2021).

Çimentaş Cementır Holding 2018 Faaliyet Raporu.
<https://www.cimentas.com.tr/images/kataloglar/cimentas-2018-faaliyet-raporu.pdf> (Erişim Tarihi:10.07.2021).

Çimentaş Cementır Holding 2019 Faaliyet Raporu
<https://www.cimentas.com.tr/images/kataloglar/cimentas-2019-final.pdf> (Erişim Tarihi:10.07.2021).

Çimentaş Cementır Holding 2020 Faaliyet Raporu
https://www.cimentas.com.tr/images/kataloglar/cimentas2020_faaliyet-raporu_final_singole.pdf (Erişim Tarihi:10.07.2021).

Emlak Konut Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.ř. 2016 Faaliyet Raporu.
https://www.emlakkonut.com.tr/_Assets/Upload/Images/file/Yatirimci/faaliyetraporlari/2016-FRFR_compressed.pdf. (Erişim Tarihi: 11.07.2021).

Emlak Konut Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.ř. 2017 Faaliyet Raporu.
https://www.emlakkonut.com.tr/_Assets/Upload/Images/file/Yatirimci/faaliyetraporlari/RAPOR%20FINAL%20202.pdf (Erişim Tarihi: 11.07.2021).

Emlak Konut Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.ř. 2018 Faaliyet Raporu.
https://www.emlakkonut.com.tr/_Assets/Upload/Images/file/Yatirimci/faaliyetraporlari/tr/Faaliyet%20Raporu%202018.pdf (Erişim Tarihi: 11.07.2021).

Emlak Konut Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.ř. 2019 Faaliyet Raporu.
https://www.emlakkonut.com.tr/_Assets/Upload/Images/file/Yatirimci/faaliyetraporlari/tr/FR2019TRv4.pdf (Erişim Tarihi: 11.07.2021).

Emlak Konut Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı A.ř. 2020 Faaliyet Raporu.
https://www.emlakkonut.com.tr/_Assets/Upload/Images/file/Yatirimci/faaliyetraporlari/tr/FR2020TRYay%C4%B1n05032021.pdf (Erişim Tarihi: 11.07.2021).

Enerjisa Enerji A.ř. 2017 Faaliyet Raporu.
https://www.enerjisainvestorrelations.com/Media/Default/pdf/FR/ENR_FRAT_2017_uyg52.pdf (Erişim Tarihi: 11.07.2021).

Enerjisa Enerji A.Ş. 2018 Faaliyet Raporu.
https://www.enerjisainvestorrelations.com/Media/Default/pdf/FR/Enerjisa_18_FaaliyetRaporu2_TR.pdf (Erişim Tarihi: 11.07.2021).

Enerjisa Enerji A.Ş. 2019 Faaliyet Raporu.
[https://www.enerjisainvestorrelations.com/Media/Default/pdf/FR/Enerjisa_19_FaaliyetRaporu_TR\(1\).pdf](https://www.enerjisainvestorrelations.com/Media/Default/pdf/FR/Enerjisa_19_FaaliyetRaporu_TR(1).pdf) (Erişim Tarihi: 11.07.2021).

Enerjisa Enerji A.Ş. 2020 Faaliyet Raporu.
https://www.enerjisainvestorrelations.com/Media/Default/pdf/FR/Enerjisa_FaaliyetRaporu_2020.pdf (Erişim Tarihi: 11.07.2021).

Enka İnşaat Ve Sanayi A.Ş. 2016 Faaliyet Raporu.
https://www.enka.com/allfiles/pdf/ENKAI_FAALIYET_RAPORU_31122016.pdf (Erişim Tarihi: 11.07.2021).

Enka İnşaat Ve Sanayi A.Ş. 2018 Faaliyet Raporu.
https://www.enka.com/allfiles/pdf/ENKAI_FAALIYET_RAPORU_31122018.pdf (Erişim Tarihi: 11.07.2021).

Enka İnşaat Ve Sanayi A.Ş. 2019 Faaliyet Raporu.
https://www.enka.com/allfiles/pdf/ENKAI_FAALIYET_RAPORU_31122019.pdf (Erişim Tarihi: 11.07.2021).

Enka İnşaat Ve Sanayi A.Ş. 2020 Faaliyet Raporu.
https://www.enka.com/allfiles/pdf/ENKAI_FAALIYET_RAPORU_31122020.pdf (Erişim Tarihi: 11.07.2021).

Ereğli Demir Ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş . Erdemir Grubu 2016 Faaliyet Raporu.
<https://www.oyakmadenmetalurji.com.tr/Sites/1/upload/files/ERDEMIR-06-TR-2131.PDF> (Erişim Tarihi: 10.07.2021).

Ereğli Demir Ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş . Erdemir Grubu 2017 Faaliyet Raporu.
https://www.oyakmadenmetalurji.com.tr/Sites/1/upload/files/ERDEMIR_07-TR-2310.PDF (Erişim Tarihi: 10.07.2021).

Ereğli Demir Ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş . Erdemir Grubu 2018 Faaliyet Raporu.
https://www.oyakmadenmetalurji.com.tr/Sites/1/upload/files/ERDEMIR_18-TR_FINAL-180319-2469.pdf (Erişim Tarihi: 10.07.2021).

Ereğli Demir Ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş . Erdemir Grubu 2019 Faaliyet Raporu.
https://www.oyakmadenmetalurji.com.tr/Sites/1/upload/files/Entegre_Faaliyet_Raporu_2019v1-3626.pdf (Erişim Tarihi: 10.07.2021).

Ereğli Demir Ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş . Erdemir Grubu 2020 Faaliyet Raporu.
https://www.oyakmadenmetalurji.com.tr/Sites/1/upload/files/2020_Entegre_Faaliyet_Raporu_TR-3875.pdf (Erişim Tarihi: 10.07.2021).

Etiler Marmaris 2016 Faaliyet Raporu.
file:///home/omer/C4%B0ndirilenler/Etiler%20Faaliyet%20Raporu%202016%209%20ayl_k.pdf (Erişim Tarihi: 10.07.2021).

Etiler Marmaris 2019 Faaliyet Raporu.
<file:///home/omer/C4%B0ndirilenler/31%2012%202019%20Etiler%20Faaliyet%20Raporu-.pdf> (Erişim Tarihi: 10.07.2021).

Etiler Marmaris 2020 Faaliyet Raporu.
<file:///home/omer/%C4%B0ndirilenler/30%2006%202020%20Etiler%20Faaliyet%20Raporu-.pdf> (Erişim Tarihi: 10.07.2021).

Ford Otosan Faaliyet Raporu 2016, 2017, 2018, 2019, 2020.
<https://www.fordotosan.com.tr/tr/yatirimcilar/finansal-raporlar/faaliyet-raporlari>.
(Erişim Tarihi: 10.07.2021).

Global Investment Holdings 2016 Annual Report.
https://www.globalyatirim.com.tr/files/GYH_FRAE_2016_small.pdf. (Erişim Tarihi: 11.07.2021).

Global Investment Holdings 2017 Annual Report.
https://www.globalyatirim.com.tr/files/GYH_FRAT_2017.pdf (Erişim Tarihi: 11.07.2021).

Global Investment Holdings 2018 Annual Report.
https://www.globalyatirim.com.tr/files/GYH_FRAT_2018.pdf (Erişim Tarihi: 11.07.2021).

Global Investment Holdings 2019 Annual Report.
https://www.globalyatirim.com.tr/files/GYH_FRAT_2019.pdf (Erişim Tarihi: 11.07.2021).

Global Investment Holdings 2020 Annual Report.
https://www.globalyatirim.com.tr/files/GYH_FRAT_2020.pdf (Erişim Tarihi: 11.07.2021).

Gübre Fabrikaları Türk Anonim Şirketi 2016 Faaliyet Raporu.
https://www.gubretas.com.tr/wp-content/uploads/2019/04/31_Aralık_2016_Yonetim_Kurulu_Faaliyet_Raporu_Mali_Tablolar_ve_Acklayc_Dipnotlar.pdf (Erişim Tarihi: 11.07.2021).

Gübre Fabrikaları Türk Anonim Şirketi 2016 Faaliyet Raporu.
https://www.gubretas.com.tr/wp-content/uploads/2019/04/31_Aralık_2017_Yonetim_Kurulu_Faaliyet_Raporu_Mali_Tablolar_ve_Acklayc_Dipnotlar.pdf (Erişim Tarihi: 11.07.2021).

Gübre Fabrikaları Türk Anonim Şirketi 2017 Faaliyet Raporu.
https://www.gubretas.com.tr/wp-content/uploads/2019/04/31_Aralık_2017_Yonetim_Kurulu_Faaliyet_Raporu_Mali_Tablolar_ve_Acklayc_Dipnotlar.pdf (Erişim Tarihi: 11.07.2021).

Gübre Fabrikaları Türk Anonim Şirketi 2018 Faaliyet Raporu.
https://www.gubretas.com.tr/wp-content/uploads/2019/04/31_Aralık_2018_Faaliyet_Raporu_ve_Finansal_Dipnotlar.pdf (Erişim Tarihi: 11.07.2021).

Gübre Fabrikaları Türk Anonim Şirketi 2019 Faaliyet Raporu.
<https://www.gubretas.com.tr/wp-content/uploads/2020/03/31-Aralık-2019-Yönetim-Kurulu-Faaliyet-Raporu-Mali-Tablolar-ve-Acklayıcı-Dipnotlar.pdf> (Erişim Tarihi: 11.07.2021).

Gübre Fabrikaları Türk Anonim Şirketi 2018 Faaliyet Raporu.
<https://www.gubretas.com.tr/wp-content/uploads/2021/08/Kombine-311220.pdf>
(Erişim Tarihi: 11.07.2021).

Hektaş Ticaret Türk A.Ş. Faaliyet Raporu 2016, 2018, 2019, 2020.
<https://hektas.com.tr/yatirimci-iliskileri/yillik-faaliyet-raporlari/> (Erişim Tarihi:
12.07.2021).

İşbir Holding A.Ş. Dönem Faaliyet Raporları 2017, 2018, 2019, 2020.
<https://www.kap.org.tr/tr/Bildirim/917729>. (Erişim Tarihi: 12.07.2021).

Koç Holding Faaliyet Raporları 2016, 2017, 2018, 2019, 2020.
<https://www.koc.com.tr/yatirimci-iliskileri/raporlar>. (Erişim Tarihi: 12.07.2021).

Ünlü Yatırım Holding A.Ş. Faaliyet Raporları 2016, 2017, 2018, 2019, 2020.
https://www.unluco.com/hakkimizda/faaliyet-raporlarimiz/?gclid=Cj0KCQiAqvaNBhDLARISAH1Pq50dpVOSQIJWiLLLf3jIITenCu9cPLJl1WJw6SiO5jch5xRaXfQaTYwaAmfWEALw_wcB (Erişim Tarihi:
12.07.2021).

Karsan Otomotiv Sanayii Ve Ticaret A.Ş. Faaliyet Raporu 2016, 2017, 2018, 2019, 2020.
<https://www.karsan.com/tr/yatirimci-iliskileri/finansal-bilgiler/faaliyet-raporlari> (Erişim Tarihi: 12.07.2021).

Kordsa Global Endüstriyel İlik Ve Kord Bezi Sanayi Ve Ticaret A.Ş. Faaliyet Raporları 2016, 2017, 2018, 2019, 2020. <https://www.kordsa.com/tr/yatirimci-iliskileri/yillik-rapor-liste/faaliyet-raporlari/412/0/0> (Erişim Tarihi: 12.07.2021).

Koza Anadolu Metal Madencilik İşletmeleri A.Ş. Faaliyet Raporları 2016, 2017, 2018, 2019, 2020. <https://www.kozametal.com.tr/yatirimci-iliskileri/faaliyet-raporlari/>. (Erişim Tarihi: 12.07.2021).

Koza Altın İşletmeleri A.Ş. Faaliyet Raporları 2016, 2017, 2018, 2019, 2020. <https://www.kozaaltin.com.tr/yatirimci-iliskileri/faaliyet-raporlari/> (Erişim Tarihi: 12.07.2021).

Kardemir Karabük Demir Çelik Sanayi Ve Ticaret A.Ş. Faaliyet Raporları. <https://www.kap.org.tr/tr/Bildirim/914276> (Erişim Tarihi: 12.07.2021).

Logo Yazılım Sanayi ve Ticaret A.Ş. Faaliyet Raporları 2016, 2017, 2018, 2019, 2020. <https://www.logo.com.tr/logo-faaliyet-raporlari> (Erişim Tarihi: 12.07.2021).

Migros Ticaret A.Ş. ve Bağlı Ortaklıkları Faaliyet Raporları 2016, 2017, 2018, 2019, 2020. <https://migroskurumsal.com/yatirimci-iliskileri/finansal-bilgiler> (Erişim Tarihi: 12.07.2021).

Odaş Elektrik Üretim Sanayi Ticaret A.Ş. Faaliyet Raporları 2016, 2017, 2018, 2019, 2020. <https://www.odasenerji.com.tr/tr/yatirimci-iliskileri/> (Erişim Tarihi: 12.07.2021).

Otokar Otomotiv Ve Savunma Sanayi Anonim Şirketi Faaliyet Raporları 2016, 2017, 2018, 2019, 2020. <https://www.otokar.com.tr/yatirim-iliskileri/finansal-bilgiler/yillik-ve-ara-donem-faaliyet-raporlari> (Erişim Tarihi: 12.07.2021).

Petkim Petrokimya Holding Anonim Şirketi ve Bağlı Ortaklıkları Faaliyet Raporu 2016, 2017, 2018, 2019, 2020.

https://www.petkim.com.tr/UserFiles/file/Yatirimci_Iliskileri/Faaliyet_Raporlari/petkim_faaliyet_raporu_2016_1.pdf (Erişim Tarihi: 12.07.2021).

Hacı Ömer Sabancı Holding A.ř. Faaliyet Raporları 2016, 2017, 2019, 2020. https://yatirimciiliskileri.sabanci.com/tr/finansal-raporlar-ve-yayinlar/liste-raporlar/Finansal-Raporlar/243/0/0#Year_2018 (Erişim Tarihi: 12.07.2021).

Sasa Polyester Sanayi A.ř Faaliyet Raporu 2016, 2017, 2018, 2019, 2020. <http://www.sasa.com.tr/yatirimci-iliskileri/raporlar/yonetim-kurulu-faaliyet-raporlari> (Erişim Tarihi: 12.07.2021).

Türkiye şişe Ve Cam Fabrikaları A.ř. Faaliyet Raporu 2016, 2017, 2018, 2019, 2020. <https://www.sisecam.com.tr/tr/yatirimci-iliskileri/sunumlar-ve-raporlar/yillik-faaliyet-raporlari> (Erişim Tarihi: 12.07.2021).

Senkron Güvenlik Ve İletişim Sistemleri A.ř. Faaliyet Raporu 2016, 2017, 2018, 2019, 2020. <https://www.senkronguvenlik.com.tr/raporlar> (Erişim Tarihi: 12.07.2021).

şok Marketler Ticaret A.ř. Ve Bağlı Ortaklıkları Finansal Raporlar 2017, 2018, 2019, 2020. <https://sokmarketyatirimciiliskileri.com/tr/finansal-raporlar> (Erişim Tarihi: 12.07.2021).

Taç Tarım Ürünleri Hayvancılık Gıda Sanayi Ve Ticaret A.ř. Ve Bağlı Ortaklıkları Finansal Raporlar 2018, 2019, 2020. <http://tactarim.com.tr/yatirimci-iliskileri/> (Erişim Tarihi: 12.07.2021).

Tav Havalimanları Holding A.Ş. Ve Bağlı Ortaklıkları Finansal Raporlar 2016, 2017, 2018, 2019, 2020. <https://ir.tav.aero/tr-TR/finansallar-ve-faaliyetler> (Erişim Tarihi: 12.07.2021).

Türk Tuborg Bira Ve Malt Sanayii A.Ş. Ve Bağlı Ortaklığı Finansal Raporlar 2016, 2017, 2018, 2019, 2020. <https://www.turktuborg.com.tr/tr/mali-tablolar> ((Erişim Tarihi: 12.07.2021).

Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş. Faaliyet Raporu 2016, 2017, 2018, 2019, 2020. <https://www.turkcell.com.tr/tr/hakkimizda/yatirimci-iliskileri/faaliyet-raporu> (Erişim Tarihi: 14.07.2021).

Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığı Ve Bağlı Ortaklıkları Finansal Raporlar 2016, 2017, 2018, 2019, 2020. <https://investor.turkishairlines.com/tr/mali-ve-operasyonel-veriler/finansal-raporlar?page=1&year=2016&term=-> (Erişim Tarihi: 14.07.2021).

Tekfen Holding Anonim Şirketi Ve Bağlı Ortaklıkları Finansal Raporlar 2016, 2017, 2018, 2019, 2020. <https://www.tekfen.com.tr/mali-tablo-ve-raporlar---4-22> (Erişim Tarihi: 14.07.2021).

Taze Kuru Gıda San. Ve Tic. A.Ş. Finansal Raporlar 2016, 2017, 2018, 2019, 2020. <https://www.tazekuru.com/mali-tablolar> (Erişim Tarihi: 14.07.2021).

Tofaş Türk Otomobil Fabrikası Anonim Şirketi Faaliyet Raporu 2016, 2017, 2018, 2019,2020. <https://www.tofas.com.tr/YatirimciIliskileri/FaaliyetRaporlari/Pages/default.aspx> (Erişim Tarihi: 14.07.2021).

Türk Telekomünikasyon Anonim Şirketi ve Bağlı Ortaklıkları Faaliyet Raporu 2016, 2017, 2018, 2019, 2020. <http://www.ttyatirimciiliskileri.com.tr/tr-tr/mali-operasyonel-veriler/sayfalar/faaliyet-raporlari.aspx> (Erişim Tarihi: 14.07.2021).

Türk Traktör ve Ziraat Makineleri A.Ş Faaliyet Raporu 2016, 2017, 2018, 2019, 2020. <https://www.turktraktor.com.tr/yatirimci-iliskileri/finansal-sonuclar/yillik-faaliyet-raporlari> (Erişim Tarihi: 14.07.2021).

Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş. Finansal Raporu 2016, 2017, 2018, 2019, 2020. <https://www.tupras.com.tr/finansal-ve-raporlar?q=2017> (Erişim Tarihi: 14.07.2021).

Vestel Elektronik Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi Faaliyet Raporu 2016, 2017, 2018, 2019, 2020. <http://www.vestelyatirimciiliskileri.com/finansal-bilgiler/yillik-faaliyet-raporlari.aspx> (Erişim Tarihi: 12.07.2021).

Utopya Turizm İnşaat İşletmecilik Ticaret A.Ş. Finansal Raporlar 2016, 2017, 2018, 2019, 2020. <http://utopyainsaat.com.tr/yatirimci/4/finansal-veriler.html>. (Erişim Tarihi: 12.07.2021).

